

Tisdagen den 11 mars

Kl. 13.00–15.59
18.00–20.31

§ 1 Återrapportering från extra möte i Europeiska rådet den 6 mars

*Återrapportering
från extra möte i
Europeiska rådet
den 6 mars*

Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Europeiska rådet träffades i torsdags i förra veckan för ett extrainsatt möte. Två frågor var på dagordningen: det fortsatta stödet till Ukraina och förstärkningen av försvaret av europeiska länder.

Veckorna före mötet, efter president Trumps och president Zelenskyjs presskonferens i Vita huset, möttes europeiska stats- och regeringschefer i flera olika formationer. President Macron i Frankrike samlade till ett möte i Paris. Premiärminister Starmer stod värd för ett annat möte i London. Före det var vi många kollegor som sågs i Kiev på treårsdagen av den fullskaliga invasionen den 24 februari.

Precis före Europeiska rådets möte träffades vi också i den nordisk-baltiska krets som allt oftare träffas, den här gången tillsammans med Polens premiärminister Donald Tusk. Sammantaget är vi gemensamt den näst största givaren i hela världen av stöd till Ukraina. Vi arbetar alltmer med och allt närmare varandra i försvars- och säkerhetspolitiska frågor. Vi håller också gemensamt och var och en för sig tätt kontakt med just Frankrike och Storbritannien.

Samma dag fattade regeringen beslut om att skicka upp till åtta svenska Jas 39 Gripen till Polen för att tillsammans med våra allierade säkra att vapen och annat stöd som skickas till Ukraina från bidragsgivande länder verkligen når fram. Det är så vi gemensamt stärker Ukraina och samtidigt bidrar till i vårt fall Sveriges och svenskars säkerhet.

Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj deltog vid Europeiska rådets möte i torsdags. I ljuset av de senaste veckornas rätt omtumlande händelser var han tacksam för den starka stöd som han och Ukraina fått från Europa på olika möten under den senaste tiden. Från EU:s sida upprepade väldigt många viljan att stötta Ukraina så länge som det behövs. Man framhöll att Ukraina utkämpar en strid även för Europas gemensamma säkerhet, att inga fredsförhandlingar om Ukraina får ske utan Ukraina och att fred till slut måste slutas på Ukrainas villkor.

I de slutsatser som förberetts inför mötet läggs ett antal viktiga principer för framtida fredsförhandlingar fast. På vägen dit ska EU fortsätta sina ansträngningar för att Ukraina både inför och under eventuella fredsförhandlingar ska ha en så stark position som över huvud taget är möjligt – det som numera även på svenska allt oftare heter peace through strength.

Ungerns premiärminister Viktor Orbán meddelade några dagar före mötet att han inte tänker acceptera att Europeiska rådet antar några slutsatser alls om Ukraina som går längre än FN-resolutionen. Denna cynism mötte mycket kritik, så också ljudlig kritik från Sverige. Det här är naivt inför det reella hot som Ryssland utgör mot Europa, men det är bara att konstatera att vi inte är överens med Ungern. Ingenting tyder på att de övriga 26 länderna kommer att bli överens med Ungern. Jag förstår alla som nu känner djup frustration över att ett enda land – just Ungern av alla länder, som självt bättre än många länder vet vad det innebär att vara lydstat till Ryssland – blockerar hela EU:s beslutsfattande i dessa frågor.

I stället för att ägna mötet åt att hitta meningslösa minsta gemensamma nämnare beslutade vi 26 länder som är överens att i stället låta vår samsyn uttryckas i ett gemensamt uttalande. Att 26 är fler än 1 är inte bara enkel matematik, utan det är också ett tydligt besked om hur isolerat Ungern just nu är. Vi andra har rätt, och Ungern har fel.

Fru talman! Att Europa måste ta ett större ansvar för sin egen säkerhet är något som vi hör alltmer och allt oftare i takt med att diskussionerna om det transatlantiska engagemanget för Europa fortskrider. EU:s roll i den upprustning som nu sker runt omkring i Europa väcker många frågor. Det europeiska samarbetet som vi känner det skapades ju ur krig och vilja till fred. EU har inte och ska inte heller ha en egen armé eller sysselsätta sig med sådan säkerhetsplanering och förmågeutveckling som är Natos uppgift. Det är bra att ingen heller just nu försöker hitta strukturer som ersätter Nato. I stället menar många, med viss rätt, att Europas Natoländer nu på allvar måste rusta sig i linje med Natos målsättningar och kommande målsättningar för att förbli en trovärdig partner till USA och andra Natoallierade.

Det betyder inte att EU saknar viktiga uppgifter. EU har andra kompetenser som har betydelse för den samlade försvarsförmågan. Det är ett unikt ekonomiskt samarbete med förmåga att fastställa regler för till exempel gemensamma standarder och gemensam upphandling. EU kan också i kraft av sin ekonomiska styrka skapa incitament för fler privata investeringar i europeisk försvarsindustri. Det är därför viktigt att även påminna om den europeiska konkurrenskraften när vi talar om behovet av mer europeisk säkerhet. Det arbete som kommissionen har inlett med regelförenklingar kommer att gynna försvarsindustrin i Europa. En växande ekonomi är grundläggande för att finansiera ett växande försvar. Sverige tillhör de länder som driver på mest för stärkt europeisk konkurrenskraft, och världsläget gör bara detta ännu viktigare.

EU:s samlade ekonomiska styrka innebär också att vissa länder kan få bättre villkor än vad som annars vore möjligt när de tar lån för nationella satsningar. Det gynnar alltså Sverige och svensk säkerhet när våra vänner och allierade också rustar. Ensam är inte stark. Samtidigt är det viktigt att påminna om att EU:s länder ska ha ordning på sina egna ekonomier. Jag tycker att den svenska riksbankschefen beskrev det här väldigt väl när han sa: "Jag skulle gå så långt som att säga att våra välskötta statsfinansier är en del av vår försvarsförmåga."

Kommissionens förslag med de element som vi diskuterade i samrådet i EU-nämnden inför mötet fick som väntat grönt ljus av medlemsstaterna. Att vi lever i allvarstider avspeglas i det vi gör och i hastigheten vi gör det i. Gamla sanningar ifrågasätts och omformuleras i högt tempo. Kommis-

sionen ska nu förbereda lagstiftning och beslut för att skapa ett finansiellt utrymme för medlemsstaternas upprustning. Regeringen kommer att delta aktivt i det arbetet.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga en sak. Jag sätter stort värde på den breda enighet som vi har visat och fortsätter att visa i Sverige i de här frågorna. Det gäller i politiken här i riksdagen men också mycket bredare i samhället.

I en demokrati som vår tycker vi olika om en massa olika saker, och så ska det vara. Det är också det som Ukraina slåss för, rätten att få tycka olika. Men i de här frågorna samlas vi. Det märktes i EU-nämnden i förra veckan, och jag tycker att det märks i det offentliga samtalet i Sverige.

Vi står enade bakom Ukraina. Vi står enade bakom hur Sverige ska agera i EU. Vi står i hög grad enade också om Sveriges roll i Nato. Vi står enade om att stärka det svenska försvaret, och vi har fördubblat försvarsanslagen på bara några år.

Jag har goda förhoppningar om att vi också kommer att enas bakom ett ännu starkare svenskt försvar i samband med de målsättningar som kommer att antas vid nästa Natotoppmöte i sommar i Haag.

Den breda enigheten är relativt unik när polarisering och extremism präglar så många andra länders politiska debatt. Många av mina kollegor på EU-toppmötet vittnar om helt andra stämningar i sina länder.

De riskerna ska även vi ta på allvar. Splittring i EU-länder ökar också riskerna för splittring mellan EU-länder. Men just i dag tar vi fasta på den breda enigheten.

Fru talman! Med detta avslutar jag återrapporten från mötet.
(Applåder)

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi lever verkligen i en orolig tid. I morse presenterade Säpo en lägesbild om att hotet mot Sverige är allvarligt och att Ryssland är det stora säkerhetshotet.

I det läget är det naturligtvis väldigt viktigt att EU har insett allvaret och att Sverige inte längre är en bromskloss utan nu kan ge sitt stöd till bland annat EU-lån för att öka möjligheten för EU:s medlemsländer att finansiera ökade försvarsutgifter. Det är vad vi står inför. Det handlar om att rusta upp för att ge vårt stöd till Ukraina och för att säkra vår frihet.

Det som dock oroar är ändå Ungerns agerande under EU-toppmötet. Ungern ska inte få diktera villkoren. Men det går inte att bortse från att när nu EU-toppmötets slutsatser ska omsättas i ord och handling har Ungern makt att kunna stoppa nya sanktioner mot Ryssland. När det gäller de frysta ryska tillgångarna är ett värstaläge att Ungerns agerande kan göra så att pengarna som finns i Belgien måste ges tillbaka till Ryssland.

Hur ser statsministern på detta? Vad gör statsministern för bedömning gällande detta? Det gäller inte minst i en tid när EU, Ukraina och Europa behöver samling framför splittring. Hur ska det säkerställas att nya sanktioner kan komma på plats och att frysta ryska tillgångar får användas till att finansiera motståndet mot Ryssland?

Prot. 2024/25:81
11 mars

*Återrapportering
från extra möte i
Europeiska rådet
den 6 mars*

Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vilken tid som åsyftas för Sverige som bromskloss. När det gäller stödet till Ukraina, kritiken mot Ryssland och att göra allt vi kan för att stötta Ukraina har Sverige aldrig varit en bromskloss.

När det gäller Ungern delar jag uppfattningen att det är bekymmersamt, men reglerna i EU är som de är. I Europeiska rådet till skillnad från vid enskilda ministerråd har alla länder vetorätt. Sådana är reglerna.

Det betyder att beslut om sanktioner fattas med enhällighet. Det betyder att uttalanden om Ukraina och Ryssland beslutas om i enhällighet. Det begränsar oss just nu. När det gäller de frysta tillgångarna tror jag däremot att G7 spelar en större roll än vad just Ungern och andra enskilda EU-länder gör.

Vi såg ett smakprov på sanktionsproblematiken redan i julas när Ungern i Europeiska rådet vägrade att ställa sig bakom enhällighet, som traditionen har varit tidigare. I stället fick man nödvändig enhällighet i utrikesministerrådet. Det finns inga garantier för att det kommer att ske i fortsättningen.

Jag är bekymrad över detta. Samtidigt har EU de regler som EU har. Dem kommer vi inte att kunna ändra på just nu. Det gör också att vi i andra konstellationer som Sverige deltar i – till exempel när EU:s länder träffar Storbritannien eller Kanada, och för den delen i bästa fall när EU:s länder samtalar med USA – kan fatta beslut som kringgår kravet på enhällighet i just Europeiska rådet.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Statsministern talar om mer europeisk säkerhet. Det skulle vara intressant att höra om Sverige ändå har några nya initiativ i rockärmen för hur man ska försöka få Ungern med på att kunna fatta nya viktiga beslut för europeisk säkerhet.

Jag vill också passa på att fråga om Sverige kommer att ta några nya initiativ för att snabbt få på plats de resurser som kommer att behövas här i Sverige för att vi ska göra vår del i det nya EU-åtagandet för att rusta Sveriges försvar och Sveriges totalförsvar utan att det ska påverka annan samhällsviktig verksamhet som sjukvård och skola negativt.

Har regeringen tagit några nya svenska initiativ, och har regeringen haft några nya bilaterala möten med andra EU-länder för att bana väg för detta? Det gäller inte minst när vitboken om framtida försvar presenteras på Europeiska rådets kommande möte.

Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Om vi börjar med varje enskilt lands uppgift att stärka sitt försvar förblir det en nationell uppgift. Vad EU nu gör gemensamt är att underlätta med några temporära regler, som dock kan vara fleråriga, som underlättar för enskilda EU-länder att låna pengar via EU till bättre ränta än de själva skulle kunna få.

Det ska inte underskattas. Det ska inte heller överskattas. Det är fortfarande varje enskilt land som bär ansvaret gentemot sina egna medborgare, men också enligt de åtaganden som ett Natomedlemskap i dag kräver ifall man är Natomedlem, för att rusta sitt eget försvar.

Den uppgiften tar vi på mycket stort allvar. Vi hör till dem som är mitt i en pågående upprustning. Vi når med råge över det nuvarande målet. Jag samlade så sent som i fredags alla partiledare i Sveriges riksdag för att också diskutera vägen framåt.

Det är alldeles uppenbart att vi när vi närmar oss Natotoppmötet i Haag kommer att ha nya Natomålsättningar som också kommer att omfatta Sverige. Det är lika uppenbart att vi i Sverige ska göra vårt för att möta ett mycket större behov av europeisk försvarsförmåga.

Anf. 6 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Tack så mycket till statsministern för återrapporten!

Jag vill börja med att hålla med om att det är väldigt uppfriskande när det finns så mycket samsyn kring många viktiga frågor här.

USA:s roll i Europa håller på att förändras. Det är verkligen inte längre någon hemlighet. Det sker på ett ganska dramatiskt sätt. Behovet av handlingskraft från Europas sida är väldigt tydligt.

Det kanske mest aktuella av det som togs upp i rapporten är att man öppnar för gemensamma lån och lättade skuldregler. 150 miljarder är inga småsummor, även om det är för ett väldigt viktigt syfte.

På förra veckans öppna sammanträde med EU-nämnden lyfte Sverige-demokraterna upp frågan om hur vi säkrar att pengarna går till att stärka just försvarsförmågan och inget annat samt hur vi bedömer riskerna för att vissa länder möjligtvis inte kommer att kunna betala tillbaka lånen, även om risken nu kan bedömas vara lägre än tidigare.

I dag nåddes vi också av nyheten att man enbart kommer att få köpa vapen och enbart europeiska vapen. Jag tänker först fråga om det stämmer. I så fall var det inte riktigt det som kom fram i EU-nämnden. Då gällde det just frågan om försvarsförmåga.

Kan statsministern hjälpa till att reda ut det? Stämmer det att det kommer att röra sig om specifikt vapen och just europeiska vapen? Om jag kan klämma in en sista liten fråga undrar jag hur man ser på riskerna kopplade till att begränsa åtgärden till en enda marknad, det vill säga den europeiska.

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det viktiga svaret är att vi får se när kommissionen kommer tillbaka med de konkreta förslag som följer av rådets överenskommelse. Så är det ofta; det är med ganska breda penseldrag som rådet brukar fatta sina beslut. Sedan finns det ofta olika uppfattningar, kanske både i kommissionen och mellan länder, om exakt vilka resultat besluten ska få.

Andemeningen var dock helt klar: Det ska inte vara pengar som används som man har lust med i största allmänhet, utan det ska handla om saker som stärker försvarsförmågan. Sedan förstår jag att det finns nyanser också i ordet försvarsförmåga. Man kan säga att det är enbart vapen, och man kan säga att det är ett antal saker som har uttrycklig koppling till försvarsförmåga och som inte bara är just vapen. Men låt oss återkomma när vi har fått förslagen.

När det sedan gäller det europeiska är Sverige starkt för en större och bättre europeisk försvarsindustri, och vi bidrar också till en sådan. Sedan har vi också varit mycket kritiska mot en alltför snäv definition av detta. BAE Systems, som tillverkar CV90 i Ö-vik, är väldigt svenska men ägs av ett bolag som jag tror är listat i Storbritannien. Det finns andra som sam-

arbetar nära med andra länders försvarsföretag, också i Norge, alltså i Europa men utanför EU. Det handlar också om USA; halva Gripen har amerikanska komponenter i sig.

Vi är verkligen för att det byggs, görs och utvecklas saker i Europa. Det vore bra med lite mer oberoende av USA, till exempel. Men det vore väldigt dåligt att begränsa de här företagens samarbetsmöjligheter med andra framgångsrika försvarsindustrier.

Anf. 8 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsministern!

Jag hade gärna fortsatt på det här jätteintressanta ämnet, men jag vill bara lyfta en sak till. Det gäller den dimension av försvarsförmågan som rör just informationssäkerhet, inte minst frågan om desinformation. Det polska ordförandeskapet har varit väldigt tydliga med att det här är en prioriterad fråga för dem. Som exempel finns den så kallade demokratiskölden, som ännu befinner sig i ett icke konkretiserat tillstånd. Detta väcker en del oro.

Vi är förstås alla överens om rådande problem, inte minst sett till hybridkrigföring. Men i kampen mot desinformation måste man givetvis vara särskilt omtänksam när det gäller yttrande- och åsiktsfrihet. När man pratar om den här skölden eller andra pratar man ofta om europeisk värdegrund. Men av allt att döma är det svårt att hitta konsensus om vad en sådan skulle vara i Europa.

Av erfarenhet vet vi att begreppet desinformation används flitigt globalt, inte minst bland auktoritära länder för att förtrycka olikstämning. Jag undrar därför om man berörde ämnet på rådets möte eller om statsministern har några generella kommentarer.

Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Nej, det nämndes inte specifikt på rådet. Däremot är det väl uppenbart att vi lever i en tid när det vi kallar hybridattacker, där desinformation kan vara en viktig del, spelar roll för gråzonen – innan man ens vet om det är krig eller inte och innan man ens vet om det har hänt saker eller inte.

Vi har sett ganska många sådana exempel. Vi såg den rena desinformationskampanjen i Sverige mot svensk socialtjänst. Den hade mycket lite med yttrandefrihet att göra. Man får absolut tycka vad man vill om svensk socialtjänst. Men att systematiskt sprida lögner om att svensk socialtjänst kidnappar muslimska barn – det är desinformation. Andra länder har varit med om andra, motsvarande saker.

Sedan är jag den förste att hålla med om att man ska vara försiktig i gråzonerna och inte missbruka det hela. Allting som sägs som man själv inte håller med om är inte plötsligt desinformation. Men det finns verkligen desinformation som är djupt skadlig för våra demokratier.

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tyckte att det var bra när statsministern i EU-nämnden tydliggjorde att det handlar om en lånegaranti som EU ger när länder vill ta lån via EU för att få lägre ränta. I mediedebatten kring förslaget tycker jag inte att det alltid har framgått att det är just en garanti.

Jag har tidigare pekat på att jag tycker att Sverige ska vara en stolt medlem av den frugala fyran, som driver på för en restriktiv ekonomisk politik i EU. Jag tycker att det känns väldigt främmande att svenska skattebetalare ska vara med och bekosta inte bara förstärkningar av det svenska försvaret utan också försvaret i en massa andra EU-länder. Det får ändå vara nationella, egna intressen.

När det gäller Ukraina tycker jag att det är väldigt positivt med den stora enighet i stödet till Ukraina som finns i den svenska politiken. Jag lyssnade med intresse på statsministerns presskonferens i fredags, och jag vill med enfaset trycka på vikten av dialog mellan regeringen och riksdagens partier. Det gäller såväl i stödet till Ukraina som i säkerhetspolitiken och hur vi bäst kan förstärka det svenska försvaret. Det är därför jag tror att statsministern behöver kalla till säkerhetspolitiska samtal mellan riksdagens partier.

Ett europeiskt land avviker, som vi har hört här, i stödet till Ukraina. Det är Ungern. Nu har Viktor Orbán också fått en ny kompis i form av Donald Trump i USA, en Trump som uppenbarligen inte går att lita på. I stödet till Ukraina finns en tillgång som vi i dag inte fullt ut använder oss av – de frysta ryska tillgångar som finns låsta i Europa.

Före Europeiska rådets möte publicerades artiklar i bland annat Financial Times om att ett flertal stora länder nu börjar röra på sig och kan tänka sig att använda sig av frysta tillgångar till Ukraina. Detta är en åsikt som Sverige har haft länge och som vi har brett stöd för här i Sveriges riksdag. I den skriftliga återrapporten nämns bara att det gäller ränteintäkterna, alltså det som redan görs i dag.

Jag undrar därför: Fanns det någon diskussion kring att på allvar använda de frysta tillgångarna till Ukraina för att stoppa den ryska aggressionen?

Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det här är viktiga frågor, och jag delar helt beskrivningen av lånegaranti. Man får en bättre debatt om man säger vad det är fråga om, och det var precis detta det handlade om. Det handlar alltså om att hjälpa länder med sämre kreditvärdighet att använda EU:s kreditvärdighet för att få ned kostnader för lån som de själva tar upp. Precis så!

Inte heller det är riskfritt; ingenting är riskfritt. Men jag tror att om alternativet är att länder inte stärker sin försvarsförmåga är det en större risk. Vi ska vara frugala. Vi månar om svenska skattebetalares pengar, och vi månar om dem även om de skulle användas i andra länder i EU.

Ja, det handlar om dialog. Jag kom till den presskonferens som det refererades till direkt från ett två timmar långt partiledarsamtal. Vi gick där igenom läget i Ukraina. Vi gick igenom vad som hade hänt under de senaste mötena. Vi diskuterade med varandra och lyssnade på den militära underrättelsetjänsten. Många av de här sakerna gjordes, och det var verkligen dialog om det här. Jag sa redan då att jag avser att återkomma, inte minst i den viktiga frågan om när vi vet lite mer om hur mycket vi i Sverige förväntas stärka vårt försvar ytterligare i relation till andra Natoländers motsvarande ansvarstagande. Den dialogen kommer att fortsätta.

Det är Ungern just nu. Ibland har det också varit Ungern och Slovakien. Så var det inte häromdagen, och det värdesatte vi. Det finns risker i ett antal andra länder som skulle kunna gå motsvarande väg till mötes. Just nu ser jag att risken är högre för att vi får större oenigheter i de här frågorna i Europa än chansen är att vi får mindre. Det är ett allvarligt tecken.

Det gäller dock inte just frysta tillgångar. Vi hade vissa tecken på rörelseriktning. De var uppe till diskussion på rådet, men inga nya öppningar visade sig där. Min enkla bedömning är att de stora euroländerna, med Tyskland i spetsen, absolut inte vill göra detta. Sedan sägs det inte alltid i klartext i debatten, men euroländerna hyser en väldigt stark skepsis mot att agera på något sätt som några skulle kunna hävda ifrågasätter eurons trovärdighet.

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag har en följdfråga till det sista. Det är kanske lite av spekulation, men tror du att det gäller även om det blir en ny statsminister i Tyskland?

Det är viktigt att minska den ryska militära förmågan, och därav följer att sanktionerna har varit ett viktigt instrument i detta. Sanktionerna har lett till att Ryssland har skapat en skuggflotta för att kringgå sanktionerna. Som du var inne på lär det bli svårt med nya sanktioner om Ungern genom Orbán fortsätter att blockera det. Det är därför viktigt att snaran nu dras åt om de sanktioner som redan finns och att man också drar åt snaran kring skuggflottan. Men den nämns inte ens i de slutsatser som kommer från Europeiska rådet.

Jag tycker också att det är väldigt tydligt att vi inte kan lita på Trump i det här läget. Jag förväntar mig absolut att vi kommer att kunna komma överens om förstärkningar av försvaret. Men vi behöver också prata om säkerhetspolitiken och den omorientering som nu sker från Trumps och USA:s sida.

Jag undrar lite grann när vi kommer att få se mer än bara is i statsministerns mage. När kommer vi att få se konkret handling i att Sverige också klarar av att göra en ny säkerhetspolitisk analys utifrån det läge vi nu befinner oss i?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner i all ödmjukhet om tilltalet i kammaren.)

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag vågar inte gissa när det gäller den nya tyska regeringen, men jag kan försäkra frågeställaren att jag tog upp saken när jag hade mitt första möte med Friedrich Merz i hans regeringsbildande kapacitet så sent som häromveckan.

Jag uttryckte då att det verkligen inte är självklart att göra den bedömning som många euroländer gör. Man träffar mycket seniora personer i det systemet som gör samma bedömning som vi: att ryska frysta tillgångar borde användas.

Än är det inte för sent. De kan ytterst bara användas en gång. Så länge de finns där de finns är de fortfarande möjliga att använda.

Allra sist: Is i magen betyder inte passivitet. Det betyder att inte drabbas av panik, att inte dra förhastade slutsatser. Precis som många andra länder drar vi inte förhastade slutsatser om att den transatlantiska länken är bruten, för det är den inte. Att den är utmanad och ifrågasatt står utom tvivel, men den är inte bruten. Den nya analysen gjorde vi när vi gick med i Nato. Nu kommer det att krävas fördjupningar av den europeiska analysen i Nato.

Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Centerpartiet välkomnar liksom alla andra att regeringen fortsätter att hålla stödet till Ukraina högt på dagordningen. Behovet av stöd är större än någonsin tidigare och måste finna andra former än politiska samtal. I ljuset av den senaste utvecklingen i USA, pådriven av president Donald Trumps administration med nya prioriteringar av snabb fred över Ukrainas självbestämmande och hans minst sagt plumpa och förödmjukande hållning, måste Europas fullständiga stöd till Ukraina markeras tydligt, så som nu har skett. Det är mycket tillfredsställande.

Vi menar också att detta måste fortsätta inför de kommande förhandlingarna – kanske har de redan börjat – om den nya långtidsbudgeten för EU. Det är mycket viktigt.

Mycket av det jag hade tänkt fråga om har tagits upp. Jag väljer ändå att hålla mig kvar vid några frågor för lite kompletteringar.

När jag hade möjlighet att delta på Renew Europes gruppmöte inför detta toppmöte var frågan om att använda de frysta ryska tillgångarna uppe oerhört mycket. Man hade väldigt många medskick till Europas ledare. Därför var det lite tråkigt att höra att det ändå inte var någon förflyttning på gång, som statsministern rapporterade.

Om det nu inte är så, finns det några andra sätt? Statsministern nämnde G7. Är det en möjlig väg att gå för att jobba vidare? Vilka hinder finns för att vi ska kunna göra detta, nyttja inte bara avkastningen utan även tillgångarna, för att bygga upp Ukraina?

Sedan är ju detta med Orbán och vetorätten ett stort mörker, men jag kan ställa ytterligare frågor om det i nästa omgång.

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi är som sagt eniga om vikten av stödet till Ukraina. Vi är också eniga om att vi är eniga i Sverige. Det är bra så. När det hettar till på allvar är vi eniga i sådana här frågor. I många länder, även sådana som står fast vid sitt stöd till Ukraina, är det just nu många som vittnar om betydande intern spänning. Demokratier är sårbara. Man ska alltså inte underskatta värdet av det vi har här.

När det gäller MFF:en, den fleråriga budgeten, talade jag med Europeiska rådets ordförande António Costa så sent som i går. Han har aviserat en första diskussion – dock väldigt preliminärt – redan på nästa europeiska råd, runt den 21 mars. Sedan är det naturligtvis en lång resa, som alla vet.

När det gäller frysta tillgångar är det ingen tvekan om att det är de stora euroländerna som sitter i förarsätet. Sedan tror jag att det är G7 som kan fatta ett gemensamt beslut. Jag ska inte ta gift på det, men jag tror att det krävs enighet även där.

Vad Sverige tycker vet alla. Vad ganska många mindre euroländer tycker vet också alla. Det återstår att övertyga Frankrike och Tyskland, liksom Europeiska centralbanken. Det är där jag tror att den stora skepsisen finns. Man kan tycka olika om det, men så länge den finns påverkar den detta.

Vi gör vad vi kan, men vi är som bekant inget euroland. Vi har inte störst påverkan på detta. Jag brukar påpeka för andra länder i vår närhet som har euron som valuta att de antagligen har större möjligheter att påverka, just eftersom de har den valuta som de vill ska lösas upp från frysta tillgångar.

Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag önskar statsministern och regeringen lycka till med de fortsatta diskussionerna. De är oerhört viktiga och också pedagogiskt väldigt viktiga.

När det gäller Orbán och vetorätten hör jag vad statsministern säger. Reglerna är som de är i rådet. Men då är min fråga: Går det att komma åt detta på något annat sätt – inte nu, det förstår jag, men på vilket sätt anser statsministern att man kan göra en förflyttning på lång sikt? Vad kan man göra inom EU:s ramar för att förändra detta? Vad är statsministern beredd att ta till? Vi kan ju inte låta Putins lakejer äventyra Sveriges, EU:s och världens grundläggande demokratiska värderingar. Vi måste agera.

En sista fråga rör en idé från vårt systerparti i Tyskland, nämligen att Europeiska investeringsbanken skulle kunna etablera en fond för reconstruction of Ukraine. Är det något som statsministern har hört talas om eller kan tänka sig att föra vidare i diskussionerna?

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Gällande EIB har vi hittills mest diskuterat deras olika placeringsregler för att underlätta finansiering av försvarsindustri, oavsett om den går till Ukraina eller till att stärka andra europeiska länder. Det andra ska jag låta vara osagt.

När det gäller Ungern skulle jag säga att så länge det handlar om rena uttalanden är skadan begränsad. När 26 länder uttalar sig tydligt mot 1 är budskapet väldigt tydligt i alla fall. Gäller det beslut som bara EU kan fatta, till exempel EU:s sanktionsregimer, är skadan betydande. De går inte att fatta om Ungern skulle välja att blockera dem.

Slutligen finns det annat stöd där vi ändå måste skapa andra koalitioner än bara EU. Tänk till exempel allt Europa skulle kunna göra inklusive Storbritannien och Norge! Det är ju per definition inte EU-beslut utan något annat. Underskatta inte möjligheterna för 26 EU-länder att tillsammans med Storbritannien och Norge göra riktigt stora saker!

Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Även vi från Miljöpartiet vill börja med att understryka det fulla stödet för Ukraina och önska fortsatt lycka till i att hitta enighet på EU-nivå.

Nu har mycket redan tagits upp av föregående talare, men från Miljöpartiets sida brukar vi föra fram det faktum att EU faktiskt har finansierat Rysslands krig genom att fortsätta importen av fossil energi. Man har gett mer pengar den vägen än vad man har kunnat stötta Ukraina med. Det är

en stor skam. Min första fråga till statsministern är: Är detta ett område där diskussionerna under det senaste mötet har rört på sig, också med tanke på hur omvärlden har förändrats?

En annan sak vi brukar ta upp är skuggflottan. Hur ser det ut kring enighet där? Om det finns något nytt vore det intressant att få höra det.

Jag vill också understryka vikten av att vi kan komma åt de frysta ryska tillgångarna.

I detta turbulenta läge där Trump mer eller mindre mobbar Zelenskyj öppet inför medierna, påstår att Zelenskyj är en diktator och förhandlar med Ryssland över huvudet på honom står det väldigt tydligt att EU behöver samla sig och visa än större ledarskap.

Någonting som oroar mig är talet om att man i EU skulle behöva bygga fler kärnvapen, alltså massförstörelsevapen. Vad är regeringens syn på att inom EU bygga fler kärnvapen? Och kopplat till det inom försvarsfrågan: Hur ser statsministern på att utveckla en europeisk försvarsindustri och på så sätt kunna minska beroendet av USA?

Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Låt mig bara kvittera att jag också uppskattar Miljöpartiets mycket konstruktiva syn på frågorna om stödet till Ukraina. Jag uppskattar det mycket.

Vi lyckades trots allt för bara några veckor sedan enas om ytterligare sanktioner – sedan spekuleras det om varför Ungern ställde upp på just dem. Enighet om ytterligare och mer långtgående sanktioner på olja och gas än vad vi hittills lyckats med tror jag att man ska ha begränsade förhoppningar om. Vi har inte kommit längre i fråga om gas och olja eftersom det fortfarande finns för många länder i Europa som är beroende av detta. Det viktigaste är att de sanktioner som redan finns efterföljs så att man inte rundar dem. Där ligger mycket fokus.

Vi har lyckats med skuggflottan i många omgångar. Det är mest Östersjöländerna som är mycket engagerade i frågan. Jag har visst hopp om att vi kommer att fortsätta att lista fartyg som vi vet är skuggflottefartyg och som det därför ska riktas sanktioner mot.

EU kommer aldrig att skaffa sig kärnvapen. Däremot finns det ett EU-land, som också är medlem i Nato, det vill säga Frankrike, som har kärnvapen. Och det finns ett europeiskt land, som inte är med i EU men som är med i Nato, det vill säga Storbritannien, som har kärnvapen.

Jag tror att många svenskar känner igen sig när jag säger att alla helst skulle se en värld utan kärnvapen, men när världen ser ut som den gör ska vi vara glada att det inte bara är Ryssland, som finns i vår närhet, som har kärnvapen. Att det finns två demokratier i vår närhet i Europa som också är kärnvapenmakter gör faktiskt Europa tryggare just nu. Det som har hänt nu är att Frankrike har öppnat för en diskussion, där de som alltid har haft sitt kärnvapenskydd helt nationellt, inte underställt några gemensamma regler alls, öppnar för att diskutera också med andra länder. Men det sker i så fall bilateralt mellan Frankrike och andra länder, inte inom ramen för EU.

Prot. 2024/25:81
11 mars

*Återrapportering
från extra möte i
Europeiska rådet
den 6 mars*

Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret.

När nu EU ska ta på sig ledarrollen och göra sig mer oberoende av andra stormakter är det också viktigt att göra EU mer resilient på en rad olika områden. Det gäller livsmedel, energi, mineral och mediciner. Det gäller att få till en hållbar infrastruktur och en robust välfärd och att fortsätta ett aktivt arbete för klimatanpassning och restaurering av skadad natur.

Mot bakgrund av alla dessa aspekter undrar jag hur regeringen vill verka för att stärka försvaret utan att urholka välfärden eller miljöarbetet.

Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag instämmer verkligen i beskrivningen av att det militära försvaret är en del – men långtifrån helheten. Ukraina lär oss det med övertydlighet. Har man inte ett fungerande civilsamhälle, en fungerande infrastruktur, energiförsörjning och sjukvård, klarar man inte av allt det andra som ett krig också kräver.

Det finns skäl till att vi rustar upp det civila försvaret i Sverige just nu. Vi har en minister för civilt försvar, för första gången på många decennier. Bara det antyder att vi tar den frågan på stort allvar. Jag tycker också att vi i de senaste årens budgetar har bevisat att vi kan stärka det svenska försvaret rejält – en fördubbling på bara några år – utan att tumma på de andra stora och viktiga uppgifterna. Men detta kräver en växande ekonomi, en ekonomi som går så bra att vi har råd med allt det vi vill och allt det vi måste. Därför är mitt fokus alltid på konkurrenskraft och en växande ekonomi.

Försvarsindustrin är viktig i Europa. Jag tror på bred öppenhet för att samarbeta med andra länder. Men att Europa måste bli mindre beroende av USA håller jag helt med om.

Anf. 22 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Jag ska kosta på mig en initial reflektion när det gäller just den enighet som visas inom ramen för svensk politik just nu, som tog sig uttryck på EU-nämndens möte i fredags. Strax därefter var vi flera från EU-nämnden som begav oss till Polen för att där möta kollegor som även i de mer polariserade politiska debatterna förmår att sluta sig samman i de centrala frågor som handlar om skyddet för vårt samhällsbygge och vår demokrati. Den reflektion man gör är att det är just det folkliga skyddet för våra demokratiska värden som är den centrala politiska uppgiften i det landskap vi lever i. Utanför de formaliserade strukturerna ska vi förmå att motivera och stärka legitimiteten för vår svenska och europeiska demokrati och försvaret mot de autokratiska krafter som söker att splittra oss.

Lite grann på den grunden har jag följande fråga. Den kopplar mot de icke-militära försvaren för demokratin, som vi inte får glömma bort. Statsministern beskriver de risker och sårbarheter han ser i andra demokratier. Delar statsministern uppfattningen att vi behöver betrakta de autokratiska strävanden som det finns spår av i andra demokratier som ett instrumentaliserat angrepp på vår demokrati, som också används och underblåses av främmande stater? Det är numera alltmer väldokumenterat över tid beroende på situationen. Ska vi behöva se det som ett hot som också det måste

bekämpas och acceptera den premiss som finns inom statsvetenskapen, nämligen att i demokratiskyddet måste man dimensionera skyddet i form av hur hotet ser ut?

Prot. 2024/25:81
11 mars

*Återrapportering
från extra möte i
Europeiska rådet
den 6 mars*

Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det här var inledningen till ett stort statsvetenskapligt seminarium. För ordningens skull ska jag säga att vi inte hade den diskussionen på Europeiska rådets möte i förra veckan.

Det är viktiga frågor. Polen, som är polariserat på många sätt, är ett stort och viktigt land i Europa. Från svensk sida samarbetar vi utomordentligt bra med både premiärminister Tusk och president Duda, som bär ansvar för olika saker. De förefaller vara mycket överens i dessa frågor, men de är icke-överens i många andra frågor. Vi får nog leva med att det är så.

Sedan tror jag att det är bra om man kan ha ett civiliserat samtalsklimat både inom länder och, får man numera säga, *mellan* länder. Det underlättar samarbeten om man uttrycker sig respektfullt om varandra och snarare odlar sina vänner än sår split och splittring.

Annars gör jag mest reflektionen att vi ser sådana tendenser på många ställen. Vi ser också en tendens att människor tycker att många demokratier inte löser problem tillräckligt bra och tillräckligt snabbt. I en demokrati måste man också prestera resultat, lösa viktiga och allvarliga problem. Tålmodet är begränsat.

Ju mer vi kan enas om de riktigt stora frågorna, desto större ärlighet kan vi använda för helt olika lösningar på andra frågor som ändå är viktiga men inte är på liv och död varje dag.

I övrigt får vi nog ta seminariet på annan plats.

Anf. 24 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Det är stora frågor och komplicerade samband. Något som är viktigt är att ha denna starka grund att stå på när man behöver göra så stora, omfattande investeringar som Europa behöver göra i sitt försvar. Det bygger en stark legitimitet, och det bygger en långsiktighet.

Därför är det som ändå har kommit ut av det möte som statsministern har återrapporterat från intressant. Det är också intressant att få höra vilka slutsatser som Sverige behöver dra av de investeringar som behöver göras i vapen- och försvarsindustrin. Vi är ett land som har mycket försvarsindustri. Vad innebär det konkret för oss, och vilka åtgärder behöver vi vidta hemma lokalt? Vad innebär det för det svenska försvaret och behovet av prioriteringar, att göra det viktigaste först?

Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det här är riktigt viktiga saker, tycker jag.

För det första anser jag att en kontinent som Europa inte får vara naiv. Tron att Ryssland skulle bli en liberal demokrati vilken som helst borde ha avslöjats långt tidigare – allra senast 2008, eller allra, allra senast 2014. Då var det många länder som förblev godtrogna.

För det andra är en stark ekonomi en förutsättning för allt som är viktigt, framför allt om man vill göra många viktiga saker samtidigt. Det kan vara fråga om att bygga egen välfärd, att stötta ett land som utsätts för invasion eller att rusta eget försvar. I längden går det inte att göra detta om

man inte har en ekonomi som växer. Där har Europa ett konkurrenskraftsproblem.

För det tredje är planen som finns just nu i sina breda drag enkel.

1. Vi har gått med i Nato. Vi försvarar oss tillsammans med andra och är inte ensidigt beroende av just USA, som vi har varit i decennier.
2. Vi stärker det svenska försvaret och fortsätter att stärka det svenska försvaret.
3. EU:s gemensamma försvarsinsatser.
4. Stöd till Ukraina.
5. Civilförsvar.

Där har vi fem stora områden där vi själva kan göra mycket mer.

Anf. 26 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Vi kan konstatera att Europa äntligen går från ord till handling och tar sin egen säkerhet på allvar. Det råder enighet i besluten om att 800 miljarder euro ska satsas på försvaret, och det gäller även att låna 650 miljarder euro. Det är stora belopp. Min fråga är därför hur statsministern bedömer chanserna för att medlemsländerna drar sitt strå till stacken, för att var och en gör det de behöver göra. Finns den medvetenheten hos alla länderna?

Min andra fråga gäller Syrien. Jag förstår att det har hänt mycket sedan rådsmötet. Händelserna i helgen har varit väldigt allvarliga, och det har drabbat många civila och framför allt minoriteter i Syrien. Många har flytt till bergen och över till Libanon.

Fanns det över huvud taget någon vetskap när det gäller om det styre som finns nu tar skyddet för alla syrier på allvar och försöker ställa de skyldiga till svars?

Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja bakifrån. Syrien var inte uppe på det här mötet alls. Om det hade varit uppe – det har det varit många gånger – hade vi nog sagt som vi har sagt hela tiden: Vi ser vissa framsteg och har viss förhoppning, men vi ser också risker. Och om det som skedde så sent som nu i helgen hade skett då hade vi nog sagt att riskerna är uppenbara. Det är också ganska många som har varnat för de riskerna. Låt oss fortsätta följa Syrien väldigt noggrant.

Från ord till handling, sägs det. Det är alldeles riktigt. Dessa 800 miljarder euro är mer en räkneoperation, om man skulle välja att använda de lånemöjligheter som finns. Det är alltså inte en summa som plötsligt ställs till förfogande.

Frågan var om enskilda länder gör sitt. Ja, det är förutsättningen. EU ändrar på några regelverk och gör det möjligt för länder att satsa mer på försvaret utan att bestraffas för de budgetunderskott eller egna statsskulder de därmed skulle bygga upp. Sådant var i och för sig viktigt att skydda, men just nu är det ännu viktigare att stärka europeisk försvarsförmåga.

Allt detta bygger på att EU:s medlemsländer själva väljer att fatta de svåra beslut om prioriteringar och om pengar som ändå måste fattas.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Anf. 28 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Tack för svaren, statsministern!

Jag fortsätter med Sveriges försvar. Det är glädjande att den sittande regeringen stärker det svenska försvaret. Vilka möjligheter ser statsministern för Sverige att delta i det som Europa gör och för att det finns ett försvar framöver där Sverige kan göra sin del? Är vi beredda att göra de prioriteringar som krävs för att Sveriges försvar ska bli starkare och kunna hjälpa till i Europa?

*Återrapportering
från extra möte i
Europeiska rådet
den 6 mars*

Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag ser dem som goda.

Just Sverige kommer inte att behöva och kommer inte heller att dra nytta av ändringarna i regelverken. Sverige har nämligen stabila statsfinanser och har redan bättre förutsättningar för att låna än EU har, om vi skulle behöva det. Det har vi alltså ingen stor nytta av.

Vi bidrar inte med våra pengar, men vi bidrar med regelverk som ökar chansen för andra länder att kunna göra sitt – gott så!

Jag är helt säker på att vi kommer att ställas inför fortsatt upprustning. Nu är vi mitt inne i de beslut som har fattats. Redan till sommaren är det Natotoppmöte i Haag. Redan till sommaren tror jag att det kommer nya målsättningar. Sverige kommer självklart att leva upp till sin del av Natos samlade försvar i Europa.

Anf. 30 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten och för svaren på de frågor som ställts hittills i dag!

Vi har redan uppehållit oss en del vid Ungern. Det är ett land och en problematik som jag återkommande kommer tillbaka till. Det gäller också vikten av att använda de verktyg som finns för att agera mot Ungern. Frågan har tyvärr fått förnyad aktualitet i samband med det som hände förra veckan.

Förutom att man urholkar demokratin och rättsstaten på hemmaplan har vi de senaste åren sett att Viktor Orbán har utmålat EU som ungrarnas fiende, och han ställer sig tveksam till eller är helt emot ett ukrainskt medlemskap i EU. Jag skulle kunna hålla på länge. Statsministern är väl medveten om situationen.

Vi har i flera år sett att Ungern försöker stoppa eller förhala varje nytt stödpaket, sanktioner mot Ryssland och så vidare. Ofta löser det sig i slutändan. Men det är ett enormt problem för Ukraina, för EU och för Europa som helhet.

Det har hållits en del möten om artikel 7-förfarandet som inletts. Hur ser statsministern på förutsättningarna för att ta den processen vidare? Den ökar tyvärr i aktualitet med tiden.

Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag ska vara noga igen och säga att detta inte togs upp på Europeiska rådet. Men sådana här frågor ligger naturligtvis under ytan.

Jag har som sagt utkämpat många strider mot Ungern. Ibland löser det sig till slut genom att ett land, i det här fallet Ungern, inte ens är i rummet så att det går att fatta beslut ändå. Men vi kan inte räkna med att det ska fungera så i längden.

Reglerna är som de är. Det kommer vi inte att kunna ändra på just nu. Då får man hitta andra sätt att komma runt Ungern.

Som jag sa: Ju mer vi arbetar också med andra europeiska icke-EU-länder som är viktiga, desto mer sjunker Ungerns inflytande tillbaka lite. Men principiellt håller jag helt med.

Artikel 7-förfarandet, alltså i vilken mån man bryter mot fundamentala skyldigheter, pågår. Kommissionen kommer ibland tillbaka med rapporter, och det görs till exempel olika hearingar. Ibland ser Ungern till att skärpa till någon del, och då kan den försvinna från processen. Men det kom inte upp något nytt om detta just nu.

Det är kommissionen som håller i det, inte varje enskilt EU-land. Vi har ordförandeklubban under vårt ordförandeskap. Just nu är det polackerna som bär den.

Anf. 32 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Tack för svaret, statsministern! Det är en fråga som är svår att släppa. Statsministern kan alltså räkna med att jag kommer att återkomma till den, men jag tackar för svaret här och nu.

Jag kan berätta bara som en anekdot att jag som gymnasieelev gjorde ett utbyte i Ungern ett par år före det ungerska EU-inträdet. Då möttes jag av ungdomar som precis som jag var på väg in i vuxenlivet, och de såg med längtan i blicken mot Europa och det liv som vi levde. Man får ändå hoppas att det finns en kraft i det och att den finns kvar.

Jag har ingen ytterligare fråga till statsministern utan vill säga att det är viktigt att fortsätta ligga på i de sammanhang där det finns möjlighet till det.

Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Som jag sa i min inledning är det djupt ironiskt att det är just Ungern av alla länder. Om det hade varit länder som aldrig hade varit föremål för riktigt farliga saker hade man möjligen kunnat förstå det, men det är just Ungern.

När jag var i Budapest för något år sedan och bekräftade att Sverige säljer ytterligare fyra Jas Gripen till Ungern tackade Ungerns premiärminister till och med Sverige i sitt tal för stödet när ungerska flyktingar lämnade Ungern och för Sveriges stöd vid Ungerns EU-inträde – som om allt detta inte hade någon betydelse för den kamp som utspelas i dag.

För mig är detta helt obegripligt. Men vi är likväl där vi är just nu.

Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD):

Fru talman! Tack, statsministern, för en mycket informativ återrapport!

Det är uppenbart att det finns ett stort samförstånd inom Europa om behovet av att stärka försvarsförmågan för att kunna möta ett alltjämt aggressivt och imperialistiskt Ryssland. Stora summor pengar avsätts för detta, men som alla förstår spelar inte pengar någon roll om de inte kan omsättas i faktisk materiel.

Europas ekonomi är tolv gånger så stor som Rysslands, men trots det kan Ryssland producera ny militär materiel i minst lika hög fart som Europa – detta då man helt enkelt har en större och för ändamålet mer utbyggd industri jämfört med oss här i Europa. På kort sikt är det nog svårt att komma ifrån att Europa i stor utsträckning måste förlita sig på import för att kunna stärka försvarsförmågan, men på längre sikt är det önskvärt att vi i större utsträckning blir självförsörjande. Europeiska försvarsföretag är dock tveksamma till att expandera i nödvändig omfattning då sådan expansion givetvis är dyr, och man vet inte hur länge dagens stora efterfrågan kommer att kvarstå.

Jag vill därför fråga statsministern hur han ser på frågan och om det har förts några samtal kring hur den europeiska försvarsindustrin ska kunna förmås att växa.

Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Exakt sådana samtal förs, och de betecknas med olika mer eller mindre begripliga förkortningar. De finns också med i den stora konkurrenskraftsrapporten. Det handlar om att konsolidera europeisk försvarsindustri och inte ha regelverk som stoppar det, ha mer av gemensamma upphandlingar så att länder på ett enkelt sätt kan haka på varandras upphandlingar när man ändå köper saker och ting och ha mer av fasta standarder så att inte två grannländer köper samma sak med lite olika specifikationer, vilket gör det dyrare, långsammare och mindre kompatibelt. Detta är bara några saker. Det handlar också om att underlätta för privat kapital att gå in i försvarsindustri.

Allt detta pågår nu och kör igång med ganska imponerande kraft. Det är alldeles uppenbart att vi har förlitat oss orimligt mycket på framför allt amerikansk försvarsindustri.

Jag delar den uppfattning som beskrevs: 500 miljoner européer har en inneboende styrka som vi kanske inte använder fullt ut, varje dag. Det var nog Polens premiärminister som sa ungefär så här: Ska verkligen 500 miljoner européer behöva be 350 miljoner amerikaner för att kunna ta fajten med 140 miljoner ryssar? Det var ett sätt att uttrycka det. Man ska lägga till att det är ett Ryssland som använder kanske 25 procent av sin ekonomi för kriget, som är berett att gå i krig och hota andra med kärnvapenkrig och som inte har någon demokrati att ta hänsyn till i sitt eget land.

Spelreglerna är alltså inte helt jämna, men vi måste bevisa att våra demokratier på alla sätt står mycket starkare, både här och nu och långsiktigt, än vad Ryssland gör.

Anf. 36 ERIK HELLSBORN (SD):

Fru talman! Jag har inte så mycket att tillägga utan tackar statsministern så mycket för svaret.

Anf. 37 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag säger samma sak – tack så mycket!

Återrapporteringen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 14 och 18 februari justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Anna-Lena Hedberg* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 10 mars, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Daniel Lönn (SD).

§ 4 Avsägelser

Tredje vice talmannen meddelade att *Michael Rubbestad* (SD) avsagt sig uppdragen som suppleant i kulturutskottet och i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Pia Trollehjelm som suppleant i kulturutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Pia Trollehjelm (SD)

§ 6 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 13 mars kl. 14.00*.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:425

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:425 Planer på en ny kabel till Danmark
av Elsa Widding (-)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 mars 2025.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 7 mars 2025
Klimat- och näringslivsdepartementet
Ebba Busch (KD)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Prot. 2024/25:81
11 mars

Interpellation 2024/25:444

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:444 Villkoren för landets fjällräddare
av Kalle Olsson (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 april 2025.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 mars 2025
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Elisabeth Sundin
Ämnesråd

Interpellation 2024/25:469

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:469 Kronofogdens samordning
av Malcolm Momodou Jallow (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2025.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 mars 2025
Socialdepartementet
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Enligt uppdrag
Johanna Mihaic
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:476

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:476 Sexköp med friskvårdsbidrag
av Eva Lindh (S)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2025.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 mars 2025
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Elisabeth Sundin
Ämnesråd

Interpellation 2024/25:486

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:486 Elstöd till Sala
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren.

Stockholm den 7 mars 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:491

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:491 Skattesänkningar för riskkapitalister
av Niklas Karlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 mars 2025

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Elisabeth Sundin

Ämnesråd

Interpellation 2024/25:494

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:494 Läroplan för modersmålsundervisning i
teckenspråk

av Jessica Rodén (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är utlandstjänsteresa.

Stockholm den 7 mars 2025

Utbildningsdepartementet

Lotta Edholm

§ 8 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM16 En konkurrenskraftskompass för EU *COM(2025) 30* till näringsutskottet

2024/25:FPM17 Rådets beslut om undertecknande och ingående av avtal om digital handel mellan Europeiska unionen och Republiken Singapore *COM(2025) 23*, *COM(2025) 22* till näringsutskottet

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:111 till socialförsäkringsutskottet

2024/25:113 och 126 till utrikesutskottet

Skrivelse

2024/25:115 till utrikesutskottet

EU-dokument

COM(2025) 99 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 30 april*.

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2024/25:SfU17 Preskription av avlägsnandebeslut, avskaffande av spårbyte och vissa frågor om återreseförbud

Försvarsutskottets betänkande

2024/25:FöU3 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2024/25:AU6 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Utbildningsutskottets betänkande

2024/25:UbU12 Gymnasieskolan

Näringsutskottets betänkanden

2024/25:NU12 Elmarknadsfrågor

2024/25:NU14 Forskning och innovation på energiområdet för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och klimatomställning

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:424 om styrning av sjukvården i Västernorrland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 38 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Malin Larsson har frågat mig på vilka grunder jag baserar mitt kritiska ställningstagande gällande förslaget om att förändra verksamheten vid Sollefteå sjukhus och vad jag menar med uttalandet om att regionen bör ta ett omtag.

Det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för att tillhandahålla god hälso- och sjukvård i enlighet med bestämmelserna i hälso- och sjuk-

vårdslagen (2017:30), förkortad HSL. Inom ramen för den kommunala självstyrelsen har kommuner och regioner stor frihet att välja var och hur till exempel akutsjukvård ska bedrivas.

Av HSL framgår bland annat att regionen ska planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård och att regionen ska planera sin hälso- och sjukvård så att katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. I lagen anges vidare att regionen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen. Om det är motiverat av kvalitets- eller effektivitetsskäl får vården koncentreras geografiskt.

Utvecklingen mot en mer nära vård med fokus på primärvården syftar till att kunna möta de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför och samtidigt ha kontroll på kostnaderna. Detta kräver förändringar av strukturen och sättet att organisera vården. Den övergripande målsättningen är att säkerställa förutsättningar att ge rätt vård vid rätt tidpunkt och på rätt plats i ett tydligt nivåstrukturerat system och alltid utifrån medicinskt prioriterade behov. Detta innebär också delvis förändrade roller för sjukhusen utifrån behoven i befolkningen och utvecklingen av övrig hälso- och sjukvård.

Med detta sagt är en robust och tillgänglig hälso- och sjukvård med beredskap för kris och krig också en grundläggande förutsättning för att säkerställa god vård. Därför är det avgörande att noggrant analysera vilka konsekvenser nedläggning av akutsjukvården kan få, särskilt i en tid då Sverige stärker sin beredskap.

Jag är medveten om utmaningarna i hälso- och sjukvården, som också påverkas av den ekonomiska situationen i region- och kommunsektorn. Inflationen och högre pensionskostnader har pressat regionernas ekonomi. Staten kan inte fullt ut kompensera för regionsektorns underskott, men för att dämpa de värsta effekterna tillförde regeringen under 2024 totalt 9 miljarder kronor genom två sektorsbidrag riktade specifikt till hälso- och sjukvården, mot bakgrund av regionernas utmanande ekonomiska situation.

Även om det ekonomiska läget nu förbättrats är situationen fortsatt utmanande för regionerna. Regeringen avsätter därför 2 miljarder kronor i ytterligare ett sektorsbidrag för 2025. Dessutom fördelar regeringen knappt 3,7 miljarder kronor genom den nya statsbidragsförordningen om god och nära vård, som ersätter den tidigare överenskommelsen och ger ökad tydlighet och förutsägbarhet. Ytterligare 5,9 miljarder kronor fördelas till regionerna enligt den nya statsbidragsförordningen om stärkt tillgänglighet och ändamålsenlig vårdkapacitet inom den specialiserade hälso- och sjukvården.

Med detta vill jag, fru talman, tacka Malin Larsson för frågan och ser fram emot debatten.

Anf. 39 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till ministern för svaret!

Dagens sjukvård ser inte ut som sjukvården gjorde för några årtionden sedan, och framtidens sjukvård kommer inte heller att se ut som sjukvården gör i dag. Med ny teknik och nya mediciner och behandlingsmetoder har den svenska hälso- och sjukvården gjort stora framsteg de senaste decennierna. Detta gör att vi mår bättre och lever längre i dag. Många av de sjukdomar som förr var dödliga kan i dag botas eller behandlas, och många

blir kroniska tillstånd som man lever med livet ut. Det är bra att vi kan leva ett gott liv längre, men det gör även att behovet av vård ökar och att allt fler människor ska dela på de resurser som hälso- och sjukvården har i dag.

För att vi i Västernorrland och övriga landet ska kunna möta framtidens behov av vård krävs det att vi ställer om vården. Det krävs bland annat förändrade arbetssätt, att vi tillvaratar teknikens möjligheter och att vi lägger ett större fokus på den nära vården, som ministern också var inne på i sitt anförande.

I Västernorrland har vi dessutom haft en minskande befolkning; den har minskat med 25 000 personer sedan 1970. Enbart i Sollefteå och Kramfors är minskningen 20 000 personer. Samtidigt har andelen äldre ökat i länet, och särskilt tydligt är det i dessa områden. Äldre är en patientgrupp som har större vårdbehov och därför kräver mer resurser från sjukvården.

Region Västernorrland, som jag tillhör, har den näst dyraste sjukhusvården i landet och lägger näst minst pengar på primärvård. Alldeles färska siffror visar ett trendbrott i kostnaderna för hyrpersonal, tack och lov, men trots detta har vi ändå störst hyrnota i landet.

Detta är omständigheter som har gjort att våra regionpolitiker nu genomför strukturförändringar. En del av detta är förändringar i sjukhusstrukturen i regionen – i dag har vi tre sjukhus – just för att minska kostnaderna och hyrberoendet men också för att skapa en långsiktighet i ekonomin, vilket i sin tur kommer att skapa ett handlingsutrymme för utveckling och förbättring.

Den politiska majoriteten, som består av S, M och C, tar nu sitt ansvar för att alla länets medborgare ska ha en god vård. Utifrån en extern genomlysning av sjukhusstrukturen under förra året gavs ett uppdrag till tjänstemannaledningen att återkomma med förslag på förändringar. För bara några veckor sedan presenterades förslagen. Man föreslog bland annat större förändringar på Sollefteå sjukhus med en minskad verksamhet som följd.

Sjukvårdsministern var snabbt ute i medierna och kritiserade tjänstemannaförslaget och uppmanade regionen att tänka om gällande Sollefteå sjukhus. Därmed kan man också se att ministern försökte påverka beslutsfattandet genom att säga åt regionen hur hon tycker att de ska prioritera i sin verksamhet.

Därför vill jag fråga ministern vilket utbud hon tycker att det är rimligt att ha i ett län som Västernorrland, mot bakgrund av hur demografin ser ut, de senaste årens medicinska utveckling och ekonomin.

Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Låt mig börja i de delar ledamoten så klokt lyfter fram, nämligen att vi har möjlighet att må bättre tack vare en fantastisk sjukvård men att vi ändå inte alltid gör det. Sjukskrivningarna ökar med många människor som upplever psykisk ohälsa, stress och mycket annat. Där når vi inte fram med den bästa vården och hjälpen. Vi förbättrar välfärdsvillkoren på många sätt, men vi kan inte alltid balansera dem med en bättre hälsa. Det är väl en av de utmaningar vi har framöver, alltså att också i det perspektivet ställa om så att vi faktiskt svarar mot människors behov.

När det gäller stora delar av sjukvården ligger vi i världstopp. Vården har verkligen internationell klass. Men när vi samtidigt möter hur situationen ser ut – väldigt många, omkring 40 procent brukar man räkna med, av dem som är i vårdcentralers eller hälsocentralers väntrum söker för utmattningsdepression, stress eller psykisk ohälsa – visar det sig att vi inte riktigt svarar mot behoven.

Det finns alltså stora behov av god och nära vård, som ledamoten lyfter fram, för att bättre, mer personcentrerat och mer samordnat svara mot befolkningens behov. Just den här tudelningen är ju speciell. Den visar både att vi har en fantastisk vård i världsklass och att vi samtidigt inte har den tillgänglighet som behövs.

Men det som är Västernorrlands utmaning är nog inte brist på god och nära vård. Det gör ni utmärkt i Västernorrland. Jag har besökt Kramfors och verksamheten med SPOT-teamen där liksom arbetet i Näsåker och mycket annat. Det är en massa goda utvecklingsmöjligheter som jag återkommande sprider till resten av Sverige. Men utmaningen är beredskap. Det handlar om den stora fråga som kammaren alldeles nyss har diskuterat i över en timme: Hur ska vi hantera det nya säkerhetspolitiska läget?

Den intervju som ledamoten refererade till gjordes inte efter det att utredningen kom, utan den gjordes på måndagen veckan innan. Jag hade alltså inte fått del av utredningen, och jag kommenterade heller inte utredningen, för den fanns inte vid tidpunkten. Sedan valde TV4 att sända min intervju långt senare, vilket har gjort att ledamoten har fått den uppfattningen. Men intervjun gjordes alltså på måndagen. Det går ju att eftersöka detta hos TV4 om man så önskar.

Jag står fast vid att det behövs ett omtag. Nu tror jag att de styrande i Västernorrland tycker att det de nu gör är ett omtag, utifrån den långa historia som har varit när det gäller Sollefteå sjukhus. Jag har förstås läst utredningen och också den bilaga som handlar om beredskap. Man har varit förutseende nog att titta på beredskapsfrågor och gjort en bedömning i det perspektivet. Man har alltså inte bara tittat på sjukvård i vanliga tider utan också i ett beredskapsperspektiv. Jag vill också ge ett plus till att man jobbar med de egna förmågorna och inte alltid tar in konsulter utifrån. Man har utgått från dem som redan finns i verksamheten. Jag tror att det är en fördel när man gör utredningar att inte bara ha konsulter utifrån utan att jobba med dem som finns lokalt och regionalt.

I bilagan kan vi se – jag läser innantill i den nu – att man har gjort litteraturgenomgångar av mycket av den lagstiftning och de förordningar och föreskrifter som finns. Sedan står det att man har haft viss kommunikation med Försvarsmakten under hösten 2024. Där behöver man kanske grunna ännu mer med Försvarsmakten i Sollefteå utifrån det säkerhetspolitiska läget: Hur ser man på behoven där? Hur ska vi tänka framåt och få detta i hamn gemensamt?

Jag noterar att mitt eget parti är samlat när det gäller hur man ser på detta i Västernorrland. Jag tror att fullmäktiges sammanträde där fortfarande pågår. Frågan är inte avgjord, och samtidigt samtalar vi om detta i riksdagens kammare. Men flera andra partier är splittrade, vilket visar vilken svår situation det är för fullmäktige i regionen att fatta beslut. Då kan det vara klokt att säkerställa att man har prövat alla alternativ innan man fattar det slutliga beslutet.

Anf. 41 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaren så här långt! Det är väldigt glädjande att ministern har varit på besök i länet och sett allt gott som görs. Våra regionpolitiker kämpar verkligen hårt med att utveckla den vård vi har med de knappa resurser som finns, som ska räcka till alltmer. Nu lyfte ministern fram några goda exempel från en del av länet.

Jag kan också berätta att vi i Överturingen har ett digitalt vådrum, där man kan koppla upp sig mot sjukvården för att slippa göra långa resor. Sverige är ju ett avlångt land, och Västernorrland är ett väldigt stort län. Det är inte bara i vissa delar av länet vi har långa avstånd, men i synnerhet i västra Medelpad har man otroligt långa avstånd till sjukvården. Att hitta lösningar som möjliggör en god och nära vård för alla medborgare i vårt län är väldigt viktigt.

Sedan tar ministern upp beredskapsfrågan. Den är jätteviktig. Vi vet att den kommer att vara viktig framöver. Men det handlar inte bara om att vi ska ha lokaler, utan det krävs också att vi har personella resurser, och inte bara på en plats just i vårt län utan på flera platser i länet och i landet. Problemet här är att det inte finns några nationella direktiv från regeringen än. Att ministern då ska tycka till om en fråga där regeringen själv inte har lämnat vare sig ekonomiska resurser eller direktiv kan jag tycka är lite märkligt.

Tyvärr blir bebisarna färre i vårt område och befolkningen allt äldre. Där har vi grundproblemet. Mellan 2022 och 2030 kommer den andel som är 80 år och äldre att öka med hela 32 procent. Det är en utmaning. Den vård som man behöver ofta, primärvården, är den vård som vi måste bygga ut och göra mer tillgänglig för hela befolkningen överallt och inte i ett visst område. Specialistvården, den vård som man sällan behöver, måste vi fokusera på att göra så specialiserad och kompetensförsörjd att den fortsatt går att erbjuda. Det innebär att den centraliseras till färre orter, för det finns helt enkelt inte tillräckligt många utbildade i landet.

Det som det handlar om nu är att ställa om vården och jobba smartare för att klara dagens och framför allt framtidens utmaningar. Därför kan jag tycka att det är anmärkningsvärt att landets sjukvårdsminister har uttalat ett kritiskt ställningstagande till strukturförändringarna. Våra regionpolitiker tar faktiskt sitt ansvar för att vi ska få en god vård för alla medborgare.

Ministern har tidigare i medierna sagt att hon tycker att våra regionpolitiker ska göra ett omtag: ”Jag tror att man behöver ta ett omtag i Västernorrland och säkra upp att Sollefteå har en god och patientsäker vård.” Står ministern fast vid det uttalandet?

Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Ja, det hade väl varit märkligt om jag inte hade ansett att Sollefteåbor ska ha en god, trygg och patientsäker hälso- och sjukvård. Det framgår av lag. Hade jag uttalat mig på något annat vis hade ledamoten behövt lyfta det, tycker jag.

Som sagt: Intervjun gjordes på måndagen i samband med en annan presskonferens då jag också svarade på de här frågorna. Själva utredningen hade inte kommit. Jag kunde inte uttala mig om den, för den fanns inte i sinnevärlden. Jag hade inte möjlighet att titta på den. Den har jag alltså inte uttalat mig om.

Prot. 2024/25:81

11 mars

Svar på
interpellationer

Min bedömning gäller det som sker i Västernorrland och på många andra håll, där man långsamt förändrar. Jag preciserar inte detta till Sollefteå, utan det handlar om det som sker på många håll när man långsamt flyttar den ena kompetensen efter den andra från sjukvårdsverksamheten. Till slut får man, efter många år, konstatera: Nu kan vi inte fortsätta bedriva ett sjukhus med akutverksamhet.

Jag tror att det är ett dåligt sätt att hantera strukturförändringar. Jag tror att man behöver göra dem mer koncentrerat och precist, om man ska göra dem. Att långsamt flytta det ena efter det andra är ingen bra utveckling. Man behöver i stället på ett annat sätt ta ett ansvar för helheten.

Jag uppfattar att regionfullmäktige i dag har möjligheten att fatta beslut om på vilket sätt man vill gå vidare. Jag tror att både ledamoten och jag kan säga att alla tar ansvar. Det tycker man ju att man gör utifrån sin situation och den uppfattning man har i frågan. Det är alldeles uppenbart att partier fattar olika beslut och att det finns splittrade uppfattningar inom partier. Det återstår att se hur själva fullmäktigebeslutet blir i dag. Jag förstår att man från den styrande majoriteten anser att man just har gjort ett omtag. Fullmäktige får bedöma i dag om man har gjort det och om det är tillräckligt.

Jag kommer aldrig att backa från att Sollefteåborna behöver en god, trygg och patientsäker sjukvård, för det framgår av lag. Detta uppdrag har varenda ledamot i regionfullmäktige.

Jag hade gärna haft en statlig vård. Jag tror nämligen att det finns en poäng med att nationellt peka ut detta: Hur ska vi ha sjukvården? Var ska vi ha de olika kompetenserna? Det är långt ifrån huset det handlar om, utan det handlar om kompetenser, medarbetarnas kunskap. Var ska de finnas i landet? Var ska vi ha de större noderna, som förser de andra med en massa kompetens? Hur behöver vi bygga ut det andra nätet, som är mycket mer finmaskigt? Jag tycker att detta är en statlig uppgift.

När man fördelar detta på regionerna – det finns 21, och de är självstyrande – är inte helheten i sikte. Det handlar självklart om det man kan ta ansvar för i sin egen region och om de ekonomiska medel man har.

Men det som jag lyfter nu är inte möjligt att genomföra om inte Vårdansvarskommittén, med alla partier, väljer att se detta på ett annat sätt.

Jag noterar att flera professioner lyfter de här frågorna. Senast var det Sjukhusläkarna, som i en debattartikel just lyfte att vi skulle behöva mer nationell styrning. Det återstår att se vad riksdagens partier tycker om det. Mitt parti tycker att det behövs mer nationell styrning, men i dag är det regionpolitikerna som har ansvar. Det ska vara en god, trygg och patientsäker vård också i Sollefteå.

Anf. 43 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Att sjukvårdsstrukturen ses över i vårt län är definitivt ingen ny fråga. Det är en fråga som har stötts och blötts och utretts både internt och externt många gånger, och det har funnits många förslag under årens lopp. Men grunden är att vi har en minskande befolkning, och vi kommer att ha en betydligt äldre befolkning framåt.

Här måste man också laga efter det läge som är och framför allt ekonomin. Pengarna ska ju räcka till fler. De ska räcka till bättre vård och god vård för alla som finns i vårt län och vårt land, skulle jag vilja säga.

Alla behöver god och patientsäker vård. Det har också varit utgångspunkten för våra regionpolitiker där hemma. Det ser man när man tittar på de förslag som finns.

Jag kan tycka, fru talman, att det skulle behövas en bättre insikt om och förståelse för vilka utmaningar som faktiskt finns ute i regionerna och framför allt uppe hos oss i norr, med de långa avstånden och en minskande befolkning på vissa håll.

Vi ser också att den här regeringen har valt att stänga servicekontor nu. Man lägger ned och flyttar både Sidas kontor och Folke Bernadotteakademien från Västernorrland. Därmed flyttar man jobb som finns i Västernorrland till Stockholm. Det är också ett befolkningsunderlag, och det handlar om att vi ska kunna ha mer sjukvård och mer välfärd.

Jag vet att statsrådet har fått en inbjudan till dialog och till att besöka Region Västernorrland efter sina uttalanden, men trots att statsrådet anser att detta är en viktig fråga och har haft tydliga synpunkter har hon inte frigjort tid för att faktiskt besöka Västernorrland och ha den här dialogen. Kommer ministern att besöka Västernorrland inom den närmaste tiden?

Anf. 44 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Mina närmaste regionturnéer går till Jönköpings län och Västmanland – i närtid. Region Jämtland Härjedalen var jag alldeles nyligen i. Senaste besöket var i Skåne.

Men detta är inte i närtid. Det är lika bra att säga det, så att ledamoten vet om det.

Fullmäktige har ett förslag att ta ställning till i dag. Utredningen har varit väldigt tydlig med att det inte är enkelt att snabbt dra ned kostnader, för det blir nya kostnader på annat håll, framför allt nya kostnader för transporter. Nettobesparingen är 46 miljoner årligen, som utredningen har tagit ställning för. Jag tycker att det är klokt att man inte bara räknar brutto utan faktiskt ser på de totala kostnaderna.

Jag noterar att Sollefteå kommun lyfter precis det perspektiv som ledamoten gör: Det gäller att säkerställa att så många som möjligt vill bo kvar i Sollefteå, alltså att säkra befolkningsunderlaget. Därför har man fattat ett beslut om att man gärna vill stödja så att sjukhuset finns kvar på olika sätt. Det finns möjligen formella skäl som gör att man inte kan göra detta från kommunens sida utifrån det ansvar man har, men jag delar kommunens uppfattning att det är viktigt att man har verksamheter på plats.

Det pågår en försvarsutbyggnad, och det är precis den här frågan om beredskap som jag har lyft i mina diskussioner. Utifrån uppbyggnaden av regementet och utifrån den position som riksdagen har bedömt är viktig i Västernorrland – med utbyggnaden av regementet i Sollefteå – behöver man också se på sjukvårdsbehovet.

Säkrar man att det finns tillräcklig sjukvård möjliggör det också för regementet att utvecklas på det sätt man vill. Man får ett bättre befolkningsunderlag.

Sedan är alltid den svåra frågan: Kommer de att pendla, eller kommer de att bosätta sig där? Har man en fungerande välfärdsstruktur på plats ökar chansen att de faktiskt vill bosätta sig där. Det finns alltså mycket att vinna på att tänka som Sollefteå kommun gör och att göra vad man kan för

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:347 och 352 om ungdomskriminalitetsnämnder

Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Gustaf Lantz har frågat mig om jag och regeringen fortfarande avser att lägga fram ett förslag om att införa ungdomskriminalitetsnämnder och i så fall när.

Mattias Vepsä har vidare frågat mig om jag har avfärdat idén och förslaget om ungdomskriminalitetsnämnder.

Den förra regeringen beslutade den 7 juli 2022 om kommittédirektiv till Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder – en ny ordning för att förebygga brottslighet. I enlighet med Tidöavtalet beslutade regeringen den 16 februari 2023 i ett tilläggsdirektiv till Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder att förkorta utredningstiden. Utredningen överlämnade den 8 maj 2024 betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga*. Utredningen föreslår en ordning med statligt huvudmannaskap för att besluta om och följa upp individuella brottsförebyggande åtgärder för unga som riskerar att begå brott av allvarligt slag. Utredningen föreslår även att en nationell statlig myndighet mot ungdomskriminalitet med regionala beslutsorgan ska inrättas. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

Att arbeta fram en proposition utifrån förslagen i betänkandet och genomföra den administrativa modell som Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder föreslår är en komplex och omfattande process. För att genomförandet av processen ska bli så effektivt som möjligt föreslår utredningen att regeringen ska utse en särskild utredare med uppdrag att förbereda och genomföra reformen samt komplettera utredningens förslag i nödvändiga delar. Utredningen anser vidare bland annat att det krävs en mer djupgående analys av frågor om sekretess och dataskydd kopplat till den nya ordningen och att sekretessbrytande bestämmelser på socialtjänstens område bör utredas vidare.

Utifrån de utvärderingar av det danska systemet som jag har tagit del av har den danska ordningen inte visat tillräckliga resultat. Vidare är en majoritet av remissinstanserna helt eller delvis negativa till förslagen i betänkandet, medan endast ett fåtal är positiva. Därtill har regeringen påbörjat en omläggning av såväl socialpolitiken som kriminalpolitiken som i olika delar har bäring på utredningens förslag.

I detta sammanhang bör särskilt nämnas propositionen *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*, som innehåller förslag om en ny socialtjänstlag, förslagen i promemorian *En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*, samverkansstrukturen Bob (barn och unga i organiserad brottslighet), vars syfte är att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom

konkreta åtgärder och insatser, samt förslagen från Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare.

Allt detta sammantaget gör att utformningen av förslagen från Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder behöver analyseras noggrant dels för att de samlade åtgärderna mot ungdomsbrottslighet ska bli ändamålsenliga, dels för att säkra en sammanhållen vårdkedja. Samhällsutvecklingen kräver att vi fokuserar på effektiva åtgärder. Vi jobbar därför intensivt med denna viktiga fråga.

Anf. 46 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Nu tänker jag utmana statsrådet med fyra frågor. Jag vet att vi politiker har väldigt svårt att svara på ja-och-nej-frågor och enligt punkter från interpellanter. Men jag tänkte i alla fall ge socialtjänstministern möjligheten.

Min första fråga är: Vad menas i Tidöavtalet med att man ska pröva ungdomskriminalitetsnämnder? Vad innebär det att man ska pröva under den här mandatperioden? Innebär det att man ska ha en praktisk verksamhet igång?

Min andra fråga är: Har en särskild utredare tillsatts, något som efterfrågas av utredningen? Om inte, när kommer en sådan utredning att finnas på plats?

Min tredje fråga är: Finns det någon möjlighet att genomföra förslaget under mandatperioden? Finns den ambitionen fortfarande? Finns det en sådan teoretisk möjlighet, utifrån statsrådets svar?

Min fjärde och sista fråga är: Om regeringen ännu inte har bestämt om man ska införa ungdomskriminalitetsnämnder, när kommer vi att få veta om ungdomskriminalitetsnämnderna blir verklighet? Kommer det beskedet att kunna ges i närtid?

Anf. 47 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Tack till ministern för svaret på frågan om ungdomskriminalitetsnämnder och om SD-regeringen är villig att pröva också detta förslag precis på det sätt som framställs i Tidöavtalet, ett svar som vi precis har hört och fått ta del av sedan några timmar. Det är ett intressant svar.

Låt mig börja i den delen som handlar om vilka slutsatser vi kan dra av det danska systemet. Som vi hörde angående vad ministern har tagit del av har den danska ordningen inte visat tillräckliga resultat.

För den som följer svensk politik och för mig som ledamot i justitieutskottet är blickarna ofta riktade just mot Danmark. I den debatten kan det inte ha undgått någon att just den del av den danska kriminalpolitiken som handlar om exempelvis visitationszonerna, en lag som nu firar ett år här i Sverige som säkerhetszoner, saknade just empiri och erfarenhet. Det fanns väldigt svaga bevis för att just den lagstiftningen skulle vara en avgörande och viktig del för att knäcka den grova organiserade brottsligheten i Sverige. Ändå infördes just denna lag här av Sveriges riksdag, trots att det sänkades tillräckliga resultat att hämta hem till Sverige.

Många kriminologer och debattörer, danska som svenska, pekar på att den danska kriminalpolitiken bygger på två ben. Det ena är att gå hårt åt gängbrottslighet med dubbla straff för gängkriminella, fler verktyg för polisen än vad vi har sett här i Sverige och längre straff för dem som begår grova brott.

Den andra delen handlar om att kraftfullt bryta rekryteringen till gängen, fru talman. Det handlar om fria fritidsklubbsverksamheter, det vill säga inga barn och unga ska ens riskera att hamna i situationer där gängen står och lockar med billiga löften om kläder, korta hugg eller vad det nu kan vara. I Danmark har man insett att det som håller barn och unga borta från kriminalitet är starka föräldrar, trygga bostadsområden, en skola som fungerar och inte minst en fritidsverksamhet som alla barn och unga har möjlighet att delta i. Det krävs alltså både och.

I den delen kan man undra varför regeringen inte väljer att dra slutsatsen att det är just dessa verksamheter som man ska främja och skydda i Sverige. Under de senaste åren ser vi ju en underfinansiering av statens bidrag till kommuner, något som i sin tur ger underskott i kommunerna och färre anställda i våra skolor. Det är tufft för socialsekreterare och tufft i den förebyggande verksamheten.

Därmed står den svenska rekryteringskranen vidöppen. Polisen säger att ungefär 1 700 barn och unga under 18 år finns i de kriminella nätverken, och Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder menar att det krävs mer insatser för att tidigare komma åt dem som riskerar att hamna i ungdomskriminalitet.

Jag undrar när regeringen kommer att ta alla larmsignaler på allvar. När är det dags att stänga rekryteringskranen på riktigt? Varför är inte just ungdomskriminalitetsnämnder ett förslag som man kan tänka sig att gå vidare med?

Jag upprepar min fråga: Har regeringen avfärdat förslaget helt, eller kommer man att gå vidare även i den här delen?

Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag måste säga att det är synnerligen utmanande att ha två frågvisa interpellanter men fortfarande bara fyra minuter på sig att svara! Jag ska dock göra mitt allra, allra bästa.

Låt mig börja med att säga att det naturligtvis är helt avgörande att vi stoppar rekryteringen till de kriminella nätverken. Jag tror inte att det finns någon politiker i denna kammare som inte är överens med oss här om att så måste ske.

Jag tror också att alla är överens om att den utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte har en väldigt god andemening. Det är verkligen samhällets uppgift att skydda barn från att involveras i brottslighet och kriminalitet med allt vad det innebär av utsatthet.

Det är otroligt viktigt att de insatser vi gör blir effektiva och ändamålsenliga. Regeringen arbetar inom en rad olika områden med både genomförda reformer och reformer som är på väg fram. De reformerna får inte sätta krokben för varandra, utan det vi gör måste bli effektivt.

Den här regeringen har, precis som den förra, tillsatt en rad utredningar – inte minst efter flera tillkännagivanden från justitieutskottet. Vi är beredda att pröva allting. Därför utredde vi saken och tillförde medel för att säkerställa att utredningen kom fram snabbare än vad den tidigare regeringen gjorde. Det var för att vi är beredda att pröva allt, men det får inte ske på bekostnad av att det här inte fungerar bättre.

Man kan säga att vi prövar en insats som UKN genom Bobstrukturen, som i väldigt hög utsträckning möter problematiken med att samordna alla ingående strukturer. De har hittills inte varit samordnade på lokal, regional och nationell nivå.

Att den särskilda utredare som nämns i utredningen om UKN inte har utsetts beror på att vi också ser på vad den samlade bilden kommer att bli i och med propositionen *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*. Den är en viktig del av arbetet. Det handlar om att tidigt kunna jobba förebyggande för att hitta och arbeta med barn i riskgruppen.

Mellantvångslagen lyfts fram i flera av remissinstansernas inlägg och är också en viktig del. Det är alltså en lag om insatser från socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas. Det ger oss andra verktyg. När man reser runt i landet och möter landets socialtjänster är det väldigt många socialsekreterare som just efterfrågar andra verktyg. Hälften av landets vårdnadshavare tackar nämligen nej till de insatser som socialtjänsten erbjuder.

Bobuppgdraget vill jag återkomma till. Det handlar om en samverkansstruktur som ett antal myndigheter i Sverige har fått i uppdrag att upprätta för att skapa ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begå grova brott. Det är ett uppdrag som är snarlikt arbetet med ungdomskriminalitetsnämnder. Det förstärker och effektiviserar arbetet med barn och unga som hamnar i grov kriminalitet. I slutredovisningen av Bobuppgdraget angavs att Bob kommer att förstärka de befintliga samverkansformerna lokalt.

Anf. 49 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Statsrådet kanske inte kommer att bli världsmästare i konkreta svar i punktform. Men det är inte heller det vi tävlar i. Jag tolkar svaret som att vad gäller att ungdomskriminalitetsnämnder ska prövas är regeringens ambition att hänvisa till andra samverkansformer, och följaktligen har ingen särskild utredare tillsatts. Det är ett viktigt besked.

Det som gör mig lite förvånad är att man hade så otroligt bråttom att man till och med förkortade utredningstiden. Jag citerar socialtjänstministern: ”Regeringen är djupt oroad över att unga rekryteras till kriminella nätverk och vi måste sätta in alla åtgärder vi kan för att möta detta. Att skydda barn och trycka tillbaka brottsligheten är några av våra högst prioriterade frågor. Därför är det viktigt att förkorta utredningstiden.”

Då var det bråttom, men sedan regeringen fick utredningen på plats har inte mycket hänt på Regeringskansliet. Det har gått närmare ett år sedan det kom en utredning som sa att vi måste ha en utredare som tittar närmare på vissa frågor – men ingen utredare är utsedd än. Det känns som att det har hänt någonting vad gäller inställningen till ungdomskriminalitetsnämnder.

Jag tycker själv att ungdomskriminalitetsnämnder är ett väldigt bra förslag. Jag var i Danmark och träffade dem som arbetar med sådana där, och de sa att de öppnade möjligheter att jobba på ett helt annat sätt med ungdomar på väg in i grov kriminalitet. Man kunde till exempel se till att någon fick hjälp att komma till en fotbollsträning som var viktig för att det barnet inte skulle hamna i djup kriminalitet. Man utredde detta i en nämnd. Det fanns ett allvar och en tyngd i nämndens beslut som socialtjänsten var

tvungen att förhålla sig till. Jag uppfattade att det fanns en enighet i svensk politik kring att det var det viktiga med ungdomskriminalitetsnämnderna.

Regeringen reducerar försöket med ungdomskriminalitetsnämnder till att handla om Bob. Det tycker jag känns väldigt långt ifrån hur debatten lät före valet och också efter valet.

Den stora frågan är om regeringen har backat. Vi behöver klargöra det en gång för alla. Kommer vi att få se ungdomskriminalitetsnämnder provas under den här mandatperioden, eller faller man nu tillbaka på andra redan kända initiativ, som vi alla kände till var på gång? Det är jättetacksamt att socialtjänstministern hänvisar till arbeten som den socialdemokratiska regeringen tog initiativ till. Men samtidigt visste man ju det redan när man skrev Tidöavtalet.

Har remissinstansernas kritik fått regeringen att backa, eller vad är det som har hänt? När man skrev Tidöavtalet fanns det en iver som gjorde att man kortade utredningstiden. Vart har den tagit vägen, och varför finns den inte längre kvar?

Anf. 50 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Jag tar vid där Gustaf Lantz slutade och ägnar lite tid åt vad det betyder att pröva och utreda. Det är klart att framtagandet av en utredning är avgörande för att få lagstiftning på plats. Men det låter som om regeringen inte är beredd att på riktigt pröva det här verktyget för att tidigt nå barn och unga som riskerar att hamna i grov kriminalitet, avbryta det och ge dem en möjlighet att leva ett icke-kriminellt, normalt liv. Det stannade vid en utredning och att regeringen pekar på ett antal andra samarbetsformer – som i och för sig är väldigt bra.

Det är klart att det är viktigt att polis, socialtjänst, skola och fritidsverksamheter samarbetar och att man har Bobråd runt om i landet för att avbryta ungdomskriminalitet och göra allt för att bekämpa detta. Men jag noterade också att det är viktigt för regeringen och för ministern att inte lägga fram reformer som sätter krokben för det arbete som regeringen gör i andra delar.

Jag vill peka på hur det ser ut i verkligheten. Ute i verkligheten möter vi kommunföreträdare som under lång tid har larmat om att det saknas resurser i skolan, socialtjänsten och fritidsverksamheterna. Därför undrar jag om det inte är resursbristen som sätter krokben för alla de främjande och förebyggande insatser vi har i det här landet. De handlar ju om att stärka barnfamiljerna så att de inte ska behöva välja mellan att erbjuda sina barn kulturskola eller fotbollsskor och att ställa mat på bordet. Var är alla satsningar som hade kunnat understödja och hjälpa kommunerna och familjerna att se till att barnen och ungdomarna inte hamnar i riskmiljöer? Jag ser inte de satsningarna.

I den verklighet som jag och flera andra rör oss i får vi en bild av att regeringen saknar svar. Om Socialdemokraterna hade styrt hade vi lagt en bottenplatta för välfärden och lagt ytterligare 9 miljarder till investeringar i välfärden. Vi hade också sett till att punktmarkera unga på glid och gått vidare med förslag som det om ungdomskriminalitetsnämnder för att kunna komma in tidigare och ge dem som befinner sig i en riskzon ett stöd.

I sak handlar detta förslag om precis det som Gustaf Lantz påpekade tidigare, nämligen det vi mötte i Danmark. Där säger man: Du som är ung och som hamnat i en riskmiljö ska ha rätt till en insats. Detta saknas i dag.

Det kan bero på att kommunerna ställs inför ekonomiska realiteter, eller så kan man hamna mellan stolarna i en förvaltning. Vi menar att det är viktigt att ställa sig på den unga personens sida och säga: När man har hamnat i ett läge där det finns risk för grov kriminalitet ska samhället göra allt för att individen ska kunna resa sig upp och få en chans att leva ett normalt och icke-kriminellt liv.

Ett utslag i sådan nämnd skulle kunna ge personen en rätt att kunna sköta sig i skolan, vara aktiv på fritiden och förbereda sig för att ta ett feriejobb. Samhället ska då stötta personen genom denna livssituation. Därigenom tror jag att vi på riktigt kan bygga ett starkt samhälle som kan stänga rekryteringskranen till alla de onda och negativa krafter som just nu verkar runt omkring oss och gromar allt fler unga till den grova kriminaliteten.

Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Den här regeringen vill stoppa rekryteringen på riktigt genom att stärka befintliga saker och reformer som fungerar. Ledamöterna däremot vill tydligen ha fler myndigheter och mer byråkrati.

Jag vill råda ledamöterna att läsa vad remissinstanserna har sagt. Om ledamöterna menade att man inte ska lyssna på remissinstanser hoppas jag att jag förstod fel. Jag kan till att börja med återge vad en partikamrat till ledamöterna har skrivit. Socialborgarrådet i Stockholm, Alexander Ojanne, framför i remissvaret från Stockholms stad att de negativa aspekterna i förslaget överväger de positiva aspekterna och att detta borde få alla beslutsfattare, oavsett partibeteckning, att vilja stanna upp och våga tänka om.

Jag noterar också att från de städer där vi har störst bekymmer med kriminalitet och rekrytering – Stockholm, Göteborg och Malmö, våra tre största städer, som samtliga styrs av socialdemokrater – har vi fått kraftfulla remissvar som avvisar förslaget. De vill inte att det ska gå igenom.

När ledamöterna besöker verkligheten råder jag dem att också ta in vad de egna partikamraterna kraftfullt uttrycker. Faktum är att vi inte har fått ett enda positivt remissvar från någon av Sveriges kommuner. Vi har faktiskt fått ganska få positiva remissvar över huvud taget.

Som jag tog upp i början av mitt förra anförande riskerar förslaget att få en sämre effekt genom att vi kortsluter våra egna system. Det behöver vi betänka. Det vore intressant att få ledamöternas syn på det som de egna partiföreträdarna uttrycker kraftfullt i remissvar.

Regeringen gör nu en rad olika saker. Vi stärker familjen genom bland annat ett föräldraskapsstöd. Vi stärker skolan, som vi vet är en av de viktigaste preventionsfaktorerna, genom en satsning på skolsociala team. Vi ser att allt fler kommuner söker dessa medel och bygger upp skolsociala team, vilket bara är *en* del av ett förstärkande arbete. Det här är sådant som gör skillnad på riktigt.

Jag delar också uppfattningen att förutom familjen och skolan som preventionsfaktor är det också viktigt att man får en meningsfull fritid – allt detta är forskningsbelagt. Därför har regeringen också lanserat fritidskortet, som är ett led i att säkerställa att alla barn och ungdomar ska ha möjlighet till en positiv och meningsfull fritid bort från kriminalitet och in i något mycket positivt.

Det är naturligtvis glädjande att ledamoten Lantz, för sitt partis del, försöker ta åt sig äran för dessa insatser. Men ledamoten är väl införstådd med att alla de saker som den förra regeringen började utreda kom efter tillkännagivanden i justitieutskottet och socialutskottet.

Anf. 52 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Till att börja med är det helt enkelt inte sant att allting som sker nu och som den förra regeringen tog initiativ till var föranlett av tillkännagivanden. Statsrådet vet att det inte är sant. Beslutet om den nya socialtjänstlagen fattades 2017. Det har varit ett stort arbete, och jag är jätteglad över att vi har gått i mål med det tillsammans. Det är onödigt att söka polemik om det.

Ibland kan polemik dock vara bra. Äntligen fick vi ett rakt och ärligt svar. Socialtjänstministern argumenterade med enfaset emot ungdomskriminalitetsnämnder, trots att man har skrivit in i Tidöavtalet att detta ska prövas under mandatperioden. Nu vet vi det. Det hade sparat mycket tid om det hade uppgivits i det skriftliga interpellationssvaret så att vi hade kunnat förbereda oss inför debatten. Men jag tackar verkligen för svaret.

Det är roligt att socialtjänstministern för en gångs skull är så brydd om vad socialdemokratiska lokalpolitiker tycker. Hon visar ett enormt intresse för huruvida sådant som ännu inte har hunnit utvärderas är grundat på evidens.

Det finns mycket av det som skrevs i Tidöavtalet om kriminal- och socialpolitik som inte har kunnat beläggas med evidens. Jag tycker att det är märkligt att det ställs så höga krav när det gäller just ungdomskriminalitetsnämnder. De danskar som jag har träffat och som arbetar med detta system ser väldigt positivt på det här, men det är självklart svårt att säga vilken direkt koppling det har på kriminaliteten eftersom det finns så många andra variabler.

Ställer regeringen samma krav på alla områden som Tidöavtalet har bäring på i fråga om vilka resultat som kan uppvisas?

Anf. 53 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Jag hade kunnat stå här i riksdagens talarstol och dra ett par exempel från andra håll i landet där moderata företrädare sluter upp bakom klok socialdemokratisk politik. Exempelvis sker det i Södertälje, där vi regerar tillsammans. Där inser lokala moderater att det här med tvångs-LOV är något som göder grov organiserad brottslighet. Vi har inte kontroll över det, utan vi slussar ut miljoner till det. Och på totalen slussas miljarder ut ur våra välfärdssystem rakt ned i fickorna på kriminella organisationer och oseriösa företag. Det är klart att vi ska hitta varandra och ta varandra i hand för att täppa igen detta och tillsammans ta ansvar för landet.

Stockholm kom upp som ett exempel på var det finns motstånd mot just denna reform. Jag kan berätta för alla som tittar, för fru talmannen och för statsrådet att jag för ganska bra samtal med Stockholms stadshus. Det finns flera punkter även här där vi skulle kunna ta varandra i hand för att göra politiken bättre.

Om regeringen hade lagt en bottenplatta i välfärden och satsat pengar på att rusta de mest utsatta och eftersatta skolorna, stöttat socialtjänsten och byggt en starkare fritidsverksamhet genom att upprätthålla statsstöden till kommunerna hade vi kunnat göra ännu större skillnad. Nu går det åt rätt håll i trygghetsfrågorna och det arbete som görs även här i Stockholm. Men nog hade vi kunnat göra mer om den nationella nivån hade understött den kommunala nivån.

Jag skickar med en liten önskan om att statsrådets regeringskollega Gunnar Strömmer ska täppa igen den polisbrist på 1 000 poliser som denna region har. Detta kan vi ta i hand på, för då kan vi komma ännu längre i kampen mot de kriminella organisationerna.

Låt mig avsluta med att jag uppskattar engagemanget för att ge alla barn och unga en bra fritid, och jag tror att vi tillsammans kan göra ännu mer för att täppa till rekryteringskranen.

Anf. 54 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för engagerade inlägg i denna viktiga fråga. Det är ingen tvekan om att vi måste stoppa rekryteringen av barn och unga till de kriminella nätverken. Vi måste dock läsa alla utredningar med viss skepsis, och om inte bara socialdemokratiska företrädare utan samtliga kommuner är skeptiska måste vi ta denna skepsis på allvar. Jag råder därför ledamöterna att ha detta som kvällslektyr ett tag framöver, för då kan vi kanske ha en mer konstruktiv diskussion om vad som är viktigt och meningsfullt och vad som fungerar att göra. Förslagen bereds fortfarande i Regeringskansliet, och hur de slutgiltigt kommer att se ut är för tidigt att säga.

Regeringen arbetar som sagt med en rad olika insatser. Det handlar om socialtjänstlagen, mellantvång och inte minst Bob, alltså att kunna bryta sekretessen för att lämna rätt information mellan olika myndigheter, vilket kommer att vara en oerhört väsentlig del i arbetet för att stoppa rekryteringen.

När det gäller Danmark har man inte kunnat se effekt för 15–17-åringar. Det handlar om en förstudie av de första 380 fallen, där förbättringsprogrammen som det beslutats om i nämnderna var kortare än i dag. Men den senaste forskningen visar att det är svårt att hitta kontrollgrupper för åldersgruppen 10–14 år och därmed påvisa en effekt, medan det inte finns signifikanta resultat av reformen för åldersgruppen 15–16 år. Vi måste alltså se vad som finns på bordet och sätta in det i svensk kontext.

Regeringen kommer dock att fortsätta arbeta kontinuerligt för att säkerställa att rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk stoppas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:429

Tredje vice talmannen meddelade att interpellation 2024/25:429 av Azra Muranovic (S) om åtgärder för att förhindra vräkningar av barnfamiljer och säkerställa barns rättigheter hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:451 om strategi mot våld mot barn

Anf. 55 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Maj Karlsson har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att gå vidare med förslaget om en nationell strategi för att motverka och bekämpa våld mot barn utifrån betänkandet *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn* (SOU 2022:70).

Utredningen En uppväxt fri från våld har förslagit en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Betänkandet, SOU 2022:70, grundar sig på ett gediget utredningsarbete och innehåller många viktiga förslag. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

Samtidigt har regeringen initierat flera stora reformer som på olika sätt har bäring på våld mot barn. Ett exempel är omläggningen av den statliga barn- och ungdomsvården, där regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation för att säkerställa att barn och unga ges en trygg och kvalitativ vård, skola och behandling. Uppdraget ska redovisas den 25 april i år.

Inom ramen för jämställdhetspolitiken och åtgärdsprogrammet för 2024–2026 genomförs för närvarande även en rad åtgärder för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Ett ytterligare exempel är regeringens beslut om en proposition till en ny förebyggande socialtjänstlag, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Lagen innebär ett paradigmskifte vad gäller en mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst och tydliggör barnets bästa i beslutsprocesser. Våld mot barn ska helt enkelt inte förekomma – särskilt inte i det egna hemmet, den plats som ska vara barnets trygga borg. Genom exempelvis uppsökande arbete eller samlokalisering kan socialtjänsten lättare erbjuda både barn och föräldrar stöd och hjälp i ett tidigt skede.

Regeringens stora engagemang i ministerkonferensen i Colombia grundar sig i alla barns rätt till skydd från våld oberoende av territoriella gränser. Precisa former för det förnyade vägvisarskapet, som regeringen är en del av, utarbetas för närvarande hos FN:s specialrepresentant för våld mot barn Najat Maalla M'jids sekretariat.

För att leva upp till barnkonventionens bestämmelse om barnets rätt till frihet från våld är det förebyggande arbetet ett viktigt verktyg. Regeringen har sedan 2023 tilldelat regionerna särskilda medel för att stärka det förebyggande arbetet inom barnhälsovården med utökade hembesöksprogram. År 2022 inrättade regeringen också ett statsbidrag för att stärka det våldsförebyggande arbetet och främja utvecklingen av evidensbaserade insatser.

Inom internationell forskning har hembesöksprogram uppmärksamats som en våldspreventiv åtgärd med stor potential. Under 2025 har 145 miljoner kronor avsatts för kommuners och regioners arbete med utökade hembesöksprogram inom barnhälsovården. Därtill har regeringen genomfört en satsning på förstärkta familjerätter och våldsförebyggande familjerådgivning i områden där utanförskapet är särskilt stort och avsatt cirka 50 miljoner kronor för detta ändamål under 2025.

Barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor som rör vårdnad, boende och umgänge och får aldrig förbises till förmån för föräldrarnas behov. För att stärka skyddet för barn mot våld och andra kränkningar ändrades vid årsskiftet bland annat föräldrabalkens portalparagraf om barnets bästa så att risken för att barnet far illa ges en särskilt framträdande plats vid bedömningen av vad som är bäst för barnet. Regeringen har också gett Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, och Socialstyrelsen i uppdrag att stärka stödet till socialtjänsten i arbetet med riskbedömningar och i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Regeringen avser att fortsätta verka för barnets rätt till frihet från alla former av våld.

Anf. 56 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I min fråga till minister Camilla Waltersson Grönvall undrar jag när den nationella strategin mot våld mot barn ska bli verklighet. I maj 2021 tillsatte den dåvarande regeringen en utredning för att lämna förslag på en nationell strategi för att motverka och bekämpa våld mot barn. Utredningens slutbetänkande presenterades för drygt två år sedan, i januari 2023. Betänkandet har remissbehandlats, men i övrigt har inte mycket hänt.

Våld mot barn är ett allvarligt samhällsproblem som kräver krafttag. Sverige har en historia av att vara ett föregångsland när det gäller att bekämpa våld mot barn, en roll vi ska behålla. Med tanke på den omfattande kunskap vi har om att barn som växer upp med våld i hemmet i större utsträckning tenderar att utsätta andra för våld finns ytterligare skäl att agera kraftfullt och skyndsamt i dessa frågor.

Statsrådet räknade i sitt svar upp en rad åtgärder som regeringen vidtar, men hon gav inget besked om när vi får se förslagen i utredningen bli verklighet.

Statsrådet lägger stor vikt vid till exempel de stärkta hembesöken, som i och för sig är en bra insats som kan ge stärkt skydd för barn. Statsrådet får gärna rätta mig om jag har fel, men såvitt jag förstår är det en frivillig insats med en ganska bred inriktning. I utredningen efterfrågas insatser som är specifika och som ska ske i kombination med kunskapshöjande åtgärder.

Utredningen föreslår fem övergripande mål med inte mindre än 59 konkreta förslag för regeringen att gå vidare med. Just det arbetet ser vi än så länge inte så mycket av.

I dag anmäls ungefär 24 500 misshandelsbrott mot barn årligen. Det motsvarar ungefär 29 procent av alla anmälda misshandelsbrott. Sedan 2013 har antalet anmälningar ökat med 39 procent. I Brås kartläggning av våld i nära relation uppskattas att nära 150 000 barn i Sverige lever i hushåll där det förekommer våld. Om vi till detta lägger det sexuella våld som framför allt unga tjejer utsätts för ser vi tydligt att vi har stora utmaningar som kräver snabba insatser.

Vi vet i dag att de största riskerna när det gäller våld mot barn på samhällsnivå är social ojämlikhet, normer och värderingar som accepterar våld mot barn samt brist på lagar och policyer som förbjuder barnmisshandel, barnpornografi och barnarbete. Även fattigdom, hög arbetslöshet, kriminalitet och missbruk innebär ökad risk för våld mot barn. Detta är mycket oroande.

Vi har förvisso lagar som vi ska vara mycket stolta över som förbjuder våld mot barn, men vi har också växande utmaningar. Fattigdomen har ökat, arbetslösheten ligger på över 10 procent och den del av kriminaliteten som ökar utförs av och drabbar i stor utsträckning barn.

Vi accepterar inte våld mot barn i allmänhet, men vi kan se att den brutala våldsvåg som sveper över Sverige i någon mening har skapat en avtrubning som är mycket illavarslande. Att i detta skede inte agera skyndsamt för att få till stånd en strategi gör mig lite orolig. Statsrådet säger att betänkandet bereds av regeringen, men jag saknar fortfarande svar på när vi får se något konkret förslag.

Jag ställer därför frågan igen: När kommer den nationella strategin mot våld mot barn att bli verklighet?

Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för det varma och hängivna engagemanget för barn som utsätts för våld!

Det faktum att över hälften av alla barn i Sverige någon gång under uppväxten har utsatts för våld är ett helt förfärande faktum, och det är också helt oacceptabelt. Majoriteten av dessa barn har dessutom utsatts för våld av en vuxen.

Antalet barn som dör på grund av dödligt våld i Sverige har ökat. Ett av de mål som finns i Agenda 2030 är att allt våld mot barn ska upphöra före 2030. Vi kan alla vara överens om att Sverige och världen står inför en enorm utmaning.

Det sker dock en hel del. Jag skulle vilja säga att det sker oerhört mycket i Socialdepartementet när det handlar om att arbeta för att barn inte ska utsättas för våld. Jag nämnde Tryggare hem för barn, som började gälla den 1 januari i år. Det kom lagstiftning om till exempel skyddat boende förra året, i april 2024, och det var första gången barn fick egna rättigheter. Barn har nu rätt till skola, trygghet och sjukvård och rätt att inte behöva ha umgänge med en våldsam vårdnadshavare.

I somras började lagen om utvidgat utreseförbud att gälla. Vi arbetar nu bland annat med ett stort familjehemspaket. Vi tar en rad olika förslag från det stora betänkandet och arbetar samtidigt med barn och unga i samhällsvård. Där fanns också en rad olika förslag.

För ganska kort tid sedan fattade regeringen beslut om oberoende barnombud, vilket innebär att vi ska ha just oberoende ombud för barn. De ska arbeta på barns uppdrag, inte kopplat till någon vuxen eller till någon myndighet, vilket kommer att ge utsatta barn en röst och en möjlighet att utkräva sina rättigheter.

Den nya socialtjänstlagen är ett paradigmskifte när det handlar om att förebygga våldsutsatthet och hjälpa barn i olika situationer. Där skrev regeringen in ett utökat barnperspektiv där vi verkligen stärker barns röster – de ska lyssnas till. Man ska också få information beskriven på sin nivå så att man kan få sina rättigheter tillgodosedda. Att vi nu gör alla orosanmälningar sökbara är också ett viktigt steg i att inget barn ska falla mellan stolarna.

Den utredning jag nämnde initialt handlar om att se över hela den statliga barn- och ungdomsvården i Sverige för att säkerställa att det finns en vårdkedja som inte brister i en rad olika delar, så som sker i dag. Det är ett viktigt steg i att kunna möta de mest utsatta barnen.

Familjecentralerna är också något som jag tror på och som behöver utvecklas ytterligare, och i regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ge stöd till kommuner och regioner i arbetet med att fortsätta att inrätta och organisera familjecentraler. De har en oerhört viktig, stödjande och förebyggande roll.

Hembesöksprogrammen är också viktiga. De har uppmärksammats inom internationell forskning och är ytterligare exempel. Det finns alltså en rad olika konkreta exempel på att situationen för våldsutsatta barn stärks.

Anf. 58 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för engagemanget för barn i utsatthet, men jag känner mig dessvärre inte lugnare när det kommer till sjösättandet av handlingsplanen mot våld mot barn. Det är oroväckande att arbetet verkar gå rätt långsamt när regeringen inom andra områden har visat att man kan agera mycket snabbt.

Det finns ett fenomen som jag både har bevittnat i min yrkesroll, sett som förälder och fått rapporter om från professionen. Det brukar lite slarvigt sägas att man redan på förskolan kan se vilka barn som kommer att få det tufft i livet. Det är inte så konstigt, eftersom de riskfaktorer som jag lyfte upp i mitt förra inlägg ofta följer med från det att barnen är mycket små.

Ofta lyfts oro över omsorgen om barnen upp på olika vis men utan att barnen får riktig hjälp. Åren går, och de barn som man från början larmat om börjar sakta men säkert ge uttryck för hur de mår. De kanske blir stökigare, visar att de mår sämre, är ledsna eller beter sig utåtagerande på annat sätt, fortfarande utan att någon riktigt agerar.

Sedan händer något. Barnen kommer in i tonåren, och deras mående blir därefter. Från att vuxenvärlden har kunnat följa att barnet levt i utsatthet riktas nu blicken mot den unges egna beteende. Barnen har egentligen värdjat om hjälp från det att de var små, men i tonårens tuffa år utvecklas de till att reagera med ilska och besvikelse. Då plötsligt händer det grejer. Då ska det tas i med hårdhandskarna, insatser ska göras och skolan, socialtjänsten och rättsväsendet ska ta i med kraft. Jag har sett många gånger hur de större barnen har fått ta på sig skulden för att vuxenvärlden inte har räckt till.

Det som verkligen oroar mig är att jag tycker att regeringen agerar lite likadant. De senaste åren har de repressiva åtgärderna stått som spön i backen. Utredningar har tillsatts, lagar har införts och inte minst har tonläget varit riktigt högt – allt för att sätta stopp för unga i kriminalitet. Men när det gäller tiden innan kriminaliteten är ett faktum är tempot och tonläget betydligt lägre. Att det har gått två år sedan strategin mot våld mot barn presenterades utan att vi fått se någon verkstad talar sitt eget tydliga språk.

Vi kan i utredningsbetänkandets inledande kapitel läsa att samhällets förmåga att tillgodose barns rätt till skydd, rehabilitering och återanpassning brister i många fall, ofta med allvarliga konsekvenser för det drabbade barnet. Våld utgör således ett utbrett samhällsproblem som hotar barns rätt till hälsa, liv och utveckling. Om vi inte ser till att vårt skyddsnät räcker till för barnen när de är små, hur ska vi då kunna förebygga att barn som utsätts för våld i dag blir förövare i morgon?

Jag och Camilla Waltersson Grönvall delar verkligen engagemanget för barn i utsatthet. Vi är också båda väl medvetna om de enorma brister som finns inom barn- och ungdomsvården. Flera delar av det arbete som regeringen gör och som redovisades i svaret har vi varit pådrivande för och tycker är mycket bra.

Det jag saknar är helhetsgreppet. Vi vet båda två att den nya socialtjänstlagen och arbetet med att reformera ungdomsvården inte kommer att lösa alla problem i en handvändning. Det är just därför den här strategin är så viktig, så hur kommer det sig att den inte verkar lämna Regeringskansliet?

Anf. 59 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket till ledamoten Maj Karlsson för inlägget!

Som sagt uppskattar jag verkligen det här engagemanget. Jag hoppas att jag ska lyckas förmedla mängden av insatser, för man skulle kunna tro när man lyssnar på ledamoten att det inte sker så mycket i Socialdepartementet. Ingenting kunde vara längre från sanningen. Det sker oerhört mycket – jag skulle vilja påstå att det nog aldrig har hänt så här mycket när det gäller insatser som är kopplade till utsatta barn.

Det går dock inte en dag utan att jag önskar att väldigt mycket mer hade skett tidigare, för då hade vi inte varit i den väldigt utsatta och allvarliga situation som vi befinner oss i just nu. Jag önskar också att ledamoten hade varit ännu mer pådrivande gentemot den regering som hennes parti i högre utsträckning stödde, för att uttrycka sig så.

Jag ska ge uppdrag om ytterligare insatser, där det också handlar om att höja kunskaperna för att barn ska kunna utkräva sina rättigheter och att vi ska kunna arbeta mer effektivt när det gäller våld mot barn. För att barn och unga ska kunna utkräva och göra anspråk på sina rättigheter är det ju viktigt att de känner till vilka rättigheter de har. Då är det viktigt att de professionella som arbetar med barn och unga också känner till barnets rättigheter och har kunskap om våld. Regeringen har gjort en rad olika insatser för att säkerställa att så sker.

Exempelvis fick Barnafrid i december 2024 medel för att sprida information om orosanmälningar i skola och förskola med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialstyrelsen har ett pågående spridningsuppdrag i syfte att förebygga våldutsatthet och våldsutövande bland vuxna och barn vid skadligt bruk och beroende i nära relationer.

Socialstyrelsen har också i uppdrag att ta fram och sprida kunskapsmaterial om det nya regelverket för det utvidgade utreseförbudet för barn.

Barnombudsmannen slutredovisade den 6 mars 2025 – alltså för bara ett litet tag sedan – sitt uppdrag att kartlägga samband mellan barns utsatthet för våld och involvering och utsatthet i kriminalitet, bland annat genom samtal med barn på institution. Av den här redovisningen framgick det att våld är ett återkommande tema i barnens samtal och i deras liv. Vi vet att det här är någonting som tyvärr sprider sig mellan generationer och över generationer, och därför måste det naturligtvis sättas stopp för.

Skolverket har också fått i uppdrag att bland annat undersöka användningen av digitala enheter i skolan och fritidshemmen för att bland annat göra en analys av i vilken grad elever utsätts för digitala dimensioner av

våld, det vill säga kränkningar, våld och hot om våld inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, rasism och intolerans via digitala enheter.

Också Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har ett pågående uppdrag att utveckla och sprida informationsinsatser och kunskapsstöd, bland annat i syfte att förebygga att unga utnyttjas för sexuella och pornografiska ändamål.

Det finns alltså ett stort arbete, och jag har bara nämnt en liten del. Det här handlar om att det i en strategi behöver finnas uppdrag till en rad olika myndigheter som behöver samverka och samordna sina insatser så att barn får förutsättningar att utkräva sina rättigheter, att skyddas från våld och att på olika sätt få stöd i att få en positiv framtid.

De lagändringar som vi redan har genomfört är bara början på en hel rad olika lagändringar som kommer att föreslås i den här kammaren.

Anf. 60 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Tack igen, statsrådet, för svaret!

Statsrådet påstod att jag inte tycker att hon gör någonting på det här området. Det var inte riktigt det som var poängen med min fråga. Jag frågade specifikt efter handlingsplanen som bygger på utredningen som handlar om att skapa en strategi mot våld mot barn. Det som är finessen med den här utredningen är att den tar ett helhetsgrepp om frågan. Det är därför det är så viktigt att den sjösätts.

Många av sakerna som ministern lyfter fram är också saker som vi har varit med och varit pådrivande för, oavsett regering. Det är inte det här handlar om, utan som jag sa handlar det här om helhetsgreppet.

Det som verkligen är alarmerande är att när man har tittat på våra myndigheter och tittat på hur det är för de här barnen har man sett att vi missar våldet. Vi har inte tillräckligt med kunskap. Insatserna finns inte riktigt. Det är just därför vi behöver det här strategiska, och det är det jag efterfrågar.

Jag undrar varför ministern inte ger mig ett svar. Det låter som att man gör jättemycket. Det är jättemånga viktiga saker som man presenterar, men jag får ändå inte riktigt ett svar på varför man inte går vidare med det här. Finns det någonting som skaver här som ministern inte har redovisat?

Jag får fråga en gång till. Varför lämnade strategin inte Regeringskansliet?

Anf. 61 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten Maj Karlsson, för en viktig debatt!

I mitt inledningsanförande delgav jag, eller försökte jag delge, skälen till att strategin inte antagits i sin helhet. Man kan i alla de delar jag redovisat i mina olika anföranden här i dag se att delar av strategin är antagen eller på väg att antas.

Det här är ett mycket omfattande betänkande. På Socialdepartementet sker just nu, som jag också har försökt beskriva, flera väldigt stora och väldigt omfattande reformarbeten som ännu pågår och som på olika sätt har bäring på att skydda barn mot våld. Det kan låta pretentiöst, men jag vill verkligen med enfaset understryka att just nu pågår så stora reformarbeten att vi med fog kan säga att det är det största socialpolitiska skiftet på 40, kanske till och med 50, år.

Det här är både tids- och resurskrävande. Även om det går fort kan även jag ibland känna en viss frustration över att saker och ting inte går ännu fortare. Men det sker ett stort och omfattande förändringsarbete där den här utredningen finns med som en del.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:446 om hantering av skyddade personuppgifter

Anf. 62 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Helena Vilhelmsson har frågat mig om jag avser att vidta ytterligare åtgärder inom mitt ansvarsområde för att säkerställa trygghet för de personer som lever med skyddade personuppgifter, vad mina planer är för att minska det utbredda eftervåld som gömda kvinnor med barn ofta utsätts för och om jag har fullt förtroende för att myndigheterna reparerar den förtroendekris som uppkommit efter de näst intill systematiska miss-tag som begåtts när det gäller röjande av sekretessbelagda personuppgifter.

Att bekämpa mäns våld mot kvinnor är en prioriterad fråga för regeringen, och en lång rad åtgärder vidtas på bred front för att öka tryggheten och friheten för kvinnor som lämnat våldsamma relationer och för deras barn. Som exempel kan nämnas att vi stärkt det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta, att vi stärkt skyddet för barn i frågor om vårdnad, boende och umgänge och att vi arbetar med en skärpt kontaktförbudslagstiftning. Därtill har vi tillsatt en utredning som ske se över regelverket för bodelning, då bodelning i vissa fall används som en form av ekonomiskt eftervåld.

Hantering av skyddade personuppgifter är en angelägen fråga. Jag ser mycket allvarligt på uppgifterna om att skyddade personuppgifter ska ha röjts. Personer som får skydd av staten i form av skyddade personuppgifter måste kunna lita på att det här skyddet upprätthålls av alla delar av det offentliga.

Regeringen genomför nu ett stort skifte i rättspolitik och går från ett fokus på gärningsmannen till ett fokus på brottsoffers upprättelse och skyddet av brottsoffren. En del i detta handlar om att säkerställa att personer med skyddade uppgifter ska kunna känna sig trygga. Regeringen har därför bland annat beslutat om flera myndighetsuppdrag för att stärka arbetet med en säker hantering av skyddade personuppgifter.

Domstolsverket, Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten har i sina regleringsbrev för det här året, 2025, fått i uppdrag att redogöra för hur myndigheterna har säkerställt en säker hantering av skyddade personuppgifter. Regeringen har sedan tidigare även gett Jämställdhetsmyndigheten och Integritetsskyddsmyndigheten i uppdrag att öka kännedomen om hanteringen av skyddade personuppgifter.

Som ett resultat av tidigare uppdrag leder Skatteverket nu ett nätverk med över tio myndigheter för att skapa ökad enhetlighet och säkerhet i hanteringen av skyddade personuppgifter.

Jag har förtroende för att myndigheterna arbetar aktivt för att upptäcka och reducera sårbarheter som kan leda till att skyddade personuppgifter röjs, och jag kommer förstås fortsatt att följa den här frågan väldigt noggrant.

Anledningen till att jag initierade denna debatt, som är oerhört viktig, var att Sveriges Television i en granskning före jul avslöjade att rättsväsendets myndigheter i stor utsträckning läcker skyddade personers – mest kvinnors – identitet vid utlämning av handlingar i beslutade ärenden. Ett sådant här sjabbel av myndigheter är oansvarigt, låt mig säga det. Det är förkastligt, och det är rentav livsfarligt för våldsutsatta kvinnor.

Jag ställde mig frågan vad myndigheterna gör, och vad regeringens plan är, för att detta inte ska ske igen. Hur ska dessa kvinnor få sitt normala liv tillbaka?

Att åklagare, polis eller domstol röjer våldsutsatta kvinnors namn, identitet eller adress är någonting som helt enkelt inte får ske. Det handlar om kvinnors liv och om barns mammor.

Tjänstepersoner gör sitt jobb, och man kan göra ett misstag. Men för den utsatta kan det i detta fall få enorma konsekvenser. Det kan faktiskt rent av leda till döden och till att barn mister sin mamma. Vi kan alla göra misstag, självklart är det så, men då måste det ju finnas ett system i våra myndigheter som säkrar upp att detta rättas till. Det kan handla om ett it-system som varnar, att flera personer kontrollerar innan ett beslut expedieras eller vad som helst. Det borde gå. Det måste gå.

Att Åklagarmyndigheten i detta sammanhang säger att de inte kan rå på den mänskliga faktorn – och inget mer än det – är rent av stötande. Larmklockan borde ha gått för länge sedan. Jag häpnar när Domstolsverket säger att dessa misstag ska bli så få som möjligt. Är inte målsättningen att inga misstag ska ske? Är det okej att några personer röjs och därmed riskera kvinnors liv? Är det verkligen så?

Att använda ett sådant språkbruk, ett sådant momentum, är farligt. Det leder till att man kanske tycker att det är okej.

När den utsatta kvinnan får sitt namn röjt av polisen och måste flytta igen är det ju inte bara så att hon måste börja ett nytt liv. Hon måste också skaffa nya kläder, ny lägenhet, nya möbler, försäkringar, abonnemang och så vidare. Då inställer sig frågan om hon får ersättning för detta, för det är ju något som staten har orsakat. Svaret är nej, det får hon inte. Hon får inte en krona. Man får söka stöd från kommunen, från socialtjänsten, vilket ju är näst intill ett hån. Det borde utgå ersättning automatiskt, utan att kvinnan ska behöva ansöka. Det borde betraktas som ett skadestånd.

Att myndigheter avslöjar skyddade identiteter är dessutom en flerfaldig bestraffning av kvinnan. Hon får inte bara leva med att den hon älskat misshandlar henne – rättssystemet kanske inte lyckas fängsla eller straffa gärningspersonen – utan hon straffas dessutom genom att staten utsätter henne för ytterligare fara.

Det är inte första gången det avslöjas att myndigheter röjer identiteter. Det har visat sig tidigare genom arbete och kartläggning från bland annat Skatteverket. Det som nu har hänt är att Sveriges Television konstaterat 44 fall de senaste fyra åren där en utsatt persons identitet avslöjats av polis, domstol eller åklagare. Jag frågar igen om regeringen tycker att detta är i sin ordning.

Jag borde inte jämföra våld med våld, men jag kan inte låta bli. Hade regeringen nöjt sig med de åtgärder som nu är vidtagna om det hade handlat om 44 personer som hade lämnat kriminella gäng och som hade skyddad identitet via till exempel ett exitprogram för att i stället medverka till att knäcka gängen?

Anf. 64 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar Helena Vilhelmsson för möjligheten att i dag få diskutera de här väldigt viktiga frågorna!

Det är självklart så att mäns våld mot kvinnor ska bekämpas med samma kraft som den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten. Det finns inte någonstans någonting som ger stöd för ett påstående om att regeringen skulle ta lätt på den här uppgiften. Det finns varken i kommentarer eller i den praktiska politiska responsen på denna problematik och på de avslöjanden som har gjorts om hur olika aktörer i samhället har röjt skyddade personuppgifter.

Det är precis tvärtom. Eftersom flera av de exempel som har tagits upp i granskningar i media den senaste tiden har träffat just rättsväsendet vill jag som justitieminister gärna säga att det är särskilt allvarligt. Konsekvenserna för enskilda som drabbas av att personuppgifter röjs på det här sättet kan bli oerhört ingripande, långtgående och farliga.

Enskilda måste i alla kontakter med det allmänna kunna lita på att skyddade personuppgifter är just skyddade och att de inte röjs för obehöriga. Det gäller i synnerhet i kontakter med rättsväsendet.

Det är också i det ljust man ska se de uppdrag, eller skrivningar i regleringsbrev, som regeringen har lämnat till de aktuella myndigheterna om att redogöra för det arbete som görs för att säkerställa att skyddade personuppgifter inte röjs. I ljust av en sådan redogörelse ska de naturligtvis också redovisa vilka ytterligare åtgärder som måste till för att säkerställa att det också blir på det sättet.

Som sagt finns det granskningar gjorda på det här området. Bland annat har Riksrevisionen pekat ut ett antal nyckelfrågor och nyckelreformer för att möta denna problematik. En sådan handlar just om att skärpa lagstiftningen när det gäller kontaktförbuden. Detta är alltså ett arbete som vi nu har genomfört. Vi har lämnat en remiss till Lagrådet och fått tillbaka denna. Vi kommer i närtid att återkomma till riksdagen med en proposition för att skärpa lagstiftningen kring kontaktförbud, inte minst för att skydda utsatta kvinnor och deras barn från våldsamma män.

En annan rekommendation som har kommit rör postförmedlingen. Det är ju också så att skyddade personuppgifter har röjts genom postförsändelser. När det gäller detta har vi tillsatt en utredning som ser över hur Skatteverkets postförmedling ska kunna regleras för att på ett bättre sätt än i dag garantera att den här typen av skyddade personuppgifter inte röjs. Detta uppdrag ska redovisas i sommar.

Jag har också varit inne på de uppdrag som går direkt till de berörda myndigheterna. De ska var för sig redogöra för det arbete som bedrivs, och för de ytterligare åtgärder som nu ska vidtas, i ljust av de negativa erfarenheter som finns och som har fått väldigt allvarliga konsekvenser för enskilda.

Jag delar alltså Helena Vilhelmssons engagemang i frågan. Jag tycker att det är oerhört bra att frågorna lyfts upp till kritisk granskning och debatt. Jag tycker också att det är viktigt att säga att en respons på detta är just kraftfulla politiska åtgärder. Jag har redogjort för flera av dem här.

Anf. 65 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag betvivlar inte att engagemanget är precis lika stort hos regeringen och oppositionspartierna som hos undertecknad. Frågan gäller det som ministern nämnde på slutet, nämligen politiska åtgärder.

Jag tillåter mig att ta upp den åtgärd som ministern nämner gällande uppgifter i regleringsbreven. Där står det att myndigheten ska redogöra för hur man i sin verksamhet säkerställer en säker hantering av skyddade personuppgifter – punkt. Jag vet inte riktigt om det är en tillräckligt kraftfull markering gällande de misstag som faktiskt uppdagades i SVT:s granskning före jul.

De övriga uppdrag som ministern hänvisar till har getts tidigare, innan granskningen blev känd. Trots att uppdrag har getts till myndigheter långt tidigare har de här misstagen alltså ändå kommit upp till ytan. Regeringen skriver då en enda mening i regleringsbreven – som för övrigt ska redovisas efter ett år. Ska man hårdra det kan man säga att ytterligare tio eller elva kvinnor kanske får sin skyddade identitet röjd under det året. Sedan förstår jag att ministern har kontakter med myndigheterna under hand under året, men som uppdrag betraktat tycker jag att det är väldigt tunt.

Ett annat uppdrag som nämndes, och som också har getts till en myndighet tidigare, rör Integritetsskyddsmyndigheten. Det var även en fråga som togs upp i granskningen, med ganska märkvärdiga resultat. Det visar sig nämligen att domstolar i stor utsträckning inte anmäler incidenter till Integritetsskyddsmyndigheten när det gäller skyddade personuppgifter.

Domstolarna säger att det utreds internt. Man hänvisar också till domstolars integritet, vilket är lite fånigt i sammanhanget. Imy ska nämligen inte granska vad domstolarna har beslutat, utan de ska granska och sammanställa de misstag som har begåtts – just för att utreda om det handlar om systematiska misstag och vad vi i så fall kan göra åt dem. Därför är det lite provocerande att det av 241 anmälningar som kom in till Imy bara var 10 stycken som kom från rättsväsendet.

Jag och justitieutskottet kallade myndighetscheferna till justitieutskottet för att de skulle få berätta om det här och om vad de har för planer eller åtgärder på lut för att åstadkomma förbättring. Domstolsverket säger att domstolarna inte har någon skyldighet att anmäla till Imy utan att det görs på eget bevåg. Det är ju lite märkligt. Man sa också att det enda sättet att komma åt detta är att fatta politiska beslut. Det behövs ett politiskt beslut om att alla incidenter ska rapporteras till Imy.

Görs inte det blir det som när Domstolsverket säger att man gör egna, interna sammanställningar som är offentliga och vem som helst kan lyfta. Det blir ungefär som att erkänna: ”Vi gör fel, och vi har sammanställt det. Rapporten ligger här, och vill någon se den – läs! Men vi gör ingenting mer åt det.” En fråga till ministern är därför om regeringen är beredd att faktiskt fatta politiska beslut om att sådana här misstag ska anmälas till Imy, för att systematiska fel ska upptäckas och åtgärdas.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 66 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Om vi börjar med uppdragen till myndigheterna kan jag väl säga att det där är sedvanligt sätt att skriva till myndigheter i regleringsbrev. Jag tycker inte att man ska uppfatta avsaknaden av svavelosande resonemang kopplade till de skrivningarna som ett uttryck för bristande engagemang.

Det är mycket tydligt att alla de myndigheter vi nu talar om – domstolarna, polisen och Åklagarmyndigheten – till regeringen ska redogöra för hur de säkerställer att skyddade personuppgifter inte hamnar i orätta händer. I det ligger naturligtvis även implicit att de åtgärder som är ägnade att nå det målet vidtas. Det är naturligtvis också tydligt i de kontakter vi har med de aktuella myndigheterna att det uppdrag som framgår av regleringsbreven ska ses i ljuset av både ett antal avslöjanden på senare tid och en sedan tidigare känd problembild. Det gäller såväl vilka uppgifter som röjs som avsaknaden av rapportering av olika incidenter.

När det gäller just personuppgiftsincidenter är det redan så att det som huvudregel finns en skyldighet att inom 72 timmar lämna sådana uppgifter till Integritetsskyddsmyndigheten när man har upptäckt incidenten. Det gäller oavsett om incidenten har skett i en dömande verksamhet eller i någon annan verksamhet som domstolarna bedriver. Det är klart att de uppgifter som ger underlag för misstanken att den typen av avrapportering inte har skett är en del av det som vi nu ber domstolarna att följa upp.

Oberoendefrågan ska man ändå inte bara vifta undan som ett slags politisk undanflykt. Det finns en principiell fråga i detta, som dessutom understryks av den grundlagskommitté som handlar om domstolars oberoende och som alla åtta partier i riksdagen har ställt sig bakom, nämligen vilka myndigheter som ska kunna utöva tillsyn över våra domstolar.

Oavsett om den tillsynen ska bedrivas av en extern myndighet, som Integritetsskyddsmyndigheten, om den ska bedrivas på ett annat sätt eller ersättas av ett system av internkontroll, så att säga, råder det ingen som helst tvekan om att skyddade personuppgifter ska vara skyddade. De ska inte hamna i obehöriga händer, och det måste finnas robusta system för att förhindra det. För den händelse det ändå sker måste det finnas system för att upptäcka, rapportera och åtgärda det på ett systematiskt sätt. I de delarna är regeringens budskap till de aktuella myndigheterna mycket klart.

Anf. 67 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom de överenskommelser som har gjorts om domstolars oberoende, men i det här fallet handlar det inte om en fråga om tillsyn eller ej. Det var det som var min poäng.

Jag menar att incidenter måste rapporteras till någon för att hanteras och för att man ska granska om de är en del av en systematisk felhantering – särskilt i ett sådant här fall. Ministern sa tidigare att det finns en skyldighet att rapportera, vilket i så fall är tvärtemot vad Domstolsverket säger och tvärtemot vad som faktiskt redovisas, eftersom endast en tredjedel av tingsrätterna anmäler detta till Imy. Jag vill alltså skicka med att regeringen ska fortsätta jobba med det här och undersöka hur det faktiskt ligger till.

Sammanfattningsvis kan jag väl säga att jag ställde tre frågor i min interpellation. Bland annat frågade jag vad planen och insatserna är för att minska det utbredda eftervåld som gömda kvinnor och barn ofta utsätts

för. Jag fick svar om bland annat förbättrade hyresrätter för våldsutsatta, vilket är bra även om det inte löser alla problem. Det talades om förändringar när det gäller vårdnad, boende och umgänge, vilket är *mycket* bra och mycket efterlängtat. Sedan gäller det bara att det implementeras i våra domstolar och tingsrätter, och jag hoppas att regeringen är redo att avsätta medel för detta – för utbildning, information och så vidare. Även detta med bodelningar är mycket bra.

I övrigt tycker jag att man undviker att erkänna att även det som myndigheten har gjort i det här fallet är en del av eftervåldet. Jag tycker ändå att det som man har gjort med anledning av SVT:s rapportering, det vill säga att skriva in en mening i regleringsbrevet, är lite tunt. Men jag ser fram emot vidare debatt, diskussion och dialog om detta.

Anf. 68 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar än en gång Helena Vilhelmsson för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna i dag.

Jag har hört interpellanten säga att det är lite tunt. Jag hade uppskattat ännu fler konkreta förslag om vad som ytterligare borde till.

Är det mer kraftfulla skrivningar i regleringsbrevet som efterfrågas kan jag säga att kombinationen av det man kan säga är en sedvanlig skrivning i regleringsbrevet, i kombination med den myndighetsdialog som sker på det här området, har skapat en mycket stor tydlighet vad gäller regeringens insikt om allvaret i den här problematiken. Det handlar om enskilda människor som ger staten ett stort förtroende att skydda deras personuppgifter och ändå får se dem röjda – och dessutom av flera av statens allra mest centrala myndigheter, det vill säga polis, åklagare och domstolar.

Insikten finns alltså där, liksom tydligheten vad gäller att detta inte kan fortgå. De aktuella myndigheterna måste redovisa vilket arbete de bedriver och vilka ytterligare åtgärder som måste vidtas för att säkerställa att detta inte händer i framtiden.

Jag vill också invända mot beskrivningen att regeringen eller jag själv skulle undvika att uttrycka en sorts erkänsla för att detta skulle kunna vara en del av ett eftervåld. Så är det inte alls. Nu är detta inte ett eftervåld som utövas av våldsutövaren; det är ju oftast i det sammanhanget vi talar om eftervåld. Det kan exempelvis handla om att den starkare parten, som ofta är en man, använder bodelningen som ett slags ekonomiskt påtryckningsmedel mot den svagare parten, som ofta är en kvinna. Detta är dock en konsekvens som inträder efter våldet och som kan bli väldigt ingripande och allvarlig för den som berörs.

Just därför är det väldigt positivt att vi har fått möjlighet att diskutera dessa frågor i dag. Jag har väldigt höga förväntningar när det gäller vilka effekter åtgärderna som regeringen vidtar kommer att få. Jag är förstås alltid öppen för inspel om vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att komma åt detta allvarliga problem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:423 om Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor

Anf. 69 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Markus Selin har lyft fram frågeställningar kopplade till ett antal digitala tjänster. Han har frågat om jag ämnar verka för att vidta åtgärder i förhållande till dessa digitala tjänster och, om inte, hur strategin för utrikes- och säkerhetspolitiken inom cyberfrågor och digitala frågor ska användas.

Sveriges nationella säkerhetsstrategi slår fast att den snabba tekniska utvecklingen är en av de faktorer som definierar vår tid. Den nya tekniken får också stora säkerhetspolitiska konsekvenser, och det utrikes- och säkerhetspolitiska arbetet rörande cyberfrågor och digitala frågor växer i både omfattning och betydelse. Digital teknik, exempelvis 5G och andra digitala kommunikationsnätverk och plattformar, har blivit en central bricka i den rådande geopolitiska miljön. Länders konkurrenskraft och globala maktförhållanden påverkas alltmer av utvecklingen av ny teknik, och förmågan att främja svenska intressen på detta område blir allt viktigare.

För att möta denna utveckling är det avgörande att driva en sammanhållen och integrerad utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor. Strategin *Sverige i en digital värld* lägger grunden för ett sådant arbete. Hela utrikespolitiken berörs, inklusive säkerhet, handel och innovation, utvecklingssamarbete, mänskliga rättigheter och demokrati. Konkret handlar det bland annat om att samarbeta inom EU och Nato för att utrikespolitiskt bemöta och hantera externa cyberhot och cyberangrepp. Det inkluderar även att utveckla samarbeten avseende stöd till Ukraina på cyber- och digitaliseringsområdet, integrera digitalisering och cybersäkerhet i Sveriges utvecklingssamarbete samt främja svensk digital teknik och svenska företags förutsättningar att verka internationellt.

EU är en central samverkansplattform i dessa frågor. Sverige bidrar till arbetet för ett starkare och mer sammanhållet EU på det digitala området, inklusive en fördjupning av EU:s digitala inre marknad, öppen digital suveränitet, stärkt cybersäkerhet, reglering av ny teknik och ett stärkt EU-samarbete kring digital diplomati.

Strategin är inte inriktad på specifika digitala plattformar eller tjänster. Den syftar i stället till att stärka Sveriges samlade motståndskraft i den digitala infrastrukturen och till att arbeta samlat mot olika risker och hot kopplade till ny digital teknik och otillbörlig informationspåverkan.

Vi följer noggrant diskussionen om applikationer som Tiktok och Deepseek. Kinas växande teknologiska inflytande inom en rad områden kan innebära risker och sårbarheter även för oss i Sverige och är något som vi måste förhålla oss till. Alla myndigheter och privata aktörer har ett ansvar att göra en säkerhetsanalys av de tjänster de använder. Det gäller särskilt de aktörer som arbetar med samhällsviktig och säkerhetskänslig verksamhet. EU-kommissionen har en central roll i att säkra efterlevnaden av EU:s lagstiftning på området. Kommissionen genomför till exempel för närvarande utredningar av såväl Tiktok som X kopplat till bland annat frågor om otillbörlig informationspåverkan.

Den utrikespolitiska strategin ska fungera ömsesidigt förstärkande med den nationella strategi för cybersäkerhet som för närvarande tas fram på Regeringskansliet. I Sverige finns också Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet, vars syfte är att stärka Sveriges cyberförsvar och informationssäkerhet.

Sveriges samlade förmåga att hantera risker och hot relaterade till cyberfrågor och digitala frågor samt att bemöta hot mot landets informations- och cybersäkerhet behöver ständigt utvecklas. Det är därför av stor vikt att regeringen och berörda delar av Regeringskansliet fortsätter att arbeta löpande med dessa frågor både nationellt och internationellt.

Anf. 70 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för ett fylligt svar.

Jag tycker om att gå rakt på sak. Jag tror inte på den här strategin, och jag kommer snart att framföra mina argument för detta.

Låt mig gå ned i detaljerna. Tiktok används av en stor del av Sveriges ungdomar många gånger i veckan. Tiktok drivs och ägs ytterst av en totalitär enpartistat i form av Kina. Deepseek är ett nytt verktyg för artificiell intelligens – ett AI-verktyg – som är drivet och framproducerat av Kina. Om man frågar AI-verktyget Deepseek vad som hände på Himmelska friens torg 1989 kan detta artificiella verktyg inte ge svar, herr talman.

Härtill har vi ett nytt läge i USA. Vi har en nygammal president som heter Donald Trump. Hans kompis Elon Musk är en politisk aktör som äger en – visserligen inte så stor – plattform som heter X. Ganska nyligen valde Elon Musk att ge sig in i den tyska valdebatten. Han lade sig inte bara i europeisk och tysk inhemsk politik, herr talman, utan han stöttade också det högerextrema partiet Alternativ för Tyskland. Elon Musks plattform X, som jag personligen tycker är en ren avloppskanal, användes i politiska syften för att driva kampanj för detta högerextrema parti.

Dessutom råkar Elon Musk äga alltför många satelliter – eller snarare är det så att andra äger för få. Det tappra folket i Ukraina är just nu beroende av Elon Musks satellitdata och internetuppkopplingar. Ytterst handlar det om liv och död, och det sker samtidigt som jag står här och talar.

Jag går tillbaka till Kina, herr talman. Det norska stortinget har förbjudit användning av såväl Tiktok som Deepseek på myndighetens olika plattformar. USA:s högsta domstol fattade nyligen beslut om att Tiktok kan förbjudas i USA. Därtill kan nämnas, som en liten parentes, att även Donald Trump – med sina grab them-strategier – äger en medieplattform. Den är inte så känd, men också han har alltså en egen plattform. Den heter Truth Social.

För några år sedan fattade svenska domstolar beslutet att förbjuda kinesiska Huawei att bygga ut 5G-nätet. Det tycker jag var bra, utan att censurera de fristående domstolarna för mycket.

Herr talman! Det jag menar, och det som egentligen är hela min poäng, kan sammanfattas med tre ordstäv. Leva som man lär. En liten tuva stjälp ofta stora lass. En kedja är aldrig starkare än sin svagaste länk. Det var tre ordstäv. Låt mig lägga till ett fjärde: Djävulen finns i detaljerna.

Min poäng är alltså att det inte går att prata övergripande om en ny utrikespolitisk strategi utan att kommentera enskilda fall och enskilda plattformar som vi lever med här och nu.

(forts.)

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Svar på interpellationer

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2024/25:423 om Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor

Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Det råder ingen som helst tvekan om att Kinas ekonomiska och teknologiska inflytande växer på en rad områden. Denna utveckling kan innebära risker och sårbarheter även för Sverige och är något som vi måste förhålla oss till. Vi följer därför mycket noggrant diskussionen kring applikationer som Tiktok och Deepseek.

EU:s regelverk på området är helt centralt. Att AI-tjänster är tillförlitliga är en nyckelfråga inom EU och också ett huvudsyfte med EU:s AI-förordning. EU-kommissionen har också vidtagit åtgärder för att säkerställa att digitala tjänster följer EU:s regelverk och skyddar användarnas rättigheter, även när det gäller personuppgifter. I december inleddes bland annat en utredning för att undersöka om Tiktok hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att förhindra valpåverkan i det rumänska presidentvalet.

Vad gäller offentlig sektors användning av generativ AI har varje enskild myndighet ett ansvar att bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att verksamheten ska bedrivas på ett säkert sätt. I rådande säkerhetspolitiska läge är det viktigare än någonsin att myndigheter och privata aktörer, särskilt de som arbetar med samhällsviktig och säkerhetskänslig verksamhet, bedriver ett systematiskt informations- och cybersäkerhetsarbete. Detta kan inkludera beslut om vilka tjänster och appar som får användas.

För myndigheter och privata aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet gäller även säkerhetsskyddslagstiftningen. Enligt den ska varje verksamhetsutövare genomföra en säkerhetsskyddsanalys, där säkerhetsrisker och behov av skyddsåtgärder identifieras.

Anf. 72 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för inlägget!

Varför talar jag om detta? Varför, fru talman, talar jag till exempel om en enskild kinesisk social medieplattform? Detta är ett läskigt sätt för en totalitär stat att styra en stor del av Sveriges befolknings beteende, tankar och känslor, få full insyn i tid och plats och även styra medieflödet.

Som jag sa i inledningen av mitt första anförande tror jag inte på den här strategin. Och jag tror inte heller på regeringens nuvarande arbete, där man staplar olika strategier på varandra. Jag vet att regeringen har levererat en allmän säkerhetsstrategi. Jag vet att regeringen även har levererat en strategi för försvarspolitik och rymden. Jag vet att den nationella cyber-

politiksstrategin är jätteförsenad; jag väntar också på den. Och på detta har vi den strategi jag och utrikesministern debatterar här i dag.

Vad är det jag är ute efter? Jag har lusläst den här strategin. Enligt 1 kap. 6 § i regeringsformen är det, fru talman, regeringen som styr riket. Regeringen har utmärkta sätt att illustrera och utstråla normer, värderingar och ståndpunkter. I min värld, fru talman, är en strategi en riktlinje, en väg framåt och en viljeyttring.

Den strategi vi nu debatterar skulle kunna vara jättebra, men den är impregnerad av viktiga och för mig väldigt vackra värdeord och skrivningar om digitaliseringen och kopplingen till vår demokrati och våra fria åsiktsbildning. Det handlar om skydd för demokratirörelser och skydd mot otillbörlig informationspåverkan. På sidan 10 nämns privata företag som har ett ökande inflytande på säkerhet och demokratins mekanismer. På samma sida nämns de som utgör en säkerhetsrisk, i synnerhet i relation till auktoritära stater. Allt det vi debatterar nämns här. Jag skulle kunna fylla på med mer; det är som sagt 23 sidor.

Vi har tyvärr även ett inhemskt problem. World Wide Web är per definition internationellt; det finns inga nationsgränser. Sverigedemokraterna blev under valrörelsen i fjol avslöjade med byxorna neddragna till knäveckan. De har drivit en egen liten trollfabrik. Man kan tycka att det är okej, vilket jag tycker är helt vansinnigt och demokratiskt förkastligt. Men problemet kopplat till mitt arbete i försvarsutskottet och direkt till utrikesministerns vardag är att Sverigedemokraternas fejkkonton och trollfabriker har spridit – lyssna noga! – ryska narrativ. Då har vi ett inhemskt säkerhetsproblem, som på dessa 23 sidor absolut skulle ha kunnat beröras.

Därför vill jag ha lite mer stringens om man ska leverera strategier av denna typ, i kombination med andra strategier. Den här regeringen driver generellt en cyberstrategi som är väldigt spretig. Nu är vi nog uppe i sju ministrar, inklusive utrikesministern, som har någon typ av ansvar för cyberpolitiken. Jag tror att det är ett resultat av detta att vi nu är uppe i den femte eller sjätte strategin.

Jag skulle kunna säga så här: många strategier, många olika ministrar och väldigt många oklarheter.

Anf. 73 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! För att skydda demokratins kärna måste den fria åsiktsbildningen säkras på såväl nationell som internationell nivå. Tillgång till ett fritt, öppet och säkert internet är helt avgörande för att främja politiskt och socialt deltagande.

Strategin *Sverige i en digital värld* slår samtidigt fast att en central fråga är hur demokratin och dess institutioner och processer bör försvaras mot otillbörlig informationspåverkan från illasinnade aktörer, samtidigt som repressiva krav på begränsning av fria informationsflöden motverkas. Strategin lyfter särskilt vikten av att uppmärksamma otillbörlig informationspåverkan på valprocesser. Ett konkret exempel på detta arbete är Sveriges omfattande stöd till Moldavien i syfte att stärka deras motståndskraft i samband med valprocesser, inte minst för att motverka otillbörlig informationspåverkan och illegal partifinansiering.

Sverige arbetar samlat mot olika former av otillbörlig eller skadlig informationspåverkan. Detta gäller oavsett vilken digital tjänst eller plattform som används och oavsett ägare. Nationellt har inte minst Myndighe-

ten för psykologiskt försvar en viktig roll i att identifiera, analysera och kunna lämna stöd i bemötande av otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige.

Internationellt bidrar Sverige till flera samarbeten inom såväl EU och Nato som olika multilaterala organisationer. Till exempel finns svensk personal sekonderad till Natos excellenscenter för strategisk kommunikation i Riga.

EU:s regelverk är centralt, som jag nämnde i mitt förra inlägg, och inom EU har flera åtgärder vidtagits mot desinformation och otillbörlig informationspåverkan. EU-kommissionen har som sagt en pågående utredning av plattformen X och undersöker bland annat dess åtgärder för att motverka otillbörlig informationspåverkan.

Jag noterar att Markus Selin är väldigt upprörd över regeringens strategi och inte verkar tycka att den är helt tillfyllest. Jag skulle därför gärna vilja höra hur S-regeringens strategi på området såg ut.

Anf. 74 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag är inte mer upprörd här i dag än jag har varit tidigare.

Jag tänker inte stå här och titta på när andra monterar ned vår gemensamma demokrati. Som socialdemokrat kommer jag att fortsätta att driva att vi till exempel bör förbjuda anonyma konton på sociala medieplattformar. Där har utrikesministern ett tydligt argument. Jag vet att fler socialdemokrater i Europa driver sådana frågor. Man kan inte använda anonymiteten för att angripa vår gemensamma yttrandefrihet, till exempel.

När det sedan gäller strategin, som utrikesministern står bakom, säger utrikesministern: ”Strategin är inte inriktad på specifika digitala plattformar eller tjänster.” Jag tänkte återkomma till detta. Det är fullständigt fluffigt.

Det går inte att peka så fegt. Det handlar om normer, värderingar och viljeyttringar för vägen framåt. Vår demokrati är mycket viktigare än detta.

På utrikesministern låter det som om strategin skulle fylla en bock i ett protokoll: Det är någon annan som ska göra något någon annanstans för att värna vår demokrati – en annan gång.

Jag har bara en fråga kvar i kväll: Ska vi stoppa strategin i fickan och ha den med oss på vägen framåt, ska vi stoppa den i byrålådan för att förvara den, eller ska vi stoppa den i papperskorgen? Utan handling och utan att stå upp för demokratiska värderingar och normer kommer vi att hamna i det sistnämnda: papperskorgen.

Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tänkte lyfta blicken från papperskorgen och tala om behovet av att skydda Ukraina.

Det ligger i Sveriges intresse att Ukraina stärker motståndskraften mot externa cyberhot och förbättrar kapaciteten att stärka sin suveränitet i cyberrymden. Strategin anger riktningen att utveckla Sveriges, EU:s och Natos samarbeten avseende stöd till Ukraina på cyber- och digitaliseringsområdet, men det kanske inte Markus Selin tycker är viktigt heller.

Fortsatt ukrainsk motståndskraft på det digitala området är avgörande. Sverige deltar bland annat inom ramen för Tallinnmekanismen, som syftar till att samordna och stärka den civila cyberkapacitetsuppbyggnaden i Ukraina. EU har en cyberdialog och ett omfattande stöd till Ukraina på

cyberområdet som Sverige också bidrar till. Det handlar till exempel om att stärka lagstiftning och regelverk och att stödja Ukraina i att leva upp till EU:s regler som en del av Ukrainas process mot EU-medlemskap. Detta är viktigt på riktigt. Det handlar också om stöd genom utbildning och kapacitetsutveckling.

Jag noterar att Socialdemokraterna anklagar regeringen för att ha alltför omfattande strategier. Men Markus Selin svarade inte på varför Socialdemokraterna inte ens hade någon strategi.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:461 om utvecklingen på Västbanken

Anf. 76 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig på vilket sätt jag avser agera för att förhindra ytterligare eskalering av Israel.

Regeringen ser med stor oro på den allvarliga utvecklingen på Västbanken med Israels utökade militära operationer i de norra delarna liksom bosätтарvåldet, den fortsatta expansionen av israeliska bosättningar och demoleringar av palestinska hem. Det är centralt att Israel säkerställer att all maktutövning är i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten och mänskliga rättigheter, samt att dödsfall utreds och ansvarsutkrävande säkerställs. Regeringen har varit – och kommer att förbli – tydlig med att bosättningarna och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå.

Sveriges och EU:s linje ligger fast. Det behövs en framförhandlad tvåstatslösning baserad på folkrätten med syfte att uppnå en rättvis och hållbar fred där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

Anf. 77 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern! Jag brukar allt som oftast förundras över att man kan använda så många bokstäver till att säga så lite. Så brukar det vara när utrikesministern svarar på frågor i den här kam-maren, framför allt om Palestina. Men den här gången är det nog någon form av rekord. Frågan gällde hur ministern avser att agera, och svaret är i klartext: inte alls.

Läget på Västbanken är akut, och för första gången på två decennier rullar israeliska stridsvagnar där igen. Bosätтарvåldet har eskalerat, och det råder i princip straffrihet för bosätтарnas övergrepp. De vapen som sattes i händerna på bosätтарna av ministern Ben-Gvir används nu till det de är avsedda för, nämligen till att döda och fördriva palestinier från deras hem.

Det finns 40 000 flyktingar på Västbanken. Jag har redan tidigare varnat för att det pågår etnisk rensning på Västbanken. Jag gjorde det från talarstolen för över ett år sedan. Sedan dess har det bara accelererat. Tusentals nya bostäder i nya kolonier har godkänts av Israel. Livsmiljöerna för palestinerna fortsätter att förstöras – allt för att fördriva befolkningen och omöjliggöra en sammanhållen palestinsk stat.

I detta sammanhang måste man såklart också nämna övergreppen mot befolkningen i Gaza. Elen har stängts av, och det drabbar fundamentala funktioner som vattenförsörjningen för civilbefolkningen, en civilbefolkning som i dag används av Israel som murbräcka, med lidande och död, i förhandlingarna. Det sker på ett sätt som självklart strider mot både internationell rätt och folkrätten.

I allt detta står EU helt handfallet. Och eftersom den svenska regeringen är helt vilse i utrikespolitiken när nu USA går bananas, för att uttrycka sig milt, och EU inte klarar av att stå upp för det som är rätt, blir ju passiviteten inför övergreppen total.

Därför vill jag gärna fråga utrikesministern, fru talman, om hon menar att EU:s åtgärder är effektiva och tillräckliga för att stoppa mördandet och den etniska rensning som pågår på Västbanken.

Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Regeringen ser med stor oro på utvecklingen på Västbanken med Israels utökade militära operationer i de norra delarna i syfte att bekämpa terroristorganisationer som Hamas. Israels agerande på ockuperat område måste ske i enlighet med den internationella humanitära rätten.

Vi, tillsammans med EU, uppmanar Israel att fullgöra dessa skyldigheter och säkerställa skydd av alla civila och obehindrat humanitärt tillträde och att tillåta att fördrivna personer säkert kan återvända till sina hem.

Israels bosättningspolitik fortsätter och utökningen av bosättningarna likaså, liksom våldet från extremistiska bosättare på Västbanken inklusive östra Jerusalem. EU har gång på gång fördömt Israels expansiva bosättningspolitik och uppmanat Israel att upphöra med demoleringar. Sverige står bakom detta. Jag tog själv upp frågan om bosättningsvåldet med Israel vid associeringsrådet mellan EU och Israel den 24 februari.

EU har infört sanktioner mot extremistiska bosättare inom den globala sanktionsregimen för mänskliga rättigheter. Regeringen har varit och fortsätter att vara drivande för dessa sanktioner och för restriktiva åtgärder mot ytterligare extremistiska bosättare.

Regeringen står också till fullo bakom Internationella domstolens rådgivande yttrande, som meddelades den 19 juli förra året. Yttrandet är en utförlig redogörelse för folkrättsliga förhållanden rörande det ockuperade palestinska territoriet.

Varken Sverige eller EU har erkänt ockupationen som laglig eller erkänt annekteringen av östra Jerusalem. EU och dess medlemsstater erkänner inte heller några förändringar av 1967 års gränser som inte parterna har kommit överens om.

EU har uttalat stöd för det palestinska folkets rätt till självbestämmande. Även i andra avgörande delar sammanfaller det rådgivande yttrandet med EU:s politik, till exempel när det gäller att bosättningarna strider mot folkrätten.

Sverige och EU stöder Internationella brottmålsdomstolens viktiga arbete mot straffrihet för de allvarligaste internationella brotten och värnar dess självständighet och integritet. Såväl Internationella brottmålsdomstolen som Internationella domstolen har pågående utredningar som rör den aktuella situationen.

Jag vill i sammanhanget understryka att ansvaret för det eskalerade läget i Israel och kriget i Gaza också vilar tungt på Hamas, som vid terroristattackerna den 7 oktober 2023 mot Israel dödade mer än 1 000 personer och tog över 200 civila som gisslan.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 79 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern! Det är ju precis som det brukar vara: Man har fördömt, varnat eller sagt ifrån men inte agerat konkret.

En tydlig motsättning i utrikesministerns anförande är det faktum att utrikesministern inte kan svara på om Sverige skulle lämna ut de efterlysta personerna i den israeliska regeringen om de skulle sätta sin fot i Sverige. Utrikesministern vet ju att det skulle kräva ett regeringsbeslut, men hon kan inte svara på om regeringen skulle fatta ett sådant beslut.

Det är också märkligt att man har hemfallit till passivitet från regeringens sida när det gäller just ICJ:s rådgivande beslut.

Det är tydligt i folkmordskonventionen att vi måste göra allt i vår makt för att stoppa ett pågående folkmord, om det nu är det. Det får domstolen avgöra. Men att det pågår etnisk rensning är ganska klart. Det är en fördrivning av det palestinska folket från Västbanken.

Det man aktivt gör från regeringen är att man i stället för att ställa sig på de ockuperades sida väljer att stötta ockupantens agenda genom att dra in stödet till UNRWA. Kan man någonting om situationen i Mellanöstern inser man vad det kan få för konsekvenser. UNRWA agerar inte bara i Gaza eller på Västbanken. De gör enormt viktiga insatser i andra länder, till exempel Libanon. Skulle UNRWA försvinna skulle läget i de här länderna destabiliseras oerhört. Riskerna i detta är enorma.

Vi ser hur utvecklingen har varit de senaste dagarna i Syrien, där alawiter mördas bara för att de är alawiter. Vi vet att kurder mördas bara för att de är kurder. Vi vet att palestinier – det har vi sett länge – mördas bara för att de är palestinier. Och för att det inte ska råda någon tvekan: Israeler mördas bara för att de är israeler.

Allt detta är helt oacceptabelt och ska såklart fördömas. Men mordandet kommer inte att bli mindre för att det palestinska folket lämnas åt sitt öde i händerna på Israel – tvärtom. Säkerhet och trygghet i regionen kan inte byggas på att straffa ut det palestinska folket. Att Hamas ska stoppas är helt klart. Det har vi varit överens om länge, och det är vi fortsatt överens om. Men Hamas har i princip inte funnits på Västbanken. Argumentet om att stoppa Hamas går inte att tillämpa på det som har skett, och det som nu sker, på Västbanken. Där finns också den part som Israel så hett eftertraktar i fråga om att diskutera fred och en tvåstatslösning framöver. Genom att undergräva UNRWA undergräver man också tvåstatslösningen. Där är regeringen synnerligen aktiv – för att tala om aktivitet.

I ljuset av detta vill jag fråga om utrikesministern kan motivera varför man från regeringens sida här i Sverige väljer att straffa palestinier – alla palestinier – för det som Hamas har gjort sig skyldig till.

Anf. 80 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag är glad att Ola Möller lyfter just Sveriges bistånd till Palestina, för det svenska Palestinabiståndets övergripande inriktning är att bidra till en fredlig utveckling genom att främja de långsiktiga förutsätt-

ningarna för en framförhandlad tvåstatslösning i enlighet med folkrätten. Och Sverige stöder program, organisationer och verksamheter som bidrar till en internationell civil närvaro på Västbanken. Därutöver är Sverige en stor kärnstödsgevare till flera internationella organisationer. Genom biståndet finansieras också den svenska civila närvaron i EU:s krishanteringssats Eupol Copps.

Regeringens arbete på utvecklingssidan på Västbanken är robust. Vi vill understödja ekonomisk utveckling, demokrati och framför allt institutionsbyggande. För att möta de mest akuta behoven på Västbanken, där en miljon människor är i behov av stöd enligt FN:s appell, bidrar regeringen med kärnstöd till flera humanitära organisationer som är verksamma på marken. Regeringen beslutade dessutom i december att avsätta 800 miljoner kronor till den humanitära krisen i Gaza och regionen. Regeringen har nu beslutat om en första utbetalning av dessa medel om 300 miljoner kronor.

Stödpaketet syftar bland annat till att stötta insatser för hälso- och sjukvård, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, livsmedelsdistribution samt skydd och nödbostäder i Palestina. På så vis kan regeringen i löpande dialog med sina partner säkerställa att det svenska stödet utformas på bästa sätt för att lindra lidandet hos nödställda civila och möta de enorma och akuta behoven både i Gaza och på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, samt i regionen i stort. Jag håller med Ola Möller om att det är viktigt att se hela regionens behov.

Anf. 81 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det blir lite lustigt i den här debatten när utrikesministern försöker framställa det som att man har hanterat biståndet till Palestina på ett klokt sätt, med tanke på att UNRWA är den aktör som alla FN-organ säger är bäst lämpad och egentligen den enda aktör som kan fullgöra uppgiften. Och frågan är så mycket större än bara det enskilda humanitära stödet. Vi har till exempel följeslagarprogrammet, som blir sönderslaget och som har varit ett skydd för palestinerna på Västbanken. Regeringens politik har inneburit att detta i princip läggs ned. Det blir hyckleri.

Tyvärr har EU:s röst också försvagats väsentligt sedan Josep Borrell, som var föredömlig i sin tydlighet, lämnade.

Det är också så att Sverige fortsätter att exportera rödpunktssikten till Israel, som används av IDF.

Vi borde ta emot patienter från Gaza och nu också Västbanken för att stötta och hjälpa det palestinska folket, eftersom sjukvården är sönderbombad i Gaza och starkt undermålig på Västbanken. Vi borde givetvis återuppta och stärka stödet till UNRWA för att fortsätta försöka bygga på en tvåstatslösning och ge det palestinska folket möjligheter till liv. Vi borde pausa associationsavtalet mellan EU och Israel tills det uppfylls, eftersom det står att mänskliga rättigheter och folkrätt och liknande ska accepteras. Vi borde inte ta in viner från ockuperade områden på Systembolaget. Framför allt borde vi inte bjuda på dem på offentliga tillställningar här i riksdagen.

Men jag vet att regeringen har släppt folkrätten och internationell rätt i den här frågan. Tiotusen kronorsfrågan till ministern blir då om hon kan tänka sig att spekulera i hur den militära affären på Västbanken kommer att fortskrida. Finns det någon option när det gäller den israeliska arméns

tillbakadragande, och finns det någon kursutveckling i den här frågan som ministern ser framför sig?

Prot. 2024/25:81
11 mars

Anf. 82 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Regeringen, liksom EU och stora delar av det internationella samfundet, är övertygad om att en hållbar fred mellan Israel och Palestina måste byggas på en tvåstatslösning. Regeringen stöder EU:s och FN:s arbete för att få till stånd en trovärdig process för en tvåstatslösning och står också i nära kontakt med likasinnade och företrädare för regionen.

Jag har till exempel haft möten med utrikesministerkollegor från Israel och Palestina men också Jordanien och Egypten för att framföra vår syn men också ta del av deras bedömningar. Frågan står också närmast ständigt på dagordningen för EU:s ministermöten på utrikessidan.

Regeringen stöder också arbetet för att reformera och stärka den palestinska myndigheten. Genom biståndet skapas möjligheter att ge stöd för en långsiktigt hållbar tvåstatslösning och att motverka våldsbejakande extremism. Gemensamma diplomatiska ansträngningar, bland annat med regionala aktörer, är och förblir viktiga för att motverka ytterligare eskaleringar. Regeringen kommer att fortsätta verka för en tvåstatslösning och göra så tillsammans med andra.

Jag vill återkomma till det som Ola Möller sa inledningsvis. Han kritiserade mitt svar – han menade att det inte var tillräckligt utförligt. Ett tips till Ola Möller kan då vara att han kan lägga lite mer möda på sin interpellation än att bara skriva tre meningar, för då är det också lättare för mig att svara utförligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:427 om skogsbrukets framtid

Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Malin Larsson har frågat mig hur arbetet gällande utredningarna rörande skogen kommer att ske framåt, när vi kan vänta oss färdiga förslag samt hur jag avser att agera för en hållbar och långsiktig skogspolitik.

Fru talman! Skogen och svenskt skogsbruk är en strategisk resurs för både klimatet och svensk konkurrenskraft. En hållbar skogspolitik måste samtidigt kunna förena konkurrenskraftiga ekonomiska villkor med en god miljöhänsyn. Tillräcklig tillgång till biomassa är nödvändigt för att vi ska kunna förverkliga ett skifte bort från fossila material och bränslen. Regeringen bedömer därför att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara ger högsta långsiktiga klimatinnytta.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU, samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. I uppdraget ingår även att ge förslag för en effektiv, enkel och väl fungerande tillsyn av skogsbruket

Svar på
interpellationer

och ett effektivare miljömålsarbete i skogen. Syftet är att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. De jämställda skogspolitiska målen – miljömålet och produktionsmålet – ska ligga fast.

Utredningen redovisade i december 2024 sitt delbetänkande *Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk* (SOU 2024:91). Slutbetänkandet ska redovisas senast den 31 augusti 2025.

Fru talman! Regeringen anser att det finns problem med dagens utformning och tillämpning av artskyddsreglerna. Processen för att markägaren ska få den ersättning som han eller hon har rätt till är både oförutsägbart och tidskrävande. I augusti 2024 fick en så kallad bokstavsutredare i uppdrag att lämna förslag på nya bestämmelser kring nationell fridlysning och ett regelverk för rätten till ersättning för markägare vid inskränkningar på grund av fridlysningsbestämmelser av både nationellt och europeiskt skyddade arter.

Miljömålsberedningen lämnade den 14 februari sitt delbetänkande om att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn, LULUCF.

Beredningen av ovan nämnda underlag och frågor pågår i Regeringskansliet, och jag kan i dagsläget inte lämna en exakt tidsplan för det samlade arbetet. Det är regeringens avsikt att återkomma med tydliga förslag för en framtida ändamålsenlig skogspolitik.

Anf. 84 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret!

När vi debatterar skog och skogsbruk här i kammaren brukar vi lyfta fram skogen som vårt gröna guld som byggt vårt land, och så är det. Men det viktiga nu är hur vi framöver tar till vara de möjligheter som skogen faktiskt ger.

Här i Sverige har vi turen att ha mycket skog. Vårt land består till 70 procent av skog. Den växande och välskötta skogen binder koldioxid och bidrar med produkter som kan ersätta fossila. De jämställda målen mellan naturvård och skogsbruk har lett till en fantastisk utveckling av vårt skogsbruk.

För första gången på hundra år visar dock ny statistik från Riksskogstaxeringen på en minskad tillväxt i skogen. Vi ser också allt fler sågverk som stoppar sin produktion och aktivister ute i skogarna som blockerar skogsmaskiner från att utföra det skogsbruk de är där för. Vi ser också återigen en ovanligt mild vinter som orsakar utmaningar för skogen och skogsbruket.

Det väcker såklart en oro i mig när skogen växer mindre, när sågverksarbetare riskerar att bli av med jobbet, när konfliktnivån eskalerar och när klimatförändringarna påverkar vår skog i allt större omfattning, eftersom det riskerar att få stora konsekvenser både för ekonomin och för Sveriges möjligheter att nå klimatmålen.

Det är glädjande att intresset för skogen har ökat alltmer, men det har också bidragit till målkonflikter. Därför behövs samverkansytor där man kan dela kunskap och erfarenheter. Ska man stärka skogsbrukets roll och främja skogens roll i en växande bioekonomi behövs kunskap, breda lösningar, innovation, långsiktighet och samverkan. Det är en balans mellan brukande och bevarande, olika intressen och olika hänsyn. Många är det som påverkas. Det handlar om arbetstillfällen och ekonomi, men ofta är det den enskilda skogsägaren som vårdat sin skog i generationer som kommer i kläm.

Skogspolitik är inte kvartalspolitik. Varenda skogsägare vet att skogspolitik handlar om långsiktighet så att skogsägarna ska veta hur spelreglerna ser ut så långt fram som möjligt. Det är också därför som engagemanget från oss i oppositionen är stort i dessa frågor.

Den konfliktnivå och polarisering som vi ser kring skogen i dag tjänar ingen på. Vi behöver en hållbar och långsiktig skogspolitik, och därför vill jag fråga statsrådet hur han avser att agera för att minska den konfliktnivå som vi ser kring de skogliga frågorna i dag.

Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! För det första är regeringen tydlig med att skyddet för äganderätten ska vara vägledande i frågor om ersättning vid inskränkningar av skogsbruk till följd av artskyddet. Bland annat därför har regeringen initierat den tidigare nämnda bokstavsutredningen, som nu är i sin slutfas. Även den skogspolitiska utredningen har i sitt delbetänkande förslag om generell ersättningsrätt för skogsägare som av naturskäl drabbas av inskränkningar i sitt brukande, utöver det ansvar och de miljöhänsyn som redan åligger skogsägaren enligt skogsvårdslagen.

Både det arbete som nu görs inom Regeringskansliet och skogsutredningens redan redovisade förslag är tänkt att stärka både äganderätten och incitamenten för aktivt naturvårdsarbete. Bokstavsutredningen har inte bara som uppgift att säkerställa att skogsägarna får den ersättning de har rätt till, utan i utredningen ingår också att se över regelverket kring nationella fridlysta arter.

Som jag inledningsvis betonade är skog och skogsbruk en oerhört strategisk resurs för både klimat och konkurrenskraft, och vi behöver öka tillgången till biomassa samtidigt som vi värnar vår biologiska mångfald. Det är just det vi försöker att få till genom de olika utredningarna och det politiska nytag som regeringen nu tar kring skogspolitiken, för det är bara att konstatera att det har varit en glidande skala under en alldeles för lång tid. Det har varit för stora osäkerheter i skogspolitiken och i det regelverk som vi har och hur det har applicerats.

Jag ser därför mycket fram emot att vi får alla de här utredningarna på plats så att vi kan ta ett ordentligt tag och staka ut en riktning som självklart, liksom skogen, ska vara långsiktig. Jag hoppas på en fortsatt god dialog i kammaren kring detta.

Anf. 86 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till ministern för svaren så långt! Oron fortsätter ändå att gnaga i mig, och den gäller framför allt artskyddet, som även ministern var inne på i sitt svar.

Markägare fortsätter att få brev från Skogsstyrelsen efter avverkningsanmälningar med information om fridlysta växter och fåglar som kan påverkas av skogliga åtgärder. De kan inte avverka sin skog, och de får ingen ersättning. Denna osäkerhet, som inte enbart är en följd av svensk lagstiftning utan också är påverkad av nya rättsfall som tolkar EU-reglerna, skapar utmaningar för skogsägare och myndigheter. Fridlysta arter har varit en högaktuell fråga ända sedan dessa domar skapade den nya ordningen som vi har för skogen i dag.

Regeringen valde här att hantera frågorna gällande artskyddet i en så kallad bokstavsutredning på departementet. Det är en utredning som sker i det fördolda, där vi i oppositionen inte har någon insyn och inte kan få svar på våra frågor. Det får inte heller organisationer eller medier som söker svar. När vi frågade varför man inte hanterade allt som rör skogen i en enda utredning, alltså att även artskyddsfrågorna skulle ingå i skogsutredningen, fick vi till svar att det var bråttom och att man därför lyfte ut artskyddet och hanterade det i en bokstavsutredning.

Man väntade dock i ett och ett halvt år innan man tillsatte denna bokstavsutredning, och sedan har den inte blivit klar inom utsatt tid. Den skulle vara klar vid årsskiftet, men jag vet inte om den är klar än.

Flera ledamöter har vid olika tillfällen här i kammaren efterfrågat vad som händer med Artskyddsutredningen. Det gäller inte bara oss från oppositionen, utan även ledamöter från ministerns eget parti undrar samma sak: Varför händer det ingenting? Varför dröjer regeringen med besked i den här viktiga frågan, som det ju var så bråttom med?

Senast var svaret att artskyddsutredningen inte var klar än – den utredning som det var bråttom med och som därför inte lades samman med skogsutredningen. Nu har det gått tre månader sedan den skulle vara klar. Vad som händer vet vi inte.

En annan oro jag har kopplat till det här gäller hur man tänker hantera fåglarna. I en annan interpellation gällande skogen och artskyddet här i kammaren nyligen kunde man tolka svaret från klimat- och miljöministern som att regeringen tänker hantera den frågan genom att betala för de områden där fåglar hindrar skogsbruk. Jag ser en enorm risk med att det blir stora markarealer i Sverige som inte kommer att kunna brukas och som i stället kommer att kosta stora belopp i ersättningar.

Vi socialdemokrater hade gärna sett att man hanterat helheten. Vi hade också gärna varit med mer i utredningarna, just för att få långsiktighet och samsyn, hålla dialogen levande och bolla de här frågorna. Men nu är vi där vi är. Jag undrar var detta har fastnat och varför regeringen inte levererar på den viktigaste och mest akuta frågan om artskyddet för våra skogsbrukare. Vem kommer att ta ansvar för helheten kring alla de utredningar som har skett kring de skogliga frågorna? Det är mycket i görningen och även mycket som har levererats. Men helheten, vem tar ansvar för den?

Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att uttrycka min glädje över engagemanget för skogen. Jag tror att det bådär gott för framtida stabilitet i en viktig och långsiktig fråga som den svenska skogen och det svenska skogsbruket.

Precis som ledamoten tidigare nämnde är ju skogsbruket ett företagande som nästan alltid sträcker sig över generationer. Dagens skogsägargeneration planerar inte bara för sina barn utan också för deras barn – sina egna barnbarn – och så vidare.

Jag är väldigt stolt över skogsägarna runt om i landet och den enorma diversitet som vi ser i de svenska skogarna. Det handlar om lite olika brukningsmodeller och ett stort ansvarstagande på viktiga områden där man sparar miljömässigt eller av exempelvis affektionsskäl. Det gör att vi har ett skogslandskap med stor mångfald. Det kommer från ägandet. Jag vill återkomma till det. Regeringen utgår från äganderätten som oerhört viktig när vi tar oss an de här frågorna.

Men skogsområdet är ju inte utan utmaningar. Som nämndes finns det nationella regler men också EU-regler som trots att skog inte är en EU-kompetens många gånger kliver in i den nationella politiken och dikterar villkoren. Det har vi försökt att arbeta aktivt med och även rönt viss framgång med på EU-nivå.

Framåt gäller det att hålla hög takt och framför allt att få de här utredningarna på plats. De olika perspektiven behöver jämkas samman, och när det väl är gjort kommer det ju att komma förslag på riksdagens bord. Jag ser fram emot den dialog som vi då kan ha.

Artskyddsutredningen är en bokstavsutredning, som hanteras lite annorlunda jämfört med en vanlig SOU. Processen blir därför något mer intern. Jag vidhåller att vårt sätt att lägga upp detta gör att vi snabbare kommer fram till ett gemensamt beslut. Vi går fram på flera fronter samtidigt.

Skogsutredningen har förvisso presenterat ett delbetänkande, men slutbetänkandet dröjer till augusti. Det är en ganska stor och omfattande utredning. Så lång tid kommer inte artskyddsutredningen att pågå.

Anf. 88 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaren! Men jag kan konstatera att ministern lite grann undviker att svara på mina frågor. Jag kan tolka det som att artskyddsutredningen i alla fall kommer att levereras innan augusti, men vad som händer med fåglarna hörde jag inte.

Jag skulle också vilja passa på att lyfta fram vikten av forskning kopplad till skogen. För mot bakgrund av den konfliktnivå vi faktiskt ser och den polariserade samhällsdebatten kopplad till skogen är vetenskapen viktigare än någonsin. Vi behöver ha rätt fakta – och samma fakta – på bordet.

Skogen har byggt vårt land, som jag var inne på. Men vilka möjligheter finns i skogen framåt? Där är forskningen också otroligt viktig. Hur kan vi skapa ännu mer värde av varje träd? Jag tror att skogsdebatten skulle tjäna på mer dialog, inte mindre.

Dessutom är det alltid bra att mötas på plats i skogen när man diskuterar skogsbruk, artskydd och andra skogliga frågor och att man bildar sig tillsammans. Då kan man se hur skogsbruk går till, vilka hänsyn som tas, vilka arter som lever där och så vidare. Vi har många kunniga skogsägare, skogsarbetare och entreprenörer som besitter en otroligt lång erfarenhet här i vårt land. Kompetensförsörjningen inom skogsnäringen och den skogliga forskningen kommer att vara viktig för oss som land framåt.

Utifrån forskningspropositionen väcks dock min oro på nytt, då regeringen väljer att satsa på excellent forskning vid några få, stora universitet. Det innebär att forskningen vid mindre universitet i skogslänen riskerar att påverkas. Hur ser statsrådet på vikten av den skogliga forskningen i hela landet?

Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Min prioritet är att utforma en skogspolitik med grunden i förvalterskapstanken. Förvalterskap innebär inte att man bara lämnar något därhän utan att man aktivt tillvaratar något med fokus på att kunna överlåta det till kommande generationer. Ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara bedöms vara den högsta långsiktiga klimatnyttan.

Förnybar råvara från skogen behövs för att ersätta fossilintensiva resurser både i Sverige och i andra länder. För att öka skogens klimatnytta, såväl för substitution som för ökat nettoupptag, bedöms insatser för ökad tillväxt, god skogshälsa och en växande cirkulär bioekonomi behövas.

Som skogsägare har man stor frihet att välja hur man vill bruka sin skog, vilket borgar för stor variation i skogarna. Det är bra. Avverkning sker utifrån skogsägarens behov och planer givet de möjligheter och ramar som ges av vår nationella lagstiftning.

Det är min förhoppning att det omfattande utredningsarbete som nu pågår ska resultera i många goda förslag som regeringen kan ta vidare med syfte att skapa en ändamålsenlig skogspolitik för framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:443 om framtiden för havsöringen i Dalälven

Anf. 90 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Sanne Lennström har frågat mig om jag och regeringen avser att agera för att rädda fiskbestånden i enlighet med Älvkarleby kommuns gemensamma skrivelse.

Älvkarleby kommun har lämnat in en skrivelse till regeringen om att säkra framtiden för havsöringen i Dalälven. I sin skrivelse uppmanar kommunen regeringen att vidta åtgärder för att skapa ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för fortsatt kompensationsutsättning av lax och öring.

Frågan är komplex. Även om konsekvenserna tydligast kan beskrivas för kompensationsutsättningarna av lax och öring med det tillhörande fiske som nyttjar arterna är frågan kopplad till de miljövillkor och avtal som följer av tillstånden för vattenkraftsproduktion.

Regeringen är medveten om att den vattenfond, Lanfors-Untran-fonden, som skapades efter en statlig förlikning med vattenkraftsföretag i nedre Dalälven 1986 har slut på medel. Älvkarleby forskningsstation har sedan Fiskeriverkets upphörande 2011 övergått till Sveriges lantbruksuniversitet men har inte i någon högre grad använts för forskning.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för förvaltningen av lax och öring. Myndigheten har tidigare administrerat Lanfors-Untran-fonden, men den har överlämnats till Länsstyrelsen i Uppsala län. Myndigheterna har haft årliga avtal med Sveriges lantbruksuniversitet, som ansvarat för själva verksamheten i Älvkarleby med uppfödning och utsättning av smolt varje år.

Sedan problemet avseende den fortsatta finansieringen uppmärksamats har frågan om hur det ska hanteras diskuterats mellan myndigheter och intressenter. Länsstyrelserna i Uppsala län och i Dalarnas län har varit mycket aktiva för att, tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet, finna en lösning på utsättningsproblematiken genom att undersöka och finna andra finansieringsmöjligheter som kan användas fram till dess att den nationella planen för omprövning av vattenkraften, NAP, har genomförts.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har samtidigt förelagt de berörda vattenkraftsföretagen att förtydliga tidigare redovisad plan för hur bolagen säkerställer att tillräcklig mängd smolt av lax och havsöring kan tillhandahållas i enlighet med villkoren i gällande tillstånd.

Regeringen följer utvecklingen av arbetet som myndigheterna påbörjat avseende att finna finansieringsmöjligheter och ser även över möjliga åtgärder parallellt med detta.

Anf. 91 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för dagens debatt.

Samtliga partier i Älvkarleby har lämnat en skrivelse till regeringen om att säkra framtiden för havsöringen i Dalälven. När jag skrev min interpellation hade kommunen inte fått svar av regeringen, och det gav mig anledning att lyfta frågan till regeringen på ett annat sätt, därav dagens interpellationsdebatt.

Låt mig läsa upp skrivelsen:

Lax och havsöring har odlats i Älvkarleby i över 70 år. Fisken har satts ut av SLU i Dalälven som ett slags kompensation för att vattenkraften gjort att ursprungliga och naturliga vandringsvägar och lekplatser inte har fungerat. Genom dessa åtgärder har fisket kunnat fortleva, men i dag är återfångsten av havsöring mindre än 0,5 procent. Detta kan jämföras med 20 procent för 60–70 år sedan. Odlandet är ändå avgörande för både sportfiskarna och turismen i området.

Just nu hotas verksamheten av nedläggning, och detta har sin grund i en bristande finansiering. Ingen aktör – varken kraftbolag eller myndigheter – vill vara ansvarig för fortsatt utsättning av fisk. Detta gör att havsöringen och laxen riskerar att försvinna från Dalälven. Det skulle få allvarliga konsekvenser för såväl ekosystemet som den lokala ekonomin.

Detta handlar om att försäkra Dalälvens förutsättningar att ha ett gott fiskbestånd även i framtiden. Kompensationsodlingen behöver få fortsätta till dess att det naturliga beståndet kan återhämta sig. Den pågående utvecklingen av odlingen genomförs nu i fel ordning; utan funktionella vandringsvägar kommer inte denna fisk att reproduceras av sig själv.

Det kommer att ske en omprövning av vattenkraftens villkor i Dalälven 2026. Det finns en förhoppning om att fiskevägar ska byggas, men det är långt ifrån klart. Medan detta sker måste kompensationsutsättningen fortsätta, om vi vill bevara bestånden.

Älvkarleby kommun har i sin skrivelse tydliggjort att det är helt avgörande att de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för kompensationsutsättningen säkerställs. Samtliga berörda aktörer måste nu ta ett ansvar för Dalälvens fiskbestånd men också för det lokala sportfiskets framtid.

Med anledning av det anförda vill Älvkarleby kommuns politiker att regeringen agerar omedelbart för att skapa ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för fortsatt kompensationsutsättning av lax och havsöring i Älvkarleby. Detta behöver ske till dess att naturlig reproduktion av livskraftiga bestånd säkrats.

Fru talman! Det fanns kort sagt en tidigare plan för hur kompensatoriska utsättningar skulle finansieras så att fiskbestånden i Dalälven och i Älvkarleby skulle klara sig trots Fortums verksamhet. Nu är situationen i stället oklar och komplex, vilket statsrådet också beskriver.

Jag har bett om denna debatt för att politikerna i Älvkarleby och de som bor där förtjänar ett svar, eftersom det hela skapar väldigt mycket oro. Någonting måste göras innan den nationella planen för omprövning av vattenkraften, NAP, har genomförts. Om finansieringen inte säkras före den 31 mars läggs SLU:s verksamhet i Älvkarleby ned.

Som jag har förstått det handlar det om 1 miljon kronor. Vem som är ansvarig att hitta en lösning är ytterst otydligt. Kan jag tolka statsrådets svar som att det är HaV som är ansvarigt? Tiden tryter. Vem är ansvarig för att hitta 1 miljon kronor före den 31 mars? Vem ska Älvkarleby vända sig till? Jag och kommunen skulle vara väldigt tacksamma om vi här i kväll får ett tydligt svar om ansvarsfrågan.

Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Som jag nämnde i mitt inledningsanförande är regeringen medveten om den problematik som uppstått till följd av den bristande finansieringen. Bakgrunden är vid det här laget klar. Fondmedlen är nästan slut. Havs- och vattenmyndigheten har ansvarat för fondmedlen sedan Fiskeriverket upphörde 2011. Ansvar för forskningsstationen flyttades från Fiskeriverket till Sveriges lantbruksuniversitet. Därför blir frågan ganska komplex, men jag kan försäkra att den diskuteras för närvarande av myndigheter och intressenter.

Myndigheterna har haft återkommande samtal med vattenkraftsbolaget för att undvika negativa effekter fram tills den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraftsel har genomförts i Dalälven. Det är också därför det pågår ett arbete för att finna en lösning på utsättningsproblematiken fram till dess att den nationella planen för omprövning av vattenkraft har genomförts.

Jag kan inte lova att myndigheterna finner en sådan lösning. Därför jobbar regeringen aktivt och parallellt med att se över andra möjligheter.

Anf. 93 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det låter ändå bra att diskussioner pågår och att regeringen ser att man har ett ansvar att följa processen. Vi får hoppas att det blir ett rappt och effektivt samtal och att man förhoppningsvis kommer fram till en lösning eftersom tiden som sagt tryter.

När SLU avvecklar sin kompensationsodling kommer vi att se avsevärt mindre mängd fisk i Dalälven. Fisken har en naturlig reproduktion, men den begränsas otroligt mycket på grund av kraftverksdammarna. Bestånden kan försvagas ordentligt inom bara ett par år. Det går alltså väldigt fort utför om inget görs i detta nu. Dessutom är Dalälvens lax och havsöring anpassade till älven. Den har en mycket stark heminstinkt. Fiskarna återvänder till sin födelseplats för att leka, men om färre fiskar av denna sort sätts ut kommer också färre fiskar att återvända. En sådan situation skulle vara särskilt oroande när det gäller havsöringen, eftersom den redan har ett lågt antal avelsfiskar.

Regler som ska säkerställa vandringsvägar vid detta slags verksamhet är på väg. I över hundra år har dalälvs-laxen och dalälvsöringen hållits vital. Med historien i ryggen vore det väldigt trist om vi kastar bort flera generationers arbete bara ett par år innan en öppning av vandringsvägar blir verklighet, vilket skulle bli fallet om odlingen tvärt skulle upphöra.

Förutom att fisketurismen skulle påverkas kommer en minskad utsättning att få ekologiska konsekvenser, enligt SLU. Om laxen och havsöringen försvinner eller minskar radikalt kommer det att få effekter på fiskarter, fåglar, däggdjur, bottendjur, plankton och vegetation. På fiskeristationen arbetar dessutom tre personer som enligt uppgift riskerar att stå utan jobb om inget görs.

Alla partier ser detta, och jag vädjar därför till regeringen att se problemet.

Jag har tagit med mig en lapp med kontaktuppgifter till Älvkarleby kommun. Jag tänkte att det kunde vara lämpligt att ställa en fråga som inte kräver en utredning eller långa samtal. Det gäller en inbjudan att besöka Älvkarleby kommun. Precis som statsrådet nämner är frågan väldigt komplex. Därför kan det vara bra med ett besök så att man kan diskutera vem som har satt ut smolt, hur mycket man har satt ut, när och varför det har skett och vilket avtal och vilken dom som reglerar det hela. Statsrådet är varmt välkommen till Älvkarleby för att lära sig mer om detta och följa upp samtalet på närmare håll.

Det här är väldigt viktigt. Den miljon som potentiellt behövs gäller inte för alltid, utan det är nu den behövs. Tiden rinner ut den 31 mars, och det är väldigt snart.

Min nästa fråga är därför naturligt: Vill statsrådet besöka Älvkarleby för att redan ut frågan?

Anf. 94 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Givetvis vill jag besöka Älvkarleby, inte minst eftersom den forskningsstation som ligger där har en lång historia. Stationen har tidigare genomfört forskning men används i dag i hög grad som en vattenbruksanläggning för att producera havsöring och lax som sätts ut i älven som kompensation.

Jag tog emot kommunföreträdarnas brev i början av februari och kan säga att jag ser allvarligt på de risker som kommunen tar upp när det gäller betydelsen av havsöring och lax för de fiskande intressenterna, ekosystemet och den lokala ekonomin.

Jag har visst fog för att säga detta, för jag är uppväxt ett stenkast från Forshagaforsen i Klarälven och känner därför väl till betydelsen av ett levande fiske. Jag har spenderat ett otal timmar i vadarbyxor där.

Vi delar bedömningen att det är viktigt att kunna säkra ekonomi och organisatoriska förutsättningar för fortsatt kompensationsutsättning av havsöring till dess att naturlig reproduktion av livskraftiga bestånd säkrats. Det är Havs- och vattenmyndigheten som ansvarar för förvaltningen av lax och öring, och detta är som sagt frågor som våra myndigheter för närvarande diskuterar. Parallellt följer dock regeringen detta noga.

Anf. 95 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för hans svar och engagemang.

Om SLU sätter ut de sista havsöringarna nu kommer arten potentiellt att vara borta från Dalälven inom fem sex år. Läget är alltså allvarligt. Älvkarleby kommun känner sig mycket ensam i processen om vem som ska ta ansvar, och därför är det positivt att statsrådet lyfter fram regeringens ansvar att samordna myndigheterna och föra samtal. Jag skickar åter med att det är väldigt ont om tid. Sportfiskarna menar att om man sätter ut de sista havsöringarna nu skulle det inte ens vara en fiskare som tar upp den sista havsöringen, utan förmodligen skulle en säl äta upp den.

Det finns ytterligare problem att diskutera i fiskerifrågorna, men denna fråga ligger lilla Älvkarleby kommun väldigt varmt om hjärtat. Jag påstår att detta faktiskt också handlar om ett kulturarv.

Jag tackar för debatten och lämnar över kontaktuppgifterna så att vi kan göra verklighet av statsrådets besök till Älvkarleby.

Anf. 96 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Även jag tackar för en god diskussion. Jag tar gärna emot lappen och genomför ett besök i Älvkarleby.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2024/25:467 om utveckling och välfärd i Västerbottens landsbygdskommuner

Anf. 97 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Sara Gille har frågat mig hur jag och regeringen arbetar för att säkerställa att små landsbygdskommuner i norra Sverige, såsom Dorotea, får rätt förutsättningar att utvecklas och stärkas och vilka insatser jag och regeringen planerar för att stödja näringslivet och arbetsmarknaden i dessa kommuner.

Regeringen har ett tydligt landsbygdsfokus, och vi arbetar målmedvetet för att förbättra förutsättningarna för Sveriges alla landsbygdskommuner. Regeringen anser att hela Sverige ska fungera och att villkoren för att kunna bo, leva och verka i hela landet ska stärkas.

Trots att statens budgetar för 2023 och 2024 behövde vara återhållsamma för att bekämpa inflationen har de generella statsbidragen till kommunsektorn förstärkts med sammantaget 16 miljarder kronor. Förstärkningarna är permanenta och fortsätter därmed att stärka kommunsektorns ekonomi 2025 och framåt.

Efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025 har medel avsatts för en ersättning till kommuner med vindkraftsetableringar. Fördelningsnyckeln för ersättningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 28 juni 2024 om en samlad strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i de norra länen kommer att pågå under lång tid och kräver långsiktighet och uthållighet. Strategin innehåller insatser inom sju områden som regeringen bedömer som särskilt viktiga för att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen ska gå i takt.

Som ytterligare ett led i arbetet med att stödja landsbygderna genomför Landsbygds- och infrastrukturdepartementet för närvarande en översyn av den samlade landsbygdspolitiken. Syftet är att lägga fram förslag som ska stärka landsbygdernas förutsättningar.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen dessutom har tillsatt en utredning för att se över den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken (dir. 2024:69). Ett slutbetänkande ska lämnas senast den 1 juni 2026.

Anf. 98 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret på min interpellation.

Frågan om Sveriges små landsbygdskommuners framtid är avgörande, inte bara för dem som bor där utan för hela landet. Norra Sverige har många kommuner som spelar en central roll för nationens välbstånd. Skogsbruk, livsmedelsproduktion och energiförsörjning är helt beroende av att dessa kommuner fungerar.

Den pågående industriella omställningen i norr kan vara en stor möjlighet, men den kan också förstärka de utmaningar som inlandskommunerna har. Många av dessa kommuner står inför samma problem. Befolkningen minskar stadigt eftersom unga flyttar dit där jobb och utbildningar finns. Samtidigt kämpar kommunerna med hög kommunalskatt eftersom färre skattebetalare ska finansiera samma välfärd. När skatten blir för hög och arbetsmöjligheterna begränsade fortsätter människor att lämna kommunerna, vilket försvagar deras ekonomi ännu mer.

Förutom ekonomiska utmaningar är det även stor brist på infrastruktur och samhällsservice. Det är svårt att upprätthålla vård, skola och kollektivtrafik när resurserna inte räcker till. Många inlandskommuner har långa avstånd till sjukvård. I vissa fall kan det vara flera timmars bilfärd till närmaste förlossningsklinik. Detta är en oacceptabel situation för de människor som väljer att bo och verka i dessa områden.

Min egen hemkommun Dorotea är ett tydligt exempel. Dorotea är Sveriges minsta kommun sett till invånarantal och har en av landets högsta kommunalskatter. Samtidigt är det långt till sjukvård och andra samhällsfunktioner. Exempelvis är det 14 mil till närmaste BB i Lycksele. Om det är stängt, vilket händer periodvis, blir resan ännu längre. Det tar drygt fem timmar att ta sig från Hemavan till Umeå. Sådant här skapar en stor otrygghet för invånarna och bidrar till att många familjer väljer att flytta till större städer där vården är mer tillgänglig. För några år sedan fick jag själv barn,

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

och jag vet hur det är att vänta barn och veta att man kanske inte hinner ta sig till BB. Den oron är fruktansvärd.

Herr talman! Jag ser att regeringen har gjort insatser och att statsbidragen har stärkts med 16 miljarder kronor. Det är välkommet, men det löser inte grundproblemet. Kommunernas långsiktiga utveckling kan inte enbart bygga på generella bidrag. Vi behöver en politik som skapar bättre förutsättningar för företag, jobb och service.

Därför frågar jag ministern: Hur ser regeringen på behovet av riktade åtgärder för att stärka arbetsmarknaden och företagslivet i små landsbygdskommuner? Vilka konkreta insatser planeras för att vända den negativa trenden med utflyttning och höga kommunalskatter i dessa kommuner?

Vi vill se en politik som skapar förutsättningar för en levande landsbygd där människor kan bo och arbeta utan att behöva flytta till en storstad för att få ett drägligt liv.

Anf. 99 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Sveriges landsbygder ser väldigt olika ut; det måste man ha med sig när man diskuterar landsbygdsfrågor. Faktum är att det är fler som flyttar ut från Stockholms län än som flyttar in. Många ser värden i att inte bo i stora städer, värden som är viktiga för dem.

Precis som ledamoten säger producerar landsbygden många av de produkter och varor som vi som inte bor på den direkta landsbygden dagligen behöver. Jag tänker framför allt på mat men också på energi, som många gånger produceras just där. Därför tycker jag att en viktig åtgärd är det som jag nämnde i min inledning, nämligen ersättningen vid vindkraftsetableringar. Det är ett litet sätt.

Under 2023 och 2024 satsade vi 300 miljoner kronor på att stärka vården på landsbygden, en satsning som fortsätter även 2025. Vi beviljade också Norra sjukvårdsregionförbundet medel för 2019–2025 för det pågående projektet Samordnad utveckling för god och nära vård i glesbygdsperspektiv.

Regeringen har i Polismyndighetens regleringsbrev för 2025 angett att myndigheten ska förstärka arbetet med en lokalt synlig och trygghetsskapande polis och en god service till medborgarna.

En viktig del i arbetet med att stärka landsbygden är att stödja också de små dagligvarubutikerna och drivmedelsstationerna i serviceglesa landsbygder. Många gånger är det ju dagligvarubutikerna och drivmedelsstationerna på landsbygden som erbjuder många andra tjänster, såsom post, apotek och systembolagsombud. Där är varje serviceställe oerhört viktigt.

Vi har genomfört en reformering av reduktionsplikten som bidragit till att dieselpriiset är närmare 10 kronor lägre än vid toppen under föregående styre, vilket framför allt har gynnat invånare på landsbygden, inte minst i Norrlands inland.

För perioden 2018–2027 finns 75 miljoner kronor per år avsatta för en satsning på 30 socioekonomiskt eftersatta kommuner. Det handlar framför allt om kommuner på landsbygden, däribland flera kommuner i norra Sverige. Som jag nämnde har det efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025 avsatts medel för vindkraftsetablering. Detta är aktuellt inte minst för många landsbygdskommuner i norra Sverige.

Det generella företagsklimatet och en aktiv näringspolitik är självfallet centralt för att alla företag och verksamheter ska kunna blomstra, oavsett om de befinner sig på landsbygden, i glesbygden eller i lite mer centrala delar och städer.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 100 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Ministern har lyft upp flera satsningar som regeringen gör. Det gläder mig mycket, och jag är tacksam för dem.

Det största problem som våra kommuner har är att de dräneras på både människor och resurser. Ungdomar flyttar till storstäderna eftersom jobben och utbildningarna finns där. Många vill egentligen stanna kvar, men när möjligheterna saknas blir valet enkelt: De flyttar.

Samtidigt ser vi att företag tvekar att etablera sig i inlandskommunerna. En viktig faktor är bristen på infrastruktur. Vägar och järnvägar är avgörande för transporter, men många mindre kommuner har eftersatta vägar och begränsad kollektivtrafik. Det påverkar både arbetsmarknaden och företagens möjligheter att växa.

Kompetensbristen är en annan utmaning. När unga flyttar försvinner också den arbetskraft som företagen behöver för att expandera. Dessutom är kostnaderna för verksamheter ofta högre i inlandet än vad de är i större städer, vilket gör det svårt att konkurrera och locka investeringar.

Inlandskommunerna i Västerbotten och Norrbotten har generellt högre kommunalskatt än riket i övrigt. Det beror på att färre skattebetalare ska finansiera samma välfärd. När skatten blir för hög väljer många att flytta, och kvar blir de äldre i befolkningen och en ännu mer ansträngd ekonomi. Denna negativa spiral måste brytas.

Att industrisatsningarna i norra Sverige skapar jobb är jättepositivt – vi är glada för dem – men vi ser samtidigt en oroande trend där utvecklingen framför allt gynnar större städer längs kusten. Ska inlandet fortsätta att leverera råvaror och energi till resten av landet utan att få något tillbaka?

För att vända den negativa utvecklingen behövs riktade insatser. Staten bör överväga ekonomiska incitament för företagsetableringar i inlandskommunerna, såsom skattereduktioner och investeringsstöd. Det behövs också större stöd till utbildning och kompetensförsörjning i dessa områden så att både företag och arbetskraft har incitament att stanna kvar och utvecklas lokalt.

Om vi menar allvar med att hela Sverige ska fungera måste vi se till att inlandskommunerna inte bara kan hantera utmaningarna utan också får ta del av de möjligheter som den ekonomiska utvecklingen skapar.

Jag vill fråga ministern: Vad exakt gör regeringen för att säkerställa att hela norra Sverige och inte bara kuststäderna får ta del av investeringarna i nyindustrialiseringen? Finns det planer på att skapa starkare ekonomiska incitament för att företagsetableringar ska kunna ske i inlandskommunerna?

Det räcker inte att hoppas på att investeringarna ska sippra ned till de små kommunerna, utan vi måste säkerställa att de också gör det.

Anf. 101 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Hur gärna jag än skulle vilja svara på alla frågor tror jag att det är bäst att jag håller mig till mitt område. Därför blir jag kanske

något mer generell i svaren om de explicita näringslivssatsningarna, som till en del inte ligger på mitt bord.

Mycket av det som ligger på mitt bord handlar i grunden om företagande, primärt skogsbruk och jordbruksföretagande. Där skulle jag ändå säga att vi i regeringen och samarbetspartiet gör stora och avgörande satsningar för att våra jordbrukare och skogsägare, som många gånger är motorerna på landsbygden, ska få en bättre tillvaro. Det jobbar måhända inte jättemånga direkt på mjölkgården eller i skogsbruksföretaget, men kringtjänsterna är många gånger betydligt fler än dem som jobbar på själva stället. Det blir olika servicetjänster och hantverkartjänster runt omkring.

Jag tycker att vi i den senaste budgeten tydligt pekar ut att vi tror på svenskt jordbruk och svenskt skogsbruk. För första gången på väldigt länge väljer vi att öka medlen till den gemensamma jordbrukspolitiken och den svenska strategiska planen så att ytterligare 750 miljoner kronor går till våra svenska bönder. Vi tittar också på nya reformer för den strategiska planen med mera.

Jag tror att det måste vara nyckeln till och drivkraften som gör att det blir fler människor på landsbygden. Det går inte att skicka bidrag för att få liv i landsbygden, utan det måste ske genom företagande och människors engagemang. Allt hänger ihop. Man kan alltid ha en diskussion om honor och ägg, men om människor har en utkomst och råd att bedriva sin verksamhet och bo på en plats finns det också underlag för butiken, skolan och vårderna.

Jag tror att det är viktigt att konstatera att vi kommer att ha olika nivåer av service beroende på var i landet man bor. På samma sätt som den boende på Södermalm inte kan sticka näsan utanför dörren och helt plötsligt befinna sig i en tyst och vacker skog kommer det inte att finnas ett 7-Eleven eller en vårdcentral bakom varje träd på landsbygden. Detta är inte främmande för dem som väljer att bo där – de vet om det.

Förutsättningarna måste dock vara rimliga, och man måste känna att man får valuta för sina skattepengar och att det finns en grundservice som gör att man kan ha ett gott liv i hela Sverige.

Anf. 102 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Det är tydligt att jag och ministern delar ambitionen att hela landet ska fungera och att det finns en medvetenhet om de utmaningar som många små kommuner i norra Sverige står inför. Ministern har rätt i att allt inte bara handlar om att ge mer pengar, utan det handlar också om drivkraft.

Jag hoppas ändå att regeringen framöver kan fokusera på konkreta åtgärder som stärker dessa kommuner långsiktigt. Jag vill gärna lyfta fram tre områden där fortsatta insatser är avgörande.

Man måste se till att satsningarna i norra Sverige når även de mindre inlandskommunerna för att säkerställa att hela regionen får ta del av den ekonomiska utvecklingen.

Man måste underlätta för företagandet och arbetsmarknaden i glesbygd. Ekonomiska incitament som skattelättnader och etableringsstöd kan faktiskt göra stor skillnad.

Man måste också stärka den grundläggande samhällsservicen. Utan god tillgång till vård, skola och infrastruktur finns det inget bra samhälle över huvud taget, och då vill folk helt enkelt inte bo där.

Jag ser fram emot att följa regeringens arbete på detta område och att vi tillsammans fortsätter stärka förutsättningarna för våra landsbygdskommuner.

Sverigedemokraterna kommer att fortsätta arbeta för en politik som gör det möjligt att leva och arbeta i hela Sverige, och jag hoppas att vi kan ha en fortsatt god dialog om dessa frågor.

Anf. 103 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Regeringen har ett samlat fokus, och det är att villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige ska stärkas. Oavsett var man bor i landet ska man kunna skapa sig ett gott liv, och vi är en regering för att hela Sverige ska fungera.

Jag vill tacka för en bra diskussion här i kammaren i kväll. Jag är säker på att vi har anledning att återkomma till de här angelägna frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2024/25:478 om hanteringen av påkörd och trafikdödad ren

Anf. 104 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Eric Palmqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förtydliga såväl renens status som djurhållarnas ansvar att omhänderta skadad och dödad ren på eller intill våra vägar.

Jag är medveten om att trafikolyckor med ren har ökat under de senaste åren på samma sätt som trafikolyckor med vilt. Ökningen av antalet viltolyckor över tid har ett statistiskt säkerställt samband med trafiktillväxt. Ofta dödas flera renar vid samma tillfälle.

Renen strövar och betar sig i landskapet som ett vilt djur. Ett eftersök av ren till följd av kollisioner i trafiken liknar ett eftersök efter en viltolycka, men den administrativa hanteringen är inte densamma. I juridisk mening är renen ett tamdjur, och den omfattas därför inte av reglerna i jaktlagen (1987:259) om eftersök av trafikskadat vilt. Renar omfattas således inte heller av den landsomspännande organisation av eftersöksjägare som finns för att omhänderta vilt som varit inblandat i en trafikolycka. Renen har till skillnad från viltet en ägare, och ansvaret för omhändertagande av påkörda renar åligger berörd sameby.

År 2020 presenterade Trafikverket rapporten *Renskötsel och Infrastruktur – Förslag till färdplan* (2020:116), där myndigheten redogör för hur frågan om transportinfrastruktur och renskötsel kan utvecklas och hanteras övergripande. Man identifierar kunskaps- och utvecklingsbehov samt föreslår åtgärder. I arbetet ingår även en kunskapsöversyn av sakområdet, vilken sammanfattas i rapporten *Renskötsel och Infrastruktur – En kunskapssammanställning av forskning och utvecklingsprojekt* (2020:117) som presenterades samma år. Trafikverket har därefter tagit fram en uppdaterad rutin för djurpåkörningar på väg (TDOK 2023:0214) som gäller

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

för hela landet, där också hanteringen av renar som skadats eller dödats i trafiken framgår.

Trafikverket vidtar åtgärder i den statliga infrastrukturen för att förhindra olyckor med djur inblandade. Till exempel förbättras befintliga stängsel, nya byggs där behoven är som störst och faunapassager anläggs som möjliggör för planfria passager för ren och vilt samt för det rörliga friluftslivet. I rapporten *Redogörelse för utveckling av viltolyckor* (TRV 2021/147091:2) framgår att Trafikverket tar betydande hänsyn även till renen i sitt arbete med åtgärder för att förhindra olyckor mellan djur och motorfordon samt spårbundet fordon i infrastrukturen. Samebyarna har också möjlighet att vända sig till Trafikverket med frågor, synpunkter och önskemål om åtgärder för att förebygga trafikolyckor med ren.

Herr talman! Sammantaget kan jag konstatera att det inte finns några oklarheter kring renens juridiska status och vem som är ansvarig för att omhänderta skadad eller dödad ren. Däremot finns det ett behov av fortsatt förbättrad samordning och arbete för att minska antalet kollisioner med ren och förbättra den praktiska hanteringen av dessa. Regeringen kommer fortsatt att följa Trafikverkets arbete i dessa frågor.

Anf. 105 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Det var dessutom ett tämligen uttömmande svar, vilket inte alltid är fallet. Det vill jag rikta ett särskilt tack för till ministern.

Det här en fråga som rör inte minst min valkrets Norrbotten, men man kan säga att den rör alla valkretsar ned till södra Dalarna. Varje år trafikdödas omkring 2 000 renar i Sverige. I min hemkommun återfinns den vägsträcka på nio mil mellan Skroven i söder och Moskojärvi i norr där absolut flest renar får sätta livet till.

Oavsett om man är djurvän, har ett ekonomiskt intresse av renen i form av att man representerar en sameby eller är trafikant som vill färdas säkert på vägen och komma hem oskadd är problematiken med ren på vägen ett gissel. Det är en risk på flera sätt, inte minst genom att renar – vilket jag lyfter fram i min interpellation – ofta ligger kvar och genererar eller ger upphov till följdolyckor på grund av asätande djur på eller invid vägen. Det är givetvis någonting vi måste adressera.

Jag har aldrig under mina tidigare år som yrkesförare eller under ungefär ett och ett halvt decennium som boende i Norrbotten sett en död häst, en död hund, en död ko eller för den delen en död älg liggande vid vägen. Det är så att statens vilt brukar tas om hand, och påkörd tamboskap eller påkörda tamdjur har djurägaren ett ansvar för. Men just i fallet ren ligger de ofta kvar.

Man kan, som ministern gör, lyfta fram den ökade trafiken som en del av problemet. Det är säkert så att ökad trafikintensitet har sin del i det här. Men vi vet också att i norra Sverige, där man tidigare inte haft en tradition av att salta vägarna, har man nu börjat salta vägarna – och saltet attraherar renen till vägen. Det är också en problematik som bör adresseras och utvärderas.

Jag noterar att vi egentligen har samma intresse i den här interpellationsdebatten. Det viktigaste är att stävja att de här olyckorna sker. Det finns en fin strategi, och det finns en ambition med viltstängsel och så vidare. Jag applåderar det. Men till syvende och sist är det så att det finns

trafikskadad ren som får ligga länge och ger upphov till följdolyckor eller risk för följdolyckor och sanitär olägenhet. När de tinar fram sprids ofta stank i området. Lösa hundar, jakthundar och så vidare, attraheras av det här. Det är någonting som man måste adressera.

Därför undrar jag vad ministern avser att göra för att stävja problematiken jämte de förebyggande åtgärderna. Det skulle jag vilja att ministern ger ett svar på.

Anf. 106 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Som konstaterats är vi medvetna om problemen som uppstår till följd av det ökade antalet trafikolyckor med ren. Men för att tydliggöra ytterligare: att ansvaret för omhändertagande av påkörda renar alligger berörd sameby står helt klart.

Jag bedömer att det viktigaste att fokusera på är hur vi kan förhindra kollisioner. Men vi måste också se till att samebyarna kan ta sitt ansvar när olyckan ändå är framme.

Det är rent utopiskt att tro att vi kan få till ett hundra procentigt system fritt från olyckor, även om strävan självklart bör vara däråt. Hur får man då till det? Jag tror att det är genom dialog. Kanske till och med genom att man uppmärksammar problemet i en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag och att det här blir allmänt känt och tydliggjort.

Herr talman! Nu drog jag igenom mycket av det som sker, men jag vill ändå upprepa att Trafikverket i närtid har genomfört en kunskapsöversyn kring hur renen och renskötseln påverkas av vägar och järnvägar. Man har också presenterat en färdplan framåt i syfte att utvecklingsarbetet med renskötsel och transportinfrastruktur ska bli mer systematiskt.

Mitt fokus, och regeringens fokus, är att vi bör jobba på att förhindra kollisioner och se till att samebyarna kan ta sitt ansvar när olyckan ändå är framme.

Anf. 107 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret.

Det är ju så att vi i Sverige inte har någon vildren. Det är något jag personligen beklagar, för jag skulle gärna se att vi hade vildren som var ett jaktbart vilt. Nu har vi dock bara tamren i Sverige. Det är en annan sak att renen av den stora massan upplevs som ett vilt djur i och med att den lever under vilda former trots att den ägs av samer i samebyar.

Precis som ministern påpekar är ju renen i juridisk mening tamboskap, och samebyarna har det strikt juridiska ansvaret. Inte desto mindre är det så att jämte räv, grävling och annat småvilt är det bara trafikdödade renar man ser ligga kvar i månader längs våra vägar. Man ser inget annat vilt och ingen annan tamboskap längs vägarna när det blivit påkört, utan där finns det ett strikt ägaransvar.

Jag vet inte vilka incitament som behövs, och jag säger inte att vi sverigedemokrater har en tydlig politik på området, men jag efterlyser att man sätter sig ned och funderar på vad man kan göra för att stävja den här problematiken. Det rör sig nämligen om ganska många djur varje år, och detta utgör en trafikfara för andra trafikanter även efteråt.

Jag säger inte att det är så, men kan det vara så att renen när den är påkörd och inte längre lever och kan slaktas inte längre är ett ekonomiskt intresse för samebyn och att man därför låter den ligga? Jag vet inte. Någonstans tänker jag mig i alla fall att det kanske behövs någon form av tydligare sanktionsåtgärd när man låter ett djur ligga kvar väldigt länge längs vägen.

Det utgår ju faktiskt ersättning till samebyarna för de påkörda renarna. Jag tycker inte att det heller är något som vi ska ifrågasätta, utan jag tycker att det kanske är rimligt. Men någonstans kommer ju den typen av ersättning också med ett ansvar. Därför vill jag fråga ministern om han utifrån sitt ämbete och med sina kollegor i berörda utskott kan tänka sig att verka för tydligare sanktionsåtgärder? Jag förstår att det naturligtvis inte ligger på ministerns ämbete.

Anf. 108 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Rennäringsfrågorna ligger på mitt bord. Jag vill inleda med att säga att jag förstår den frustration som finns kring den praktiska hanteringen av kollisioner med ren. Generellt är trafikolyckor både med ren och med andra djur som rör sig fritt i naturen – vilt eller inte – något vi ser allvarligt på ur flera aspekter. Det handlar om trafiksäkerhet och såklart också om ett djurperspektiv.

Trafikverket fick i uppdrag år 2022 att genom en rapport redogöra för utvecklingen av just viltolyckor. Ren inkluderas i det uppdraget. Man kan se ett tydligt samband med trafiktillväxt, både vad gäller vilt och renar. Även infrastrukturens utformning och hastighet är faktorer som har betydelse på nationell nivå. På lokal och regional nivå påverkar självklart också viltstammarnas och renstammarnas storlek antalet olyckor.

Trafikverket tar en betydande hänsyn även till renen i sitt arbete med förebyggande åtgärder. Det finns också ett gott informationsutbyte med samebyarna. Regeringens förhoppning är att detta arbete ska ge resultat.

Anf. 109 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka för svaret jag fått från ministern här i dag.

Jag tänker att det primärt handlar om en djuretisk fråga. Jag är djurvän. Jag tycker inte om att se påkört vilt respektlöst lämnas kvar att förruttna längs vägkanten – eller i det här fallet tamboskap. Jag tycker inte att det är speciellt trevligt.

Som ministern säkert känner till är det också så att det i norra Sverige finns en intressekonflikt mellan samebyar, turismnäring och en lång rad andra näringar. Det finns intressekonflikter, och det finns slitningar. Jag tänker mig att det här är en sådan sak som bidrar till både fördomar och oförståelse mellan vanligt folk och samebyarna. Det måste ju också finnas ett intresse från samebyarna att komma åt det här. Om det inte gör det borde det åtminstone ligga i det politiska intresset att adressera detta problem.

Jag vet inte om det behövs både piska och morot eller om det bara behövs piska eller bara morot. Jag efterlyser dock någon form av lösning på den här problematiken, och jag tror inte att den är alldeles enkel och glasklar. Hade den varit det hade jag kanske presenterat ett förslag för ministern här i dag. Jag tycker att det här är något ministern bör ta med sig, och

när det gäller infrastrukturen bör han kanske ta det med sina kollegor i berört departement. Det här är ju nämligen något som även rör våra järnvägar.

Med det sagt noterar jag att det i stort sett finns en samsyn, och jag tackar för dagens debatt i denna fråga. Vi får väl se om ministern tycker att vi ska ha piska och/eller morot för att komma åt problematiken med döda renar längs våra vägar i norr.

Anf. 110 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Regeringen ser allvarligt på de risker till följd av trafikolyckor med ren som Eric Palmqvist tar upp. Vi ser ett behov av fortsatt förbättrad samordning och arbete för att minska antalet kollisioner med ren och förbättra också den praktiska hanteringen när dessa ändå sker.

Vi kommer att fortsätta följa framför allt Trafikverkets arbete efter myndighetens redovisning av regeringsuppdraget om uppföljning av trafikolyckor.

Jag vill också passa på att tacka för aftonens interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2024/25:412 om analys av geografiska förutsättningar och behov i försvarsplaneringen

Anf. 111 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Lena Johansson har frågat mig om jag och regeringen, med hänsyn till erfarenheterna från kriget i Ukraina, har gjort en analys av geografiska förutsättningar och behov inom ramen för försvarsplaneringen eller givit någon myndighet i uppdrag att göra en sådan analys och, om svaret är ja, vilka åtgärder regeringen har vidtagit.

Låt mig börja med att säga att Sverige och Europa befinner sig i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge där ett väpnat angrepp mot Sverige eller våra allierade inte kan uteslutas. Precis som Lena Johansson framhåller är lärdomarna från kriget i Ukraina en viktig del i Sveriges totalförsvarsplanering. Såväl Försvarsberedningens rapporter som totalförsvarsbeslutet för 2025–2030 grundar sig till stor del på erfarenheter från Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina.

I december fastställde regeringen sammanlagt tre inriktningsbeslut som syftar till att omsätta totalförsvarsbeslutet i konkreta åtgärder hos såväl myndigheter för det militära försvaret som beredskapsmyndigheter inom det civila försvaret. Av inriktningsbeslutet för det civila försvaret framgår att beredskapsmyndigheterna ska bidra till att uppnå målet för det civila försvaret, vilket innefattar säkerställandet av de viktigaste samhällsfunktionerna och skydd av civilbefolkningen.

Vidare anges vad myndigheterna ska göra under försvarsbeslutsperioden. Till exempel ska beredskapsmyndigheterna inom ramen för respektive myndighets uppgifter verka för att aktörer med ansvar för samhällsviktig verksamhet säkerställer tillgång till nödvändiga varor och tjänster samt skapar möjlighet att upprätta eller ställa om produktion samt distribuera nödvändiga varor och tjänster.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Regeringen har även givit Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och Försvarsmakten ett gemensamt uppdrag att fortsätta främja en utvecklad och samordnad planering inom totalförsvaret. Syftet är att stödja beredskapsmyndigheterna och myndigheterna inom det militära försvaret i deras planering och förberedelser för att nå det övergripande målet för totalförsvaret. En del i uppdraget är att definiera antaganden avseende möjliga händelseutvecklingar inför och vid höjd beredskap, inklusive konsekvenser för samhället.

Regeringen har också givit MSB och länsstyrelserna i uppdrag att göra en övergripande planering av skyddsåtgärder för att stärka skyddet av civilbefolkningen. De skyddsåtgärder som ingår i uppdraget är primärt skyddsrum, utrymning och tillhörande inkvartering. För att kunna genomföra denna övergripande planering behövs en geografisk prioritering, bland annat utifrån vilka områden som bedöms utgöra sannolika mål vid ett väpnat angrepp. Myndigheterna ska med utgångspunkt i den geografiska prioriteringen identifiera vilka skyddsåtgärder som är lämpliga för respektive område. Uppdraget kommer att delredovisas i slutet av mars och slutredovisas i december.

Jag kan avslutningsvis konstatera att regeringen i regleringsbrevet för 2025 har givit en majoritet av beredskapsmyndigheterna i uppdrag att säkerställa förmågan att agera proaktivt och handlingskraftigt såväl i fredstida krissituationer som vid krig och krigsfara. Utöver de krav som ställs i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ska myndigheterna även utbilda och öva sin personal samt se till att stärka en kultur och ett arbetssätt som utgår från de krav ett krig ställer. Regeringen kommer att följa upp och utvärdera hur väl myndigheterna lever upp till detta uppdrag.

Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har visat att civilbefolkning och civil infrastruktur målmedvetet attackeras. Sveriges totalförsvarsplanering omfattar hela samhället och bygger på att vi alla gemensamt bidrar till samhällets motståndskraft.

Anf. 112 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för ett väldigt utförligt svar!

Jag noterar dock att ministern hänvisar till beslut, uppdrag och dokument som redan är kända, till exempel Försvarsberedningens rapporter, totalförsvarsbeslutet och olika inriktningsbeslut. Men det jag efterlyser är inte regeringens generella arbete med totalförsvaret utan om det faktiskt, i ljuset av kriget i Ukraina, har gjorts en tydlig analys av de geografiska förutsättningar och behov vi har i vårt land.

Vi vet att geografin spelar en avgörande roll i modern krigsföring. Det handlar inte bara om vilka platser som är sannolika mål utan om vilka platser som är kritiska för försörjningsberedskap, logistik, evakuering och skydd av civilbefolkning samt samhällsviktig infrastruktur.

I svaret nämns att MSB och länsstyrelserna ska göra en geografisk prioritering av skyddsåtgärder – det har jag alltså fått svar på – och att delredovisningen kommer först om några veckor. Det är därmed ett pågående, inte ett genomfört, arbete, men man har i varje fall börjat med det. Då är dock frågan: Hur har regeringen vägt in de geografiska risk- och behovsanalyserna i de beslut som är fattade fram till nu? Utan sådana

grundriskbedömningar är det nämligen svårt att veta om åtgärderna faktiskt gör skillnad där de behövs som mest.

Det finns också en fara i att regeringen kanske slår sig till ro med att det pågår en massa arbete när det egentligen behövs tydlig styrning, prioritering och uppföljning. Det gäller inte minst i en tid då tiden är knapp. Statsrådet har ofta citerats gällande det han sagt om att det är fara i dröjsmål och att tid för handling är nu. Det har ändå gått en viss tid, och även om man har gjort mycket är frågan om man har gjort det geografiskt korrekt i och med att den geografiska bedömningen inte har gjorts än.

Anf. 113 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Det är lite oklart exakt vad som var frågan. Jag upplever att interpellanten far efter flera olika spår samtidigt.

Man anför att regeringen ska berätta om sådant som ännu inte är känt. Det är naturligtvis svårt för mig att veta vad som är känt och inte för riksdagsledamoten, men jag har försökt ge en förhållandevis fullödlig beskrivning av det arbete som pågår på olika håll. Det gäller både det som kopplar an till det tidigare beslutade, alltså det nu gällande, försvarsbeslutet och det som kopplar an till de tilläggsuppgifter som MSB har haft om att väga in geografin som en komponent och en planeringsförutsättning. Det är naturligtvis viktigt och angeläget att få det här på plats så snart som möjligt, och det är därför myndigheten har till uppgift att delredovisa det redan i mars.

Låt mig dock även ta tillfället i akt att reflektera och säga att jag tror att det är viktigt att vi förstår att vi behöver höja nivån i det civila försvaret över hela geografin. Även om man kan göra antaganden utifrån geografiska planeringsförutsättningar, som kan vara väl underbyggda, krävs det nämligen att vi har en grundläggande robusthet i hela samhället för att vi ska kunna så att säga absorbera det faktum att verkligheten inte alltid gestaltar sig så som planverket ger vid handen. Det är det vi försöker uppnå i det här försvarsbeslutet.

För att instämma i det interpellanten säger, herr talman: Jag är sällan nöjd med tempot. Jag tycker att det borde gå ännu snabbare med det mesta, och det tycker jag mot bakgrund av hur allvarligt säkerhetsläget i vår omvärld är. Men det man kan konstatera är glädjande här är att förmågan i det svenska civila försvaret nu börjar öka påtagligt. I MSB:s senaste förmågebedömning, som kom i februari, konstaterar MSB att man har genomfört dubbelt så många förmågeskapande åtgärder i det civila försvaret under 2024 som under 2023. Det är i grunden bra. Förmågan ökar i alla tio beredskapssektorer, även om det går för långsamt i många av dem.

Det skulle alltså behöva gå ännu snabbare. Det tror jag att vi har politisk samsyn kring, och vi kommer naturligtvis att fortsätta arbeta med det.

Anf. 114 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror absolut att vi har samsyn i fråga om att det är brådskande. Vi har också samsyn gällande att det behöver göras mer, och vi har samsyn gällande att den geografiska analysen är superviktig.

Det finns två delar i detta. Den ena har påbörjats. Den finns inte än, men ändå har kommuner, regioner, näringsliv, civilförsvarsorganisationer och civilsamhälle fått en uppmaning att arbeta. Jag tycker att denna uppmaning blir lite problematisk om man inte vet exakt vad man ska göra.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Man ska naturligtvis bli vid sin läst; det är vi överens om. Det som fungerar i normalläget ska fungera också i kris och krig.

Om man däremot, apropå den andra delen, tittar på Ukraina – det var detta som var mitt utgångsläge – ser man att det inte blir samma situation över hela landet. Vi har ett ganska avlångt land. Vi har till exempel Mälardalenregionen och Norrland, som har olika geografiska förutsättningar och olika befolkningstäthet. Alla kan inte göra samma sak, utan olika regioner och kommuner och olika områden i landet behöver göra olika saker.

Min fråga blir därför: Fokuserar man i dag på rätt sak? Det kostar pengar för kommuner att göra vissa saker. Jag vet inte om Skinnskatteberg är den första kommun som behöver bygga skyddsrum, om statsrådet förstår vad jag menar. Det kan finnas variationer mellan olika kommuner när det gäller behovet av beredskapshöjande insatser. Jag tror på den geografiska analysen, för då kan MSB och länsstyrelserna hjälpa till att göra analysen och bistå på ett annat sätt.

Anf. 115 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Utan att upprepa mig alltför mycket vill jag säga att jag håller med om att detta är en viktig komponent. Jag tror dock att man begår ett stort misstag om man tror att man behöver det här svaret för att sätta igång och arbeta.

I många avseenden behöver alla göra ungefär samma sak när det gäller kontinuitetsplanering för den verksamhet man i normalfallet har ansvar för, till exempel omsorgsverksamhet eller barnomsorgsverksamhet. Sedan kan lösningarna se olika ut beroende på vilken typ av kommun det handlar om. Om man är en liten kommun kan man samarbeta med omkringliggande mindre kommuner.

I individuella fall – för respektive kommun – kan lösningarna se olika ut, men den övergripande uppgift som kommunerna måste ta sig an står och faller inte med den geografiska analysen. Det är klart att vi vill kunna bidra med ytterligare precision i planeringsförutsättningarna, men många kommuner har fortfarande inte kommit tillräckligt långt med de åligganden de har enligt dagens lagstiftning när det gäller den fredstida krisberedskapen.

Jag tror att man gör det alltför lätt för sig om man ser detta som ett skäl att inte sätta igång och arbeta. Min bild är att budskapet att man bör sätta igång och arbeta med sin egen kris- och krigsorganisation och med sin egen kontinuitetsplanering börjar nå ut. Vi ska naturligtvis trumma på ännu hårdare för att så ska bli fallet.

Anf. 116 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag förstår precis – det är klart att Skinnskatteberg ska ha skyddsrum för sina äldre om det är detta som behövs. Det är klart att man ska ha livsmedelsförsörjning och att man ska ta hand om sina äldre om krisen kommer. I den delen är vi överens.

Min fråga gäller snarare om det på totalen finns någon form av rörelse i samhället som man redan i dag har gjort någon form av analys av och som skulle bistå kommuner, regioner och näringsliv. Det handlar om hamnar, infrastruktur och flera andra saker.

Statsrådet nämnde några saker i uppdragen till vissa myndigheter. Vi har 61 beredskapsmyndigheter, om jag kommer ihåg rätt. Det är många. Blir det någon samlad syn på detta, och blir det någon samlad rådgivning? Har varje beredskapsmyndighet möjlighet att rapportera till MSB och länsstyrelserna? Hur är detta tänkt att bli begripligt på aggregerad nivå, så att man kan skjuta till och avsätta resurser på ett annat sätt? Jag vet inte om det här var begripligt!

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 117 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag är inte helt säker på att jag uppfattade frågan rätt. Det man kan säga övergripande är att den generella inriktningen för planeringen av totalförsvaret finns i inriktningsbesluten för det militära försvaret, det civila försvaret och totalförsvaret. Jag vågar påstå att detta är unikt tydligt när det gäller målbild, intentionsdjup och ambitionsnivå i förhållande till det förra försvarsbeslutet. Det torde inte råda något tvivelsmål om vad som är målet i arbetet för alla beredskapsansvariga myndigheter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2024/25:415 om samverkan mellan myndigheter i Skåne

Anf. 118 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Adrian Magnusson har frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att se till att ansvariga myndigheter i Skåne genomför gemensamma övningar för att stärka förmågan att samverka och fatta snabba beslut i kris.

För ett år sedan svarade jag på Adrian Magnussons interpellation om hanteringen av effekterna på E22:an av det snöoväder som drog in över södra Sverige några dagar in på 2024. Jag framförde då att myndigheternas hantering av situationen brast och att den inte kunde beskrivas som något annat än ett misslyckande.

Mot denna bakgrund gav regeringen den 22 februari 2024 i uppdrag åt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, att utvärdera hanteringen av samhällsstörningarna vid jordskredet i Stenungsund 2023, grundstötningen av färjan Marco Polo i Blekinge 2023 och trafiksituationen på E22 i Skåne 2024. MSB angav i sin redovisning av uppdraget att hanteringen av trafikproblemen på E22:an präglades av bristen på lägesbild, inte minst i förhållande till avsaknad av ett proaktivt förhållningssätt i det inledande skedet.

Förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap anger att varje myndighet ska ansvara för att personalen vid myndigheten får den utbildning och övning som behövs för att den ska kunna utföra sina uppgifter vid fredstida krissituationer. Regeringskansliet har fått information från Länsstyrelsen i Skåne att man har genomfört flera utbildningar och under 2024 bedrivit utvecklingsarbete som är relevant för den sorts situationer som ägde rum på E22:an för ett drygt år sedan.

Regeringen har i 2025 års regleringsbrev givit beredskapsmyndigheter, däribland Länsstyrelsen i Skåne, i uppdrag att säkerställa att myndigheterna har förmåga att agera proaktivt och handlingskraftigt såväl i hanteringen av fredstida krissituationer som vid krig och krigsfara. Utöver de krav som ställs i förordningen om statliga myndigheters beredskap ska myndigheterna i detta syfte utbilda och öva sin personal samt se till att respektive myndighet stärker en kultur och ett arbetssätt som utgår från de krav som ett krig ställer.

Vidare beslutade regeringen i december förra året om inriktningen för det civila försvaret för perioden 2025–2030. Detta beslut riktar sig till beredskapsmyndigheterna. Enligt beslutet ska myndigheterna genom planering och förberedelse inför höjd beredskap bidra till att uppnå det mål för det civila försvaret som riksdagen har beslutat. Det ska genomföras i syfte att stärka förmågan och öka takten i utvecklingen av det civila försvaret.

Sammanfattningsvis har Länsstyrelsen i Skåne, precis som andra myndigheter, ett tydligt ansvar att öva och utbilda sin personal för att klara av alla möjliga krissituationer vid olika beredskapsnivåer. Regeringen följer noga arbetet, som nu har intensifierats ytterligare, och myndigheternas genomförande av uppdragen.

Anf. 119 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Tack till statsrådet Bohlin för svaret på den här interpellationen! Precis som statsrådet säger grundar sig interpellationen mycket på den debatt som jag och statsrådet hade för lite mer än ett år sedan om kaoset på E22:an, där över ett hundratal bilar och personer satt fast i över ett dygn på motorvägen i mellersta Skåne. Efteråt framfördes en del kritik mot de olika aktörerna i samband med denna händelse. Statsrådet vet att jag var djupt kritisk till regeringens agerande. Den debatten tänker jag inte upprepa här i dag, utan den finns tillgänglig i riksdagens protokoll för den som av någon anledning vill återuppleva den diskussionen.

I den kritik som framfördes var det dock tydligt att samordningen mellan myndigheter fungerat alldeles för dåligt och att det saknats någon som tog en tydlig ledarroll. Detta framkom av Länsstyrelsen Skånes egen utredning, som lämnades i mars 2024, men också av den MSB-utredning kring ett antal olika kriser som det har refererats till här och som presenterade sina slutsatser i augusti 2024.

Det var därför med stor förvåning som jag strax efter nyår noterade nyheten om att Länsstyrelsen Skåne inte efter händelserna genomfört någon övning med fokus på just beslut om samverkan och samordning mellan olika myndigheter och aktörer efter en händelse som haveriet på E22:an i januari 2024. Jag tror inte att jag var ensam om att reagera så när jag hörde Sveriges Radios rapportering om detta.

Herr talman! Statsrådet nämnde i sitt svar att det i kontakt med Länsstyrelsen Skåne framkommit att det faktiskt gjorts en hel del insatser på temat. Jag har själv varit i kontakt med Länsstyrelsen Skåne och fått samma uppgift. Jag har till och med fått en lång förteckning över de övningar som trots allt har genomförts. Det går alltid att plädera för att det ska övas mer, skarpare eller på högre nivå. Men det har genomförts övningar – det är bara att konstatera. Det är bra!

Länsstyrelsen Skåne ägnar sig också åt en omfattande mängd utvecklingsarbete. Planeringen inför 2025 visar att det också förekommer en hel del arbete för att ytterligare stärka förmågan och för att förhindra att något liknande det som hände på E22:an sker igen. Min förhoppning är att ett haveri likt det som inträffade på E22:an i januari 2024 ska undvikas i framtiden.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att det är först i skarpt läge som man får se resultatet av övningar, planering och förberedelser. Det är först när samhället ställs inför en kris som den som inträffade på E22:an i januari 2024 som vi vet om alla förberedelser och all övning och planering hade önskad effekt.

Herr talman! Det går såklart inte att nu fastslå att regeringens åtgärder är tillräckliga eller otillräckliga. Det som går att konstatera är att statsrådet här i dag har presenterat ett antal åtgärder som vidtagits för att förhindra att något liknande händer igen. Det går också att konstatera att Länsstyrelsen Skåne har vidtagit en hel del åtgärder och att man planerar att göra ännu mer. Om det sedan är tillräckligt för att förhindra att en situation liknande den som uppstod på E22:an i januari 2024 uppstår igen får framtiden utvisa.

Det uppstod en situation med vissa paralleller på samma vägsträcka den 22 november 2024. Åsikterna går något isär om hur väl den situationen hanterades, men det går i alla fall att fastslå att det inte alls var på den nivå som det var i januari 2024. Det finns också, får man ändå säga, runt om i landet fortsatt exempel på hur vinterväder väldigt snabbt skapar stora problem på vägarna. Man kan ha en diskussion även om vad detta beror på.

Jag kommer i alla fall att följa denna fråga noga. Jag har inga problem med att återkomma här i kammaren om det skulle visa sig att åtgärderna är otillräckliga eller att det i skarpt läge fortfarande saknas en kultur av handlingskraft.

Anf. 120 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Tack för svaret från interpellanten! Det gläder mig att höra att ledamoten Adrian Magnusson har fått information från länsstyrelsen om det arbete som har bedrivits under 2024 och den övningsverksamhet som har förevarit och att länsstyrelsen har försökt internalisera slutsatserna från snöovädret på E22 för drygt ett år sedan.

Jag tycker att det i grunden är bra att Adrian Magnusson ställer den här interpellationen. Det är att göra sitt jobb som riksdagsledamot från en valkrets – att visa att man håller fokus på denna typ av frågor och hanteringar. Genom att vi står här och diskuterar denna fråga manifesterar vi i grunden också att det finns en förväntan från hela samhället på att detta ska fungera bättre.

Det är också hedervärt av Adrian Magnusson att han även noterar och erkänner det som har varit och att man har vidtagit de åtgärder som man har tyckt varit nödvändiga. Jag förväntar mig naturligtvis inte, herr talman, att Adrian Magnusson ska ställa ut en blank check och säga att alla åtgärder har varit tillräckliga. Det tänker inte jag heller göra, varken till länsstyrelsen eller till någon annan aktör, för precis som Adrian Magnusson säger provas detta först när man befinner sig i ett skarpt läge.

Men all tillgänglig erfarenhet får väl ändå sägas peka på att om man övar är man bättre förberedd för att kunna hantera också saker som är oförutsägbara, och det finns ett stort egenvärde i det. Vi hoppas och tror därför att vi står bättre rustade i detta avseende framåt.

Anf. 121 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för det inlägget och svaret!

Om det fanns någon nytta med händelserna på E22:an är det kanske att man i Skåne, och förhoppningsvis också på andra ställen i landet, har lärt sig att det är viktigt att man samverkar. Och det är viktigt, vilket framkom i rapporten som jag har här någonstans bland mina handlingar, att tidigt försöka få en bild av vad problemet är och vad det är som händer och, som också framförts här, att arbeta proaktivt. Det är bra att olika aktörer har lärt sig av händelserna på E22:an, och jag utgår från att det är fler aktörer än länsstyrelsen som lär sig av denna typ av händelser. Jag har ingen anledning att tro något annat, utan jag är alldeles övertygad om att så sker.

Det finns dock kanske fortfarande vissa saker man skulle kunna ha synpunkter på. När de här händelserna inträffade den 22 november var till exempel företrädare för Trafikverket ute och sa att vi inte kan styra över vädret och att den dag då vi kan göra det är en lycklig dag för oss alla. Det var kanske, kan jag tycka, en något oseriös ton att ha när människor som i det fallet, den 22 november, satt fast i alla fall i några timmar på E22:an. Det kanske inte är riktigt så man ska hantera en sådan situation, men jag förstår att statsrådet inte här i dag tänker recensera uttalanden från enskilda företrädare på Trafikverket.

Det finns, vilket framkom i MSB-rapporten, ett antal lärdomar som kan utvecklas. Som statsrådet var inne på fungerar regional samverkan uppenbarligen olika bra på olika platser, vilket framgår när man jämför de tre händelserna. Det är också en sådan sak som förhoppningsvis har framkommit i samband med händelserna på E22:an och, tycker jag ändå, det ganska gedigna utvärderingsarbete som har gjorts därefter. Ett antal rapporter av ganska stor omfattning har tagits fram, där man har konstaterat att det inte blev bra och att man borde ha agerat annorlunda. Man har ganska metodiskt gått igenom händelseförloppet och till exempel sagt att redan här, tidigt, började samordningen, samarbetet och arbetet krackelera.

Om det är något annat som är positivt med händelserna på E22:an – E22:an i sig har många positiva aspekter – är det väl att många frågor har väckts som kanske inte har varit så aktuella tidigare. Det handlar till exempel om ansvarsprincipen. Vad innebär den? Ska den gälla i alla lägen? Det är den typen av funderingar, liksom vikten av samordning, samarbete och strategier. Det operativa arbetet kan fungera hur bra som helst. Du kan ha enskilda människor som gör jättestora insatser på enskilda platser och är väldigt handlingskraftiga. Saknar man strategi eller förmåga att samarbeta kanske det inte blir meningslöst, men det får i alla fall inte den vikt det hade kunnat få. Som vi har konstaterat nu i den här debatten, som vi väl får kalla det, finns det också ett behov av att öva och planera inför denna typ av händelser. Det väl också sådant som har framkommit efter detta.

En sak som rapporten från MSB tar upp och som jag tycker att man behöver fundera på är det som i rapporten benämns ekonomiskt förhållningssätt, alltså att det i händelse av kris, när man behöver vidta åtgärder

snabbt, kan uppstå frågetecken kring hur man ska förhålla sig ekonomiskt. Det kan finnas rädsla för att man ska överskrida budgetar och liknande, och det kan göra att man avvaktar med att fatta beslut och vidta åtgärder. Detta är sådant som man behöver fundera på utöver samverkan, samarbete och den typen av frågeställningar och även inom myndigheter. Vill man ha en kultur av handlingskraft måste man kanske också i händelse av kris våga överskrida budgeten. Detta är sådant som man fortsätter att resonera kring.

Det finns många frågor att fortsätta att bevaka. Men jag tycker ändå att det finns anledning att vara något optimistisk över att den här händelsen ändå har stärkt Myndighetssverige på något sätt, om jag får uttrycka det så.

Anf. 122 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Tack, Adrian Magnusson, för inlägget! Jag ska inte förlänga den här debatten, för jag tror att vi i grunden är ganska överens.

Apropå det som Magnusson nämner om ansvarsprincipen föreslår ju MSB i sin utvärderingsrapport att man ska tillfoga en uttalad handlingsprincip. Då skulle man kunna argumentera för att det inte går att leva upp till ansvarsprincipen utan att också handla i vissa givna lägen. Det är också mot den bakgrunden som man ska se förändringen i 53 regleringsbrev, till merparten av beredskapsmyndigheterna. Vi ställer krav på handlingskraft och proaktivitet och på att man bygger en organisationskultur för att så att säga kodifiera en handlingsprincip också i regleringsbreven, vilket vi tror kan vara en delkomponent i att få det hela att funka. I värsta fall kan det också vara ett sätt att utvärdera ett icke-fungerande ledarskap i myndigheter mot de nya skrivningarna i regleringsbreven. Sammantaget menar vi att vi har vidtagit åtgärder som gör att vi kan hantera motsvarande situationer bättre.

Anf. 123 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Det finns såklart anledning att fortsätta följa dessa frågor och att fortsätta fundera kring dem och kring sådant som handlingsprinciper och ansvarsprinciper.

Något som framkom när det gällde E22 var till exempel att det fanns människor som var beredda att kapa vajerräckena ganska tidigt men inte gjorde det. Med en handlingsprincip hade kanske utfallet blivit annorlunda. Nu är ju detta spekulativt – vi kan bara spekulera i om vad som hade hänt om detta hade gällt och vad som i så fall hade hänt i stället. Jag tänker inte ägna mig åt den typen av övningar.

Jag tänker inte heller förlänga debatten. Men avslutningsvis vill jag ändå säga något ord om att det fortfarande finns saker att göra och följa upp. Statsrådet talar om en förväntansbild. Som oppositionspolitiker kommer jag att fortsätta att följa arbetet, som jag sa innan. Skulle det hända något liknande på E22, E4, E6 eller någon annan europaväg eller var det nu kan vara finns det anledning att fortsätta att diskutera dessa händelser i kammaren. Vi hade ju ändå en ganska robust debatt för ett år sedan om det som hände på E22. Det var ju också en händelse som verkligen föranledde ett behov av en robust debatt.

Prot. 2024/25:81

11 mars

Svar på
interpellationer

Men vi ska göra allt vi kan på alla nivåer för att det som skedde på E22 i januari 2024 inte ska upprepas. Som jag sa då: Det var ett mirakel att ingen omkom eller skadades allvarligt. Tack för debatten!

Anf. 124 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag hoppas naturligtvis att vi slipper ses här med anledning av just händelser på E22, men jag står naturligtvis redo att svara på allehanda frågor, om inte annat för att hålla trycket uppe i frågan om att bygga vår beredskap i det här landet bättre i olika avseenden. Tack för diskussionen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2024/25:434 om system och datasäkerhet i kris och krig

Anf. 125 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Lena Johansson har frågat mig vilken analys som har genomförts avseende Sveriges förmåga att säkerställa resiliens för kritiska data och applikationer i händelse av kris eller krig. Hon har även frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits för att identifiera och skydda de data och de system som är avgörande för samhällets funktion. Vidare har Lena Johansson frågat mig hur det säkerställs att det finns en samlad förståelse för vilka system och vilka data som är mest kritiska inom både offentlig och privat sektor samt hur jag och regeringen arbetar för att samordna insatserna för digital resiliens mellan olika myndigheter, regioner, kommuner och näringslivet.

Frågor om samhällets beredskap och cybersäkerhet har historiskt sett ofta fått stå tillbaka för andra prioriteringar. Regeringen har varit tydlig med att detta inte längre är ett alternativ. Det är fara i dröjsmål, och tid för handling är nu.

För att stärka samhällets beredskap och höja cybersäkerhetsnivån har regeringen genomfört ett omfattande analysarbete parallellt med att ett stort antal konkreta åtgärder har vidtagits.

I budgetpropositionen för 2025 genomför regeringen till exempel en historisk satsning på 196 miljoner kronor för att stärka cybersäkerheten i samhället. Verksamheten inom beredskapssektorn Elektroniska kommunikationer och post är också ett område som är särskilt prioriterat i satsningarna på det civila försvaret. Regeringen beräknas tillföra cirka 6,7 miljarder kronor till sektorn under åren 2025–2030. Det handlar bland annat om åtgärder för att stärka robusthet och redundans i infrastrukturen för elektronisk kommunikation. Investeringar är helt nödvändiga för att stärka den digitala motståndskraften och kritiska samhällsfunktioner.

Som ett led i att skapa ett nytt och starkare nationellt cybersäkerhetscenter med uppgift att utveckla och stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot och andra it-incidenter beslutade regeringen i höstas att överföra huvudmannaskapet för det nationella cybersäkerhetscentret till FRA.

Regeringen kommer i närtid även att presentera en nationell strategi för cybersäkerhet 2025–2029. Parallellt pågår arbetet med att genomföra EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, det så kallade NIS 2-direktivet. Regeringen har även tillsatt en utredning som ska analysera behovet av och föreslå åtgärder och kompletterande författningsbestämmelser i syfte att anpassa svensk rätt till EU:s cyberresiliensförordning. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 december 2025. Strategin, cybersäkerhetscentret och en ändamålsenlig implementering av EU-lagstiftning inom cybersäkerhet är alla viktiga delar i analysförmågan och förmågebyggandet på området.

Analysen av vår förmåga och beredskap är också något som måste fortgå kontinuerligt. Den blir aldrig färdig. Som exempel har regeringen nyligen givit MSB i uppdrag att genomföra en kartläggning av digitala leveranskedjor inom beredskaps- och NIS 2-sektorerna och att ta fram en modell för uppföljning av digitala leveranskedjor.

Cybersäkerhet och hantering av data är i grunden informationsägarens ansvar. Hotbilden mot Sverige har förändrats vilket medför höga krav på myndigheters informations- och cybersäkerhetsarbete. Regeringen har därför beslutat om en ny förordning som syftar till att öka säkerheten och kostnadseffektiviteten i statliga myndigheters it-drift. Förordningen ger förutsättningar för samordnad och säker statlig it-drift med flera så kallade leverantörsmyndigheter. Att myndigheter med hög cyberkompetens och betydande erfarenhet av it-drift kan erbjuda säkra tjänster till andra myndigheter är ett effektivt sätt att höja säkerheten inom hela den offentliga sektorn.

Anf. 126 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag vill inleda med att välkomna de här satsningarna. De är riktigt viktiga – på riktigt. Jag håller med om varenda satsning, höll jag på att säga. Det är fantastiskt. Vi behöver verkligen skala upp i den här frågan. Det är både efterlängtat och nödvändigt.

Samtidigt tycker jag att vi måste våga gå lite djupare i frågan om vad som faktiskt är de mest kritiska delarna att skydda och hur detta ska göras i praktiken. Det handlar ju kanske också i slutändan om att vi behöver prioritera saker och ting. Det är inte bara datasäkerhet i sig som avgör vår motståndskraft. Det handlar om konnektiviteten, alltså om att allting faktiskt hänger ihop och att det ska fungera även i kris och krig.

Vi vet att dagens samhälle är extremt beroende av att data kan röra sig fritt, snabbt och säkert mellan systemen. Det gäller vården, räddningstjänsten, betalflöden, informationsflöden och kommunikation mellan myndigheter och även inom vårt försvar.

Jag har egentligen en hel massa underfrågor, men jag tänker inte ställa dem. Jag tänker så här: Jag har en fråga som jag verkligen vill fokusera på. Jag tycker att den är så pass viktig. Den handlar om leveranskedjan, som ministern nämnde. Den är för mig så viktig att jag skulle vilja veta: Kommer det att göras prioriteringar när det gäller den? Jag tänker på om den skulle bli ansatt och vi skulle behöva prioritera. Vad kommer då att ske med just leveranskedjan? Kommer vi att prioritera streamingtjänster eller public service? Jag hoppas att statsrådet förstår vad jag är ute efter.

Jag efterlyser mer tydlighet i hur den digitala kedjan faktiskt kan skyddas från avbrott, sårbarhet – absolut – och intrång. Men jag undrar också när och var prioriteringarna kommer att göras.

Anf. 127 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag kan tyvärr inte föregripa det uppdrag som MSB har fått här. Jag tror möjligen att vi också pratar om två lite olika saker.

Det handlar om att titta på vad det finns för sårbarheter i olika typer av leveranskedjor, det vill säga vilka tredjepartsberoenden man har. Det blev väldigt tydligt till exempel under den så kallade Tietoevry-attacken, som drabbade myndigheter. De var inte direkt drabbade, men de hade det aktuella företaget i fråga som tjänsteleverantör och drabbades därmed. Det är den typen av genomlysning som också behöver göras.

Låt mig också säga att det pågår ett arbete som handlar om att fysiskt skydda it-drift på en lång rad statliga myndigheter – jag kan inte berätta ytterligare om det, eftersom det omgärdas av sekretess. Detta är naturligtvis också viktigt. Det är lätt att tro att det som händer i cybermiljön bara finns i någon abstrakt miljö, men någonstans finns den fysiska infrastrukturen för detta, och det måste vi bli bättre på att skydda.

En stor del av de investeringar som görs i sektorn elektroniska kommunikationer och post syftar till att man ska uppnå en högre robusthet och redundans i hela den här sektorn.

Anf. 128 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Detta kan jag absolut hålla med om. Men om vi ska bygga den digitala resiliensen på riktigt måste vi först veta vad som är viktigast, tänker jag. Det handlar om att identifiera vilka system och vilka data som absolut inte får slås ut. Där måste man bygga den här resiliensen och robustheten. Slås någonting ut måste det kompenseras på ett annat sätt. Det handlar om att prioritera åtgärder utifrån detta.

Jag menar att statsrådets svar egentligen väcker en massa frågor hos mig. Det handlar om hur den här prioriteringen görs. Jag sitter själv i olika situationer med sekretessbelagd information. Det är inte det jag är ute efter. Det gäller mer systemet, hur man gemensamt på nationell nivå snickrar ihop det här.

Det handlar inte bara om myndigheter. Det handlar om företag. Det handlar om kommuner. Det handlar om frivilligorganisationer inom försvaret. Det finns många som berörs av datasäkerhet och systemsäkerhet.

Min poäng är att det i praktiken handlar om samhällets nervsystem, som vi har kommit fram till. Vi hade industrialismen. Nu har vi digitaliseringen, och den är viktig för oss allihop.

Anf. 129 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag håller i grunden med om att upprätthållande av digital motståndskraft är den tillkommande uppgiften, som jag brukar säga, för det moderna civila försvaret. Regeringen gör just nu både substantiella investeringar och substantiella strukturella förändringar i det här landskapet.

Vi lägger, som jag nämnde, över 6 miljarder på den här sektorn för att bygga mer robusthet och redundans. Vi omformar det nationella cybersäkerhetscentret, som fram till i dag inte har fungerat på det sätt som vi önskat. Riksrevisionen har också riktat kritik mot hur det arbetet har bedrivits.

Regeringen var klar över den här slutsatsen redan när den tillträdde – att vi behövde omforma det nationella cybersäkerhetscentret. Nu har det hänt och håller på att verkställas. Det flyttar in under FRA. Det blir ett tydligare huvudmannaskap för den här verksamheten, och det tror vi är helt nödvändigt. I kombination med detta handlar det om att så fort som möjligt få på plats en ändamålsenlig implementering av NIS 2-direktivet, som kommer att träffa fler verksamhetsutövare än tidigare, vilket är helt nödvändigt givet hur miljön runt omkring oss ser ut.

Prot. 2024/25:81
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 130 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Avslutningsvis vill jag betona den digitala kedjan som är så viktig. En kedja är inte starkare än sin svagaste länk, något som jag har påpekat vid ett annat tillfälle i en debatt med statsrådet, och det gäller väl även den här leveranskedjan.

Vi har alltså en plan, vi får direktiv och vi har mål och strategier – gott så. Men säkerhet, uppgradering och att skapa resiliens kring olika system är också förenat med kostnader. Många system är även privatägda. Nu handlar inte den här interpellationen primärt om finansiering, men jag antar att vår cybersäkerhet kommer att kräva fortsatta satsningar i framtiden.

Det finns fyra frågor som vi måste kunna svara på: Vad är viktigt att skydda? Hur gör vi det konkret och praktiskt? Vem har ansvaret för att det faktiskt fungerar när det gäller? Hur finansierar vi det här?

Anf. 131 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Det här är viktigt, och vi ser fram emot att få lämna ytterligare svar i den kommande nationella cybersäkerhetsstrategin som har varit emotsedd under en tid. Den kommer i en absolut närtid.

Det är viktigt med finansiering; jag håller i grunden med om det. Jag redogjorde för den bana som finns bland annat i sektorn elektroniska kommunikationer och post. Vi genomför i vårpropositionen 2025 de största satsningarna på cybersäkerhet. Vi biffar upp det nationella cybersäkerhetscentret.

Det här är dock hela tiden ett arbete mot ett rörligt mål. Jag kan naturligtvis inte föregripa kommande budgetprocesser, men detta är otvivelaktigt viktiga frågor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:107 Slopaddstämpelskatt vid inteckning i skepp

2024/25:116 EU:s IPI-förordning och upphandlingslagstiftningen

2024/25:118 Säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport

2024/25:119 Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studie-
stödsnämnden

Skrivelser

2024/25:95 Riksrevisionens rapport om distansarbete vid statliga myndigheter

2024/25:117 Riksrevisionens rapport om tredjelandsstudenter i högskolan

Justitieutskottets betänkande

2024/25:JuU27 Kamerabevakning i brottsbekämpning och annan offentlig verksamhet – utökade möjligheter och ett enklare förfarande

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 mars

2024/25:497 Ekonomiska konsekvenser av fortsatt drift av Bromma flygplats

av Anna-Caren Säterberg (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 7 mars

2024/25:498 Nedläggning av servicekontoret i Landskrona

av Niklas Karlsson (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:499 Ett modernare socialförsäkringsskydd för gravida

av Arber Gashi (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:500 Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

av Aida Birinxhiku (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:501 Den stigande ungdomsarbetslösheten

av Jonathan Svensson (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:502 Konsekvenserna för Ronneby flygplats

av Heléne Björklund (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:503 Bedrägerier och företagares brist på skydd

av Anna-Belle Strömberg (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:504 Nordiskt samarbete inom infrastruktur och transporter

av Heléne Björklund (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 10 mars

2024/25:505 Ungdomsarbetslösheten

av Daniel Vencu Velasquez Castro (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:506 Ekonomiska utmaningar för ensamstående föräldrar
av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

Prot. 2024/25:81
11 mars

2024/25:507 Sveriges arbetslöshet i jämförelse med euroområdet
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:508 Arbetsförmedlingens minskade tillgänglighet och dess påverkan på arbetsmarknaden
av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:509 Rättssäkerhet vid indragande av körkort

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 mars

2024/25:868 Drivmedelsinformation

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:869 Dyra pensionärs lån

av *Björn Wiechel* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

den 7 mars

2024/25:870 Landsbygdens vägar i nationella planen

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:871 Nedsläckningen av 2G-nätet

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:872 Situationen för Raoul Wallenberg-institutet i Lund

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:873 Konsumentstöd som inte tillgodoses

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 10 mars

2024/25:874 Biståndet till UNRWA

av *Dzenan Cisija* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:875 Förutsättningar för att bedriva elintensiv verksamhet i södra Sverige

av *Christofer Bergenblock* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:876 Stödet till unga som lämnar samhällsvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:877 Minskade arbetsmarknadsutbildningar trots kompetensbrist

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:878 Ett nytt uppdrag till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:879 Behov av reformer för att stärka svensk hjärtsjukvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:880 Massakern på alawiter i Syrien

av *Kadir Kasirga* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:881 Nordiskt samarbete för att hantera gränsöverskridande klimatrelaterade risker

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:882 Ett inkluderande arbetsliv för transpersoner i Norden

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:883 Förutsättningar för samverkan i ESF-projekt

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 20.31.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 55 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 95 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Återrapportering från extra möte i Europeiska rådet den

6 mars	1
Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S)	3
Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	4
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S)	4
Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	4
Anf. 6 LEONID YURKOVSKIY (SD)	5
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	5
Anf. 8 LEONID YURKOVSKIY (SD)	6
Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	6
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V)	6
Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	7
Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V)	8
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C)	9
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C)	10
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	10
Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP)	10
Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	11
Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP)	12
Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	12
Anf. 22 ERIK OTTOSON (M)	12
Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 24 ERIK OTTOSON (M)	13
Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 26 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	14
Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 28 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	15
Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 30 ELIN NILSSON (L)	15
Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 32 ELIN NILSSON (L)	16
Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD)	16
Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	17
Anf. 36 ERIK HELLSBORN (SD)	17
Anf. 37 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	17

§ 2 Justering av protokoll

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

§ 4 Avsägelse

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

§ 6 Meddelande om frågestund

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

§ 8 Anmälan om faktapromemorior

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

§ 10 Ärenden för bordläggning	21
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:424 om styrning av sjukvården i Västernorrland	21
Anf. 38 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	21
Anf. 39 MALIN LARSSON (S)	22
Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	23
Anf. 41 MALIN LARSSON (S)	25
Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	25
Anf. 43 MALIN LARSSON (S)	26
Anf. 44 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	27
§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:347 och 352 om ungdomskriminalitetsnämnder	28
Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	28
Anf. 46 GUSTAF LANTZ (S)	29
Anf. 47 MATTIAS VEPSÅ (S)	29
Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	30
Anf. 49 GUSTAF LANTZ (S)	31
Anf. 50 MATTIAS VEPSÅ (S)	32
Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	33
Anf. 52 GUSTAF LANTZ (S)	34
Anf. 53 MATTIAS VEPSÅ (S)	34
Anf. 54 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	35
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:429.....	35
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:451 om strategi mot våld mot barn	36
Anf. 55 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	36
Anf. 56 MAJ KARLSSON (V).....	37
Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	38
Anf. 58 MAJ KARLSSON (V).....	39
Anf. 59 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	40
Anf. 60 MAJ KARLSSON (V).....	41
Anf. 61 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	41
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:446 om hantering av skyddade personuppgifter.....	42
Anf. 62 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	42
Anf. 63 HELENA VILHELMSSON (C)	43
Anf. 64 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	44
Anf. 65 HELENA VILHELMSSON (C)	45

Anf. 66 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	46	Prot. 2024/25:81
Anf. 67 HELENA VILHELMSSON (C).....	46	11 mars
Anf. 68 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	47	
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:423 om Sveriges		
utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och		
digitala frågor.....	48	
Anf. 69 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	48	
Anf. 70 MARKUS SELIN (S).....	49	
(forts.).....	49	
Ajournering.....	50	
Återupptaget sammanträde.....	50	
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2024/25:423 om Sveriges		
utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och		
digitala frågor.....	50	
Anf. 71 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	50	
Anf. 72 MARKUS SELIN (S).....	50	
Anf. 73 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	51	
Anf. 74 MARKUS SELIN (S).....	52	
Anf. 75 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	52	
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:461 om utvecklingen på		
Västbanken.....	53	
Anf. 76 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	53	
Anf. 77 OLA MÖLLER (S)	53	
Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	54	
Anf. 79 OLA MÖLLER (S)	55	
Anf. 80 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	55	
Anf. 81 OLA MÖLLER (S)	56	
Anf. 82 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	57	
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:427 om skogsbrukets		
framtid	57	
Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	57	
Anf. 84 MALIN LARSSON (S).....	58	
Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	59	
Anf. 86 MALIN LARSSON (S).....	59	
Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	60	
Anf. 88 MALIN LARSSON (S).....	61	
Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	62	
§ 19 Svar på interpellation 2024/25:443 om framtiden för		
havsöringen i Dalälven	62	
Anf. 90 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	62	
Anf. 91 SANNE LENNSTRÖM (S)	63	
Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	64	

Anf. 93	SANNE LENNSTRÖM (S)	64
Anf. 94	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	65
Anf. 95	SANNE LENNSTRÖM (S)	66
Anf. 96	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	66
§ 20	Svar på interpellation 2024/25:467 om utveckling och välfärd i Västerbottens landsbygdskommuner	66
Anf. 97	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	66
Anf. 98	SARA GILLE (SD)	67
Anf. 99	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	68
Anf. 100	SARA GILLE (SD)	69
Anf. 101	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	69
Anf. 102	SARA GILLE (SD)	70
Anf. 103	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	71
§ 21	Svar på interpellation 2024/25:478 om hanteringen av påkörd och trafikdödad ren	71
Anf. 104	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	71
Anf. 105	ERIC PALMQVIST (SD)	72
Anf. 106	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	73
Anf. 107	ERIC PALMQVIST (SD)	73
Anf. 108	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	74
Anf. 109	ERIC PALMQVIST (SD)	74
Anf. 110	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	75
§ 22	Svar på interpellation 2024/25:412 om analys av geografiska förutsättningar och behov i försvarsplaneringen	75
Anf. 111	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	75
Anf. 112	LENA JOHANSSON (S)	76
Anf. 113	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	77
Anf. 114	LENA JOHANSSON (S)	77
Anf. 115	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	78
Anf. 116	LENA JOHANSSON (S)	78
Anf. 117	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	79
§ 23	Svar på interpellation 2024/25:415 om samverkan mellan myndigheter i Skåne	79
Anf. 118	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	79
Anf. 119	ADRIAN MAGNUSSON (S)	80
Anf. 120	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	81
Anf. 121	ADRIAN MAGNUSSON (S)	82
Anf. 122	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	83
Anf. 123	ADRIAN MAGNUSSON (S)	83
Anf. 124	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	84
§ 24	Svar på interpellation 2024/25:434 om system och datasäkerhet i kris och krig	84
Anf. 125	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	84
Anf. 126	LENA JOHANSSON (S)	85
Anf. 127	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	86
Anf. 128	LENA JOHANSSON (S)	86
Anf. 129	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	86
Anf. 130	LENA JOHANSSON (S)	87
Anf. 131	Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	87

§ 25 Bordläggning.....	87	Prot. 2024/25:81
§ 26 Anmälan om interpellationer.....	88	11 mars
§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	89	
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 20.31.....	90	